

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtioåttonde årgången

17 november 2015

Innehållsförteckning

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015

2015/C 383/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Kvinnor och transporter (förberedande yttrande på begäran av kommissionen)	1
2015/C 383/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Miljöpåståenden, sociala påståenden och hälsopåståenden på den inre marknaden (yttrande på eget initiativ)	8
2015/C 383/03	Yttrande från facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna om Idrott och europeiska värderingar (Yttrande på eget initiativ)	14
2015/C 383/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Energilagring: en faktor för integration och energitrygghet (yttrande på eget initiativ)	19
2015/C 383/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Smarta städer som drivkraft för en ny europeisk industripolitik (yttrande på eget initiativ)	24
2015/C 383/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar och dess inverkan på de små och medelstora företagen (yttrande på eget initiativ)	34
2015/C 383/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Målen för tiden efter 2015 i Euromed-regionen (yttrande på eget initiativ)	44
2015/C 383/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Utvecklingsfinansiering – det civila samhällets ståndpunkt (yttrande på eget initiativ)	49
2015/C 383/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Utvärdering av kommissionens samråd med berörda parter (yttrande på eget initiativ)	57

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:s 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015

2015/C 383/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Grönbok – Att bygga en kapitalmarknadsunion [COM(2015) 63 final]	64
2015/C 383/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Parisprotokollet – en plan för att möta de globala klimatförändringarna efter 2020 [COM(2015) 81 final]	74
2015/C 383/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska investeringsbanken: En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik [COM(2015) 80 final], och Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet: Att nå elsammanlänkingsmålet på 10 % – Att rusta Europas elnät för 2020 [COM(2015) 82 final]	84
2015/C 383/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Mot en ny europeisk grannskapspolitik (JOIN(2015) 6 final)	91
2015/C 383/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upphävande av rådets direktiv 76/621/EEG om högsta tillåtna halt av erukasyra i oljor och fetter och rådets förordning (EG) nr 320/2006 om inrättande av en tillfällig ordning för omstrukturering av sockerindustrin [COM(2015) 174 final – 2015/0090 COD]	99
2015/C 383/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en flerårig återhämtningsplan för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet och om upphävande av förordning (EG) nr 302/2009 [COM(2015) 180 final – 2015/0096 COD] . .	100

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 509:E PLENARSESSION DEN 1–2 JULI 2015

**Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Kvinnor och transporter
(förberedande yttrande på begäran av kommissionen)**

(2015/C 383/01)

Föredragande: Madi SHARMA

Medföredragande: Raymond HENCKS

Den 8 mars 2015 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Kvinnor och transporter.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 119 röster för, 1 röst emot och 3 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Alla dimensioner av transportsektorn – transporter med flyg, till sjöss, på landsväg, på järnväg, på inre vattenvägar, i rymden, logistik – är traditionellt sett mansdominerade, vilket får till följd att

- transportpolitiken är mansorienterad: den är utformad av män och uppbyggd kring deras livsstil,
- de flesta anställda inom sektorn är män och sysselsättningen riktar sig till manliga arbetstagare,
- de värderingar som genomsyrar branschen visar på ett lågt stöd för kvinnor inom sektorn och brist på medvetenhet om könsspecifika frågor,
- det saknas ett könsperspektiv inom EU:s transportpolitik.

En överblick över aktuell statistik på området, som bifogas i bilaga 1, visar på diskrimineringen inom sektorn. Många av de problem som beskrivs förekommer också inom andra sektorer, men inom transportsektorn är man särskilt dålig på att ta itu med dessa frågor.

1.2 Därför har vi i detta förberedande yttrande, som utarbetats på begäran av EU:s kommissionsledamot med ansvar för transportfrågor, inriktat oss på transportsektorns möjligheter att inkludera kvinnor på ett bättre sätt och få till stånd en ökad ekonomisk, social och hållbar tillväxt. Denna rapport tar inte upp kvinnor som användare av transporter, men EESK anser att det bör utarbetas ett förberedande yttrande även i denna fråga. Trots bristerna kan situationen förändras genom tillämpning av en könsneutral politik för att stödja konkurrenskraft, innovation, tillväxt och sysselsättning inom ramen för Europa 2020-strategin. Den nya investeringsplanen för Europa för att främja tillväxt och sysselsättning måste genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv, genom att avskaffa befintliga könsbarriärer och utveckla en kultur av engagemang och delaktighet där både män och kvinnor är lika aktiva inom alla aspekter av transport. Könsfrågan måste erkännas i större utsträckning för att kunna bli en framträdande del av EU:s transportpolitik.

1.3 Här är våra huvudrekommendationer:

- Samla in uppgifter och fastställ viktiga indikatorer för att identifiera och undanröja hinder.
- Se till att kvinnor är synliga och aktiva i politikutformningen och beslutsfattandet samt i planeringen.
- Arbeta aktivt för att engagera både kvinnor och män i att skapa en bättre arbetsmiljö, inbegripet lika lön för lika arbete på alla områden inom sektorn.
- Vidta åtgärder för att locka kvinnor till arbetstillfällen inom sektorn med åtgärder för att förbättra arbetets kvalitet.
- Involvera universitet och yrkesvägledningar när det gäller att informera om bredden inom sektorn, inklusive teknik, FoU och ingenjörsvetenskap.
- Arbeta aktivt för att främja kvinnors roll i näringslivet.
- Stärk kvinnors egenmakt och uppmuntra sektorn att bli mer inkluderande.

2. Översikt

2.1 Könsaspekterna på transporter är ett komplext område och behandlas inte uttömmande i detta yttrande. Intresset för transporter har sitt ursprung i utbildning, familj, erfarenheter, nödtvång eller behovet att förnya sig. Deltagandet i sektorn är ett resultat av de karriärmöjligheter som erbjuds via utbildningsinstitutioner, av kvalifikationer, kompetens och nätverk. Valet att stanna inom sektorn kan avgöras av möjligheterna till personalutveckling, utbildning, kompetensutveckling och diversifiering samt av arbetsvillkor, lön, arbetstider och möjligheterna att förena arbetsliv och privatliv.

2.2 För kvinnor omfattar detta frågor om säkerhet, könsrelaterat våld och sexuella trakasserier från kolleger eller användare. Dessutom kan kvinnors karriärutveckling hämmas på grund av att de gör avbrott för föräldraskap och omsorgsansvar. Det behövs därför flexibla arbetsupplägg för återgång till sektorn, liksom omskolning och åtgärder för att förhindra förlust av tjänsteår/ställning.

2.3 Där arbetsförhållandena är goda upplever dock både män och kvinnor i sektorn meningsfullhet, trivsel med arbetet, höga standarder för utbildning och kompetensutveckling samt möjligheter till befordran och deltagande i beslutsfattandet. För företagen innebär detta möjligheter till innovation, tillväxt och nya arbetstillfällen.

2.4 Vid analyser av tendenser inom sysselsättningen bör man göra åtskillnad mellan mobil och icke-mobil personal inom transportsektorn. Kvinnliga transportanställda har svårare att arbeta långt från hemmet och därför dominerar männen inom de mobila arbetstillfällena inom nästan alla transportyrken, med undantag för luftfarten. Lönerna är högre inom traditionellt mobila yrken, vilket gör att löneklyftan mellan könen blir bestående och svårare att komma till rätta med.

2.5 Den ekonomiska krisens följder har också påverkat kvinnliga anställda. Före krisen fanns det tecken på att branschen höll på att öppnas mer för kvinnor, med fördubblade insatser för att aktivt rekrytera och främja kvinnor inom transportsektorn. En stor del av denna utveckling ägde vid denna tidpunkt rum inom landbaserade serviceyrken och innebar investeringar i teknik som inte längre krävde styrka hos den manuella arbetskraften. Dessa trender försvagades dock genom krisen, eftersom nedskärningarna också drabbade de åtgärder som behövde åtfölja jämställdhetsstrategierna på arbetsplatsen.

3. Politiska mål för en jämnare könsfördelning

3.1 EESK gläder sig åt att en kvinnlig kommissionsledamot, Violeta Bulc, har ansvaret för transportfrågor. Alltför ofta grundar sig könsfördelningen inom beslutsfattande organ på en snäv syn kring könsroller snarare än på kompetens. För att EU:s transportsektor ska lyckas ha en stark hållbar tillväxt måste dess **politikutformning och beslutsfattande präglas av könsneutralitet**. Kvinnor måste vara lika delaktiga på båda områdena, men inte genom positiv särbehandling utan på grundval av meriter, kompetens och öppenhet vid utnämningar.

3.2 Fler kvinnor på högre nivå, bland annat på poster som icke verkställande styrelseledamöter, har visat sig medföra grundläggande fördelar för företag ⁽¹⁾. Kvinnors deltagande i beslutsprocesser kommer att hjälpa företag, institutioner och sammanslutningar att förnya sig och få nya marknadsinsikter. **En jämn könsfördelning inom arbetsstyrkan** främjar samarbete, förståelse och tolerans och har visat sig stimulera konkurrenskraften, produktiviteten och företagets sociala ansvar, och gjort att båda könen stannat kvar på arbetsplatsen.

3.3 EESK skulle därför rekommendera enkla och icke-byråkratiska förfaranden med **regelbunden revision och rapportering om vilka framsteg som aktörer på transportområdet** (beslutsfattare, företag, fackföreningar, trafikförbund och berörda parter) har gjort för att främja jämställdhet. Detta bör inbegripa utbildning av användarna för att motverka stereotyper och negativa uppfattningar. Kvinnor och män bör ha samma möjligheter att påverka transportsystemets uppbyggnad, utformning och förvaltning och deras åsikter ska tillmätas lika vikt. Kommissionen bör överväga detta både i sin egen politiska dialog och som ett **krav för TEN-T-projektfinansiering eller FoU-finansiering**.

4. Datainsamling och indikatorer

4.1 Kommissionen och medlemsstaterna skulle kunna stödja branschen på ett bättre sätt genom **datainsamling och statistiska analyser som tar hänsyn till jämställdhetsperspektivet och är könsuppdelade**, för att lyfta fram nyckelområden för investeringar eller stöd.

4.2 Följande indikatorer bör beaktas:

- Vägledning och rådgivning på högstadiet, gymnasiet och inom den högre utbildningen.
- Kvalifikationer och utbildning – från högstadie- och gymnasieutbildningen till den högre utbildningen.
- Ingångslöner.
- Karriärmöjligheter och karriärhinder.
- Möjligheter att förena arbete och privatliv.
- Arbetsmiljö.
- Arbetskultur, inklusive en uppdelning efter könsroller.
- Kvinnors deltagande i politikutformning och beslutsfattande, inklusive på styrelsenivå.

⁽¹⁾ EUT C 133, 9.5.2013, s. 68.

— Tilldelning av resurser till kvinnliga företagare.

4.3 Analyser av data kan användas för att undersöka anställningscykeln, för att upptäcka var hinder finns för kvinnors tillträde till och framgångsrika utveckling inom sektorn. Därefter kan **branschspecifika instrument** inrättas för att åtgärda de brister som gör att kvinnor diskrimineras.

4.4 Kommissionen skulle även kunna överväga att analysera följande:

— Tilldelningen och fördelningen av offentliga medel, inbegripet EU:s projektfinansiering, eftersom könsdiskriminering i beslutsprocessen påverkar användningen av offentliga medel och offentlig infrastruktur. Detta bör leda till att man inför **jämställdhetsintegrering i budgetarbetet för den europeiska transportpolitiken**.

— Fördelningen av makroekonomiska åtgärder för att motverka könsdiskriminering vid utarbetandet av politiken på områden som skatter, vägavgifter, flygskatter, offentliga tjänster, avregleringar och konsumenträtten. Detta skulle garantera ett **jämställdhetsperspektiv** inom offentliga tjänster och inom liberaliserings-/privatiseringspolitiken inom sektorn

— Att sammanställa uppgifter som ska bilda en evidensbaserad grund för framtidens europeiska transportpolitik och dess processer. Till exempel *jämställdhetsrevisionen av Storbritanniens kollektivtrafik, som undersöker transportföretagens integrering av ett jämställdhetsperspektiv*.

5. Sysselsättning: kvinnors deltagande på arbetsmarknaden

5.1 De senaste decennierna har kvinnors deltagande på arbetsmarknaden ökat inom alla sektorer. Tillväxten fortsätter, men ändå är transportsektorn alltjämt i hög grad ogynnsam för kvinnliga arbetstagare. Trots ett antal initiativ inom ramen för Europeiska Socialfonden och Equalprogrammet har transportsektorn förblivit en segregerad bransch, där män främst arbetar som förare eller piloter, som tekniker eller i yrken som kräver fysiskt arbete och tunga arbetsbördor, medan kvinnorna främst återfinns inom servicerelaterade och administrativa arbeten.

5.2 Omstruktureringarna inom transportsektorn har generellt sett främst drabbat de mansdominerade transportyrkena inom järnväg, hamnar och inre vattenvägar, medan fler kvinnor är anställda inom den serviceverksamhet som utvecklats inom de växande leveranskedjorna och logistikföretagen m.m. I dag har införandet av ny teknik gjort det möjligt för både män och kvinnor att i lika utsträckning ta anställning inom sektorer som traditionellt har inneburit tungt fysiskt arbete. Svårigheterna att förena arbetsliv och privatliv kvarstår dock och fortsätter att lägga hinder i vägen för kvinnors sysselsättning inom mobila yrken.

5.3 Det finns en allmänt utbredd uppfattning att vissa arbeten, arbetsplatser och arbetstider uteslutande lämpar sig för män. Detta får betydande konsekvenser för rekryteringen och bibehållandet av kvinnlig arbetskraft inom yrken där kvinnor är underrepresenterade.

5.4 När det gäller lika lön upprätthålls löneklyftan mellan könen av segregeringen inom transportsektorn. Män arbetar främst inom tekniska yrken, som anses vara mer kvalificerade, medan kvinnor dominerar inom administration och kundtjänst. Män arbetar fler timmar och står för fler heltidsarbetstillfällen inom transportsektorn, medan kvinnor tenderar att välja mer flexibla arbetsformer med begränsade möjligheter. Inom transportsektorn har män bättre karriärutsikter än kvinnor. Tillträdet till mansdominerade yrken är fortfarande problematiskt, trots att både män och kvinnor har lika tillgång till yrkesutbildning. Detta leder till situationer där kvinnor som är utbildade i tekniska yrken inte kan hitta ett arbete som motsvarar deras kvalifikationer. Allt detta bidrar till att fördjupa löneklyftan mellan kvinnor och män inom transportsektorn.

5.5 Ett jämställdhetsperspektiv på hälsa och säkerhet på transportområdet ger upphov till en rad utmaningar eftersom de flesta arbetstillfällen där det finns en märkbar risk för arbetsolyckor och arbetsjukdomar är mansdominerade. Detta minskar chanserna till en könsdifferentierad ansats när det gäller strategier/åtgärder för arbetsmiljön. Skillnader vad gäller yrken, arbetsuppgifter, arbetsvillkor eller antal arbetade timmar medför dock skiftande exponering för faror.

5.6 Transportsektorn inom Europeiska unionen präglas av hög förekomst av alla former av våld, där många typer av incidenter inte rapporteras. Våld från tredje part är också ett problem inom transportsektorn, eftersom kvinnor främst arbetar inom transportyrken som inbegriper direkt kontakt med kunden och därför tenderar att vara mer utsatta för aggressivt beteende och attacker från kunder. Personal som arbetar i reception eller vid informations-/försäljningsdiskar tvingas hantera en växande frustration från allmänhetens sida över trafikstockningar, förseningar eller bristande information vid förseningar. Här skulle mer kunna göras för att uppmuntra transportföretagen att införa **nolltolerans mot våld på arbetsplatsen**.

5.7 EESK föreslår att översynen av 2011 års vitbok "Färdplan för ett gemensamt europeiskt transportområde" ska omfatta ett nytt initiativ – som ska läggas till i förteckningen i bilaga I – om främjande av jämställdhet inom transportyrken, nämligen **insatser för att locka kvinnor till sysselsättning** inom transportsektorn genom åtgärder som förbättrar sysselsättningskvaliteten inom alla transportsätt, arbetsvillkor, **utbildning och livslångt lärande, god arbetsmiljö och goda karriärmöjligheter**, vilket sammantaget bidrar till bättre möjligheter att förena arbete och familjeliv. Kvinnor skulle kunna integreras bättre i transportsektorn genom aktiva åtgärder, något som åtminstone förutsätter ny sanitär infrastruktur, omklädningsrum och boende samt en rimligare bedömning av oavbruten arbetstid liksom av stress, repetitiva rörelser och trötthet med koppling till de olika transportsätten.

5.8 Ett antal europeiska initiativ av arbetsmarknadens parter på sektornivå för att göra transportbranschen till en bättre arbetsplats för kvinnor, visar att branschen är medveten om de potentiella svårigheter som måste lösas. En studie som genomförts av arbetsmarknadsparterna CER och ETF om bättre representation och integration av kvinnor inom järnvägssektorns yrken ledde till rekommendationer vars genomförande på företagsnivå för närvarande gemensamt kontrolleras av de båda organisationerna. UITP och ETF har valt samma tillvägagångssätt när det gäller kollektivtrafiken i städerna. Inom sjöfartssektorn tog ETF och ECSA 2014 fram en omfattande uppsättning utbildningsverktyg som inbegriper riktlinjer, en video och en handbok som syftar till att bekämpa trakasserier ombord på fartyg. När det gäller arbetsplatser i hamnar och dockor kom ETF, ESPO, IDC och FEPORT nyligen överens om gemensamma rekommendationer med 14 åtgärds punkter som syftar till att främja kvinnors sysselsättning i hamnar och få dem att stanna kvar på arbetsplatsen.

5.9 Många organisationer, såsom ILO, och arbetsmarknadsparter, har redan infört riktlinjer, utbildningspaket, verktyg och uppförandekoder som kan användas eller förstärkas för att öka kvinnors deltagande inom sektorn. Kommissionen skulle kunna införa en stark jämställdhetsdimension inom pelaren för en **observationsgrupp för sociala frågor, sysselsättning och utbildning i transportsektorn** såsom EESK föreslog i sitt yttrande från 2011 om "Hur EU-politiken har påverkat transportarbetares arbetstillfällen, utbildningsbehov och arbetsförhållanden".

6. Kvinnor i näringslivet

6.1 Entreprenörer har blivit allt viktigare när det gäller att skapa arbetstillfällen och som nyckelaktörer, även inom transportsektorn⁽²⁾. I dag omfattar detta engagemang i den gröna ekonomin, intelligenta transportsystem (ITS), övervakningskameror, realtidsplanering och säkerhet.

6.2 Enkla, riktade åtgärder till kvinnoägda företag skulle kunna ge en avkastning på investeringarna som skulle öka tillväxten och sysselsättningsmöjligheterna i EU. Kommissionen bör överväga att inrätta en **byrå för kvinnligt företagande** inom Europeiska kommissionen och medlemsstaternas relevanta ministerier. Den bör ingå som en del i ministerierna för ekonomisk utveckling, eftersom det är viktigt att hålla isär ansvaret för ekonomiska näringslivsfrågor och ansvaret för jämställdhetsarbetet.

⁽²⁾ EUT C 299, 4.10.2012, s. 24.

6.3 Vidare bör man överväga att utse en **direktör för kvinnligt företagande**, eller en hög representant inom Europeiska kommissionen och medlemsstaterna, med ett sektorsövergripande uppdrag att öka medvetenheten om de ekonomiska vinsterna av att uppmuntra fler kvinnor att starta och utveckla företag. Denna "företagardirektör" skulle även kunna ha ansvaret för att främja branscher och studieinriktningar som leder till ökat kvinnligt företagande, t.ex. inom forskning, vetenskap, maskinteknik, transportteknik och it-utveckling.

7. Kvinnor och transport: få till stånd en förändring

7.1 För att komma till rätta med underrepresentationen av kvinnor och utnyttja potentialen i den kvinnliga kompetensreserven på transportarbetsmarknaden på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt rekommenderar EESK följande verktyg för att **bygga upp kvinnors kapacitet på alla nivåer**. Detta kan ske genom utveckling av EU-projekt inom GD Transport, eller i samarbete med andra etablerade EU-projekt: partnerskap:

- **En samordnad satsning** mellan institutioner, branschorganisationer, fackföreningar och aktörer inom sektorn för att lansera en kampanj som ska locka kvinnor till transportbranschen och lyfta fram mervärdet för EU:s ekonomi och sociala struktur av att **fler kvinnor är aktiva** inom sektorn. *Detta gjordes nyligen av Transport for London, där 100 kvinnor i transportsektorn deltog i en kampanj. Firandet av deras framgångar visade på kvinnors viktiga roll i transportsektorn och engagerade, motiverade och inspirerade dagens och morgondagens generationer av kvinnliga transportarbetare.*
- **Jämställdhet inom transporter:** Detta är inte sektorspecifik fråga, men studier visar att ojämlikheten inom transportsektorn är en av de främsta orsakerna till varför kvinnor inte överväger att arbeta i sektorn. Följande frågor bör prioriteras:
 - Lika lön för lika arbete.
 - Öppna rekryteringsförfaranden.
 - Flexibla arbetsvillkor – inbegripet möjligheter till arbetsdelning och deltidsarbete.
 - Locka begåvningar – beakta såväl äldre som yngre kvinnliga arbetstagare, både med och utan utbildning på hög nivå,
 - Beslutsfattande – öka antalet kvinnor i bolagsstyrelser, i förvaltningsstrukturer, i fackföreningar utöver medlemskapsnivå samt inom det politiska beslutsfattandet.

7.2 **Mentorskap:** utöka stödmekanismerna, tillhandahåll kunskap och erfarenheter, skapa nätverk och ge vägledning. Detta kan erbjudas internt inom företag och mellan arbetstagare, externt mellan företag och jämförbara transportsektorer samt genom etablerade mentorprogram som inte fokuserar enbart på transporter. Mentornätverk bör omfatta både manliga och kvinnliga deltagare. Dessa nätverk kan utvecklas till kluster och vara sektorsövergripande för att möjliggöra överföring av kunskap, bästa praxis, färdigheter och möjligheter i hela transportsektorn.

7.3 **Utvecklingsprogram:** utforma utbildningar som ger **yrkesfärdigheter och yrkeskvalifikationer** för att höja kompetenserna hos både män och kvinnor och därmed se till att samma kompetensnivå gäller vid rekrytering eller befordran.

7.4 **Utbildning:** se över utbildningssystemet och främjandet av roller inom transportsektorn för att omvärdera antagandet att sektorn är lämplig endast för män. Hitta kvinnliga förebilder som ska förespråka möjligheterna.

7.5 Främja **innovation och småföretagande inom transporter**: kontakta kvinnor som arbetar inom små och medelstora företag för att kartlägga nya trender, innovation och möjligheter till forskning och utveckling. **Lyft fram positiva exempel**. Bästa praxis: *Women 1st Top 100 Club* är ett nätverk för de mest inflytelserika kvinnorna inom hotell- och restaurangbranschen, passagerartransport, resor och turism. De fungerar som ambassadörer och förebilder för morgondagens kvinnliga ledare (<http://women1st.co.uk/top-100>).

7.6 **Involvera leveranskedjan**: uppmuntra leverantörer att ange uppgifter om kön i sina leveranskedjor. Kartlägg möjligheter att tilldela upphandlingskontrakt till kvinnoägda företag. (Bästa praxis: *Det Förenta staterna-baserade initiativet WEConnect* erbjuder anbuds- och upphandlingskontrakt till i synnerhet kvinnor inom alla sektorer. Det är nu verksamt i Europa (<http://weconnectinternational.org>).

7.7 **Företagens sociala ansvar**: uppmuntra företagen att rapportera in könsuppdelad statistik inom ramen för deras sociala ansvar och att delta i främjandet av kvinnor inom transportsektorn. Bidra till att bygga upp branschens varumärke som **"den bransch som alla skulle välja i första hand"**.

7.8 Globalisering: Europa värdesätts för sin **kunskapsöverföring och partnerskapsutveckling**. Transportsektorn är en global sektor med många utmaningar där EU kan dela med sig av sin erfarenhet och innovationsförmåga samt öppna sig för nya marknader. En central roll för kvinnor i sektorn skulle vara att främja EU:s näringsliv och sakkunskap utomlands.

Bryssel den 1 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Miljöpåståenden, sociala påståenden och hälsopåståenden på den inre marknaden

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/02)

Föredragande: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

Den 22 januari 2015 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen att utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Miljöpåståenden, sociala påståenden och hälsopåståenden på den inre marknaden

(yttrande på eget initiativ).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 9 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1 och 2 juli 2015 (sammanträdet den 2 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 135 röster för, 17 röster emot och 14 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Marknadskommunikation är ett viktigt verktyg för att företagen ska kunna marknadsföra sina produkter och tjänster på ett öppet sätt, vilket säkerställer en väl fungerande inre marknad med ett starkt konsumentskydd. Det finns dock vissa meddelanden som inte är tillförlitliga eller som innehåller felaktiga miljömässiga, sociala och etiska påståenden eller hälsopåståenden, vilket skadar både de företag som följer alla bestämmelser och konsumenterna.

1.2 Produkters och tjänsters miljöprestanda och sociala prestanda mäts och offentliggörs i dag i varierande format via en rad olika kanaler inom ramen för olika initiativ, på olika sätt och med olika bedömningsmetoder. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) anser att det är viktigt att kommissionen föreslår europeiska metoder för att bedöma och informera om produkters och tjänsters sammantagna miljöpåverkan. Man bör även göra en inventering av officiella märkningar, med angivande av deras innebörd och vilka organ som är ackrediterade när det gäller beviljande, giltighet och kontroll. Under alla omständigheter har konsumenterna rätt till tydlig och exakt information om produkternas ursprung.

1.3 EESK hoppas att kommissionen som en förlängning av direktiv 2005/29/EG reviderar riktlinjerna för att underlätta konsumenternas och företagens tillgång till transparent och tillförlitlig information som klargör hur miljöpåståendena, de etiska påståendena och hälsopåståendena ska tillämpas i samband med marknadskommunikation.

1.4 Beträffande det administrativa samarbetet bör konsumentmyndigheterna i varje medlemsstat genomföra kontroller av miljöpåståendena, de sociala och etiska påståendena och hälsopåståendena för att kunna bedöma den nuvarande situationen på basis av konkreta uppgifter.

1.5 Man bör införa en enhetlig, komplett och konsekvent rättslig ram på EU-nivå för att reglera marknadskommunikation online som respekterar rätten till skydd av privatlivet och andra allmänna rättsprinciper.

1.6 Kommissionen och medlemsstaterna bör inom sina respektive behörighetsområden stärka åtgärderna för övervakning, kontroll och påföljder med avseende på systemen för självreglering och samreglering på detta område, inklusive miljöpåståenden, sociala påståenden och hälsopåståenden. Man bör speciellt säkra att de nationella och europeiska självreglerande organen i reklambranschen uppfyller kraven i EU:s bestämmelser och rekommendationer, framför allt i syfte att uppnå en hög konsumentskyddsnivå. Konsumentorganisationerna bör även informeras om utarbetandet av uppförandekoder, och de bör involveras i deras utformning.

2. Inledning

2.1 Det finns ett stort antal företag i EU som ger konsumenterna fullständig, korrekt och klar och tydlig information om de viktigaste egenskaperna hos de varor och tjänster som finns på marknaden. Olämplig användning av miljöpåståenden, sociala påståenden och hälsopåståenden skadar emellertid de företag som följer bestämmelserna och de konsumenter som köper dessa varor och tjänster.

2.2 Rätten till information möjliggör en mer transparent inre marknad och motverkar de uppenbara obalanserna i förhållandet mellan producent och konsument.

2.3 Konsumenterna har rätt till en fullständig, korrekt och klar och tydlig information om de viktigaste egenskaperna hos de varor och tjänster som finns på marknaden.

2.4 Information är följaktligen en avgörande faktor för konsumenternas och användarnas inköpsbeslut, vare sig de köper en noggrant utvald produkt eller förkastar produkter som inte i lika hög grad tillgodoser deras behov och önskemål. Den tekniska utvecklingen har å andra sidan gjort det allt lättare för företagen att tillgodose olika kundsegments önskemål för att uppnå kundlojalitet genom personifierade produkter. Ett tydligt exempel på detta är *"one-to-one marketing"* (marknadsföring riktad till en enskild person).

2.5 I en social marknadsekonomi, som den som är fastställd i fördraget, har EU inte någon fullständig rättslig ram för marknadskommunikation, eftersom den är onödigt komplex, ofullständig, inkonsekvent och ibland osammanhängande, och endast utgår av följande:

- Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG ⁽¹⁾ om otillbörliga affärsmetoder, som bara gäller förbindelserna mellan konsumenter och företag. Detta direktiv påverkar inte bestämmelser om hälsa i EU och medlemsstaterna och, när det gäller finansiella tjänster, kan medlemsstaterna fastställa mer krävande eller mer restriktiva krav än de som anges i direktivet.
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/114/EG ⁽²⁾ om vilseledande och jämförande reklam, som är tillämpligt på förbindelser mellan företag.
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU ⁽³⁾ om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster), som ändrade direktivet "Television utan gränser".
- Inom livsmedelssektorn gäller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1924/2006 ⁽⁴⁾ om näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel. Kommissionen håller redan på att utarbeta åtgärder när det gäller andra sektorer inom hälsoområdet, som kosmetika och kroppsvårdsprodukter.
- Meddelandet om företagens sociala ansvar ⁽⁵⁾ och det nyligen antagna meddelandet om en strategi för en inre digital marknad i Europa ⁽⁶⁾.

2.6 Kommissionen har offentliggjort flera meddelanden och inlett en offentlig debatt, och man arbetar nu bland annat med produkters s.k. ekologiska fotavtryck för att ge en pålitlig och korrekt information om produkternas miljöpåverkan under hela deras livscykel.

2.7 Även om den tekniska utvecklingen har lett till att konsumenterna har större tillgång till information behandlas regleringen av marknadskommunikation online på EU-nivå för närvarande i flera olika texter (direktiven om elektronisk handel, konsumentskydd, skydd av privatlivet i kommersiella meddelanden, otillbörliga affärsmetoder, m.m.). EESK anser att man i framtiden bör lägga fram ett förslag som bygger på den strategi som antagits. Därför bör man omgående genomföra en konsolidering som syftar till att i en enda text sammanföra gällande bestämmelser så att man kan undvika inkonsekvenser i de meddelanden som använder sig av denna kommunikationskanal.

⁽¹⁾ EUT L 149, 11.6.2005, s. 22.

⁽²⁾ EUT L 376, 27.12.2006, s. 21.

⁽³⁾ EUT L 95, 15.4.2010, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT L 404, 30.12.2006, s. 9.

⁽⁵⁾ COM(2002) 347 final.

⁽⁶⁾ COM(2015) 192 final.

2.8 Vidare har man redan inrättat en ram för samarbetet mellan kommissionen och medlemsstaterna, nämligen i förordning (EG) nr 2006/2004 om samarbete beträffande konsumentskydd, som borde fördjupas på dessa områden för att man ska kunna bedöma eventuella överträdelser.

2.9 De befintliga möjligheterna att överklaga varierar betydligt mellan de olika medlemsstaterna. I vissa länder inges klagomålen direkt till domstolarna för att man effektivt ska kunna övervaka efterlevnaden av bestämmelserna, medan man i andra länder har utarbetat olika initiativ för självreglering och samreglering när det gäller marknadskommunikation, med hjälp av uppförandekoder och instanser för utomrättslig tvistlösning för att reglera tvister på detta område som ett komplement till den befintliga lagstiftningen och de administrativa och rättsliga kontrollmekanismerna.

2.10 Det finns även andra variabler som bidrar till att problemet blir mer komplext, såsom

- möjligheten till frivillig märkning,
- påverkan av politiken för företagens sociala ansvar,
- en mer selektiv efterfrågan från konsumenterna beträffande produkter som har vissa specifika egenskaper för att komma till rätta med ett speciellt problem,
- den ofta förekommande bristen på effektiva kontrollmekanismer,
- konsumenternas svårigheter när det gäller att bringa reda i och kontrollera informationen.

2.11 Slutligen finns det säljfrämjande teknik, t.ex. *branded content*, känslomässig marknadsföring och *storytelling*, produktplacering samt användningen av s.k. *neuromarketing*, som hjälper producenterna att uppnå sina kommersiella mål på ett effektivare sätt, men som samtidigt gör det svårare för medborgarna att fatta rationella beslut när det gäller inköp, användningsområden och konsumtion, på grundval av en verklig bedömning av varornas och tjänsternas fördelar och prisets rimlighet. Detta beror bland annat på att den traditionella gränsen mellan vad som är reklam och inte i många fall suddas ut, och därigenom berövas mottagarna av meddelandet sin rätt till information om vilket kommersiellt syfte och ändamål som ligger bakom ett till synes informativt meddelande som därför kan vara vilseledande framför allt för de mest sårbara konsumenterna, som ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättningar.

2.12 Sammanfattningsvis är kommittén positiv till att det finns produkter och tjänster av högre kvalitet, som framställs på ett etiskt sätt och som kännetecknas av bättre miljömässiga effekter och samhällsnytta, samt till förekomsten av miljöpåståenden, sociala påståenden och hälsopåståenden. I detta yttrande behandlas påståenden och kommersiella meddelanden som är falska, otillförlitliga eller vilseledande.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommersiella meddelanden som baseras på vaga eller oriktiga påståenden – och som är svåra att kontrollera och som leder till misstag och skapar förvirring – får en rad olika, mer eller mindre allvarliga konsekvenser. Alla är dock till stor skada för konsumenterna och de företag som respekterar lagstiftningen, och utgör i förlängningen ett avsevärt hinder för en etisk och öppen marknad för varor och tjänster.

3.2 Bland annat kan följande konsekvenser omnämnas:

- Snedvridning av utbudet till följd av påståendenas inverkan på priserna.
- Skapande av marknader utan insyn med stor obalans mellan utbud och efterfrågan.
- Begränsning av konsumenternas köpkraft, eftersom deras möjligheter att göra välgrundade val äventyras på grund av avsaknaden av korrekt information som gör det möjligt för dem att jämföra sina behov och önskemål med utbudet.
- En avskräckande och frustrerande effekt hos de konsumenterna som vill fatta ansvarsfulla beslut (i fråga om miljön, sociala frågor, hälsopåståenden), då den information de erhållit är vilseledande, felaktig eller omöjlig att verifiera.

- Tendensen med "fripassagerare" (*free riders*) förstärks, vilket gör det svårare att etablera och sprida ansvarsfulla konsumtionsmönster. Detta problem beror på att vissa producenter utnyttjar konsumenternas ökande intresse för dessa aspekter, men utan att vara villiga att satsa de resurser som krävs, vilket även skadar de företag som faktiskt uppträder korrekt.
- Förlust av konsumenternas förtroende för marknaden och för de offentliga myndigheternas kontroll.

3.3 Informationen måste motsvara konsumenternas verkliga behov och förväntningar. Dess relevans bör bedömas i förhållande till reklambudskapets syfte, innehåll, presentation, sammanhang och igenkännlighet. De grundläggande kriterierna är tillförlitlighet, aktualitet, opartiskhet, korrekthet, relevans, kortfattad utformning, begriplighet, tydlighet, läsbarhet och lättillgänglighet. EESK anser att produkternas ursprung bör anges på etiketterna, eftersom detta ökar skyddsnivån och minskar risken för att konsumenterna vilsledds och förvirras och därmed underlättar deras val.

4. Miljöpåståenden

4.1 Miljöpåståendena handlar främst om vilken inverkan produkternas sammansättning och användning har på miljön, ofta med anknytning till klimatförändringarna och förorenande utsläpp. Men de kan också handla om andra frågor, som en rationell användning av naturresurserna, avskogning, biologisk mångfald eller energieffektivitet. Med andra ord handlar dessa påståenden om det ekologiska fotavtryck som företagets verksamhet och konsumtionen av produkterna efterlämnar i vår miljö.

4.2 När dessa påståenden används pro forma, på ett sätt som inte har något samband med det faktiska innehållet i eller framställningen av en viss produkt, uppstår ett fenomen som kallas grönmålning (*greenwashing*), som kan definieras som en selektiv förstärkning av positiv miljöinformation med hjälp av reklam. Detta skapar en snedvriden bild av verkligheten hos konsumenterna, eftersom de ekologiska aspekterna överdrivs. Kommissionen definierar också detta fenomen i riktlinjerna för genomförandet av direktiv 2005/29/EG ⁽⁷⁾.

4.3 Från miljösynpunkt skapar information om ett varumärkes (negativa eller positiva) inverkan en bild av detta märke hos konsumenterna. Samtidigt påverkar detta intryck aspekter som ett köpbeslut eller den politiska opinionen. Genom att ett "dåligt" beteende bestraffas och ett "gott" belönas i form av ett köpbeslut, befinner sig systemet i en viss dynamisk jämvikt.

4.4 De grönmålningstekniker som oftast används är följande:

- En förorenande process framställs som grönare än vad den faktiskt är. En produkt påstås vara grön, men man stöder sig på ett begränsat antal faktorer utan att ta hänsyn till andra viktiga miljöfrågor. Slutprodukten kan vara mycket miljövänlig, medan framställningsprocessen är mycket förorenande. Grönmålning kan också innebära dålig praxis i leveranskedjan när det gäller osunda arbetsvillkor och användning av skadliga produkter.
- Brist på belägg. Ett miljöpåstående som inte kan bekräftas med hjälp av styrkande, lättillgänglig information eller en tillförlitlig certifiering av tredje part.
- Oklarhet: ett påstående som är så illa formulerat att dess verkliga betydelse kan missförstås av konsumenterna.
- "Falska" etiketter eller utmärkelser som i verkligheten inte betyder något.

4.5 De kriterier som används bör säkra korrekt konsumentupplysning och förhindra missbruk av ekologiska argument i kommersiell kommunikation.

4.6 En åtgärd som skulle kunna bidra till att belysa marknads funktionssätt är införandet av harmoniserade europeiska metoder, såsom det så kallade "ekologiska fotavtrycket", som möjliggör produkters och organisationers miljöspårbarhet. Dessa metoder bör baseras på de internationella standarder som oftast används, däribland den internationella standarden ISO 14201 om egendeclaration av miljöargument, eller Internationella handelskammarens kodex.

⁽⁷⁾ SEC(2009) 1666 final. Se punkt 2.5.1.

5. Sociala påståenden

5.1 I likhet med de påståenden som rör miljöområdet förekommer det även ett slags grönmalning av företags och produkters "etiska och sociala egenskaper". Syftet är att omvandla inköpet av en produkt till en möjlighet till en frivillig och/eller solidarisk handling, förutsatt att inköpet underförstått är till gagn för grupper eller kollektiv med särskilda behov eller som befinner sig i en svår situation.

5.2 I dag är det vanligt med varumärken som förknippas med projekt för sociala ändamål, genom kampanjer som är baserade på säljfrämjande åtgärder. Det rör sig om s.k. välgörenhetskampanjer, dvs. säljfrämjande kampanjer knutna till sociala motiv, något som fått ett visst uppsving i samband med den ekonomiska krisen. Sådana aktiviteter är särskilt betänkliga om man använder sig av osanna argument för att öka försäljningen, eftersom de kan förvillra och vilseleda konsumenterna.

5.3 Aktiviteterna fokuserar på solidariska kampanjer, humanitärt bistånd, socialt bistånd till vissa kollektiv och befolkningsgrupper, eller till och med stöd till eventuella tillfälliga nödsituationer, samt strukturella omständigheter som innebär diskriminering, segregation, ojämlikhet, etc.

5.4 Andra fall av social tvättning (*social washing*) eller grönmalning förekommer då ett företag visar upp en socialt ansvarsfull bild av bolaget som inte är tillräckligt underbyggd, eller när en social funktion som är reklammässigt fördelaktigt överdrivs och framhålls som företagets kärnverksamhet.

5.5 De sociala och etiska påståendena kombineras ibland med andra miljörelaterade påståenden, men de kan även utvidgas till att omfatta andra aspekter såsom sysselsättning, främjande av lokala aspekter, samhällsengagemang eller någon annan dagsaktuell fråga som kan uppmuntra konsumenterna att köpa produkten.

5.6 Man bör även vara medveten om att det opererar "falska konsulenter i etiska, sociala och miljömässiga frågor" på marknaden som vilseleder konsumenterna, eftersom de agerar som ekonomiska aktörer eller mellanhänder. De utnyttjar konsumenternas godtrogenhet och marknadsför varor och tjänster i vinstsyfte med hjälp av falska argument.

5.7 Finansiell verksamhet, där finansiella produkter och instrument marknadsförs med hjälp av etiska, sociala och miljömässiga argument utan att de uppfyller de solvens- och tillsynskrav som finansinstitut måste uppfylla är särskilt skadliga för den inre marknads funktion. Europeiska bankmyndigheten har nyligen antagit ett yttrande med förslag på en rad åtgärder för att minska riskerna, införa krav på offentliggörande och rekommendationer för att skydda deltagarna mot potentiella intressekonflikter.

5.8 "Social tvättning" eller användning av oriktig information i syfte att ge sken av ett socialt engagemang bör förhindras.

6. Hälsopåståenden och andra påståenden

6.1 Den senaste tidens intresse bland konsumenterna för en hälsosam livsstil och den ökande användningen av teknik vid framställning av livsmedel, kosmetika och andra hälsorelaterade produkter, har också lett till användning av hälsopåståenden med koppling till kost och näringsinnehåll som ska leda till positiva näringsmässiga och estetiska resultat, samt förbättrade kognitiva och fysiologiska funktioner.

6.2 Liksom när det gäller miljöpåståendena ger konsumenternas växande oro i fråga om sunda kostvanor upphov till påståenden gällande ett ekologiskt jordbruk, liksom förekomst/avsaknad av beståndsdelar i livsmedel som exempelvis vitaminer, fettsyran Omega-3, socker, salt, alkohol och genmodifierade livsmedel.

6.3 Befolkningens progressiva åldrande och den ökande medellivslängden utgör en särskilt gynnsam grogrund för en framtida spridning av information via olagliga påståenden.

6.4 Det förekommer också missbruk av påstådda hälsofördelar i samband med marknadsföring av hälsoprodukter, där man använder sig av denna typ av påståenden som ett mervärde för att marknadsföra produkterna på ett effektivare sätt med hjälp av pseudovetenskapliga argument, t.ex. i fråga om kosttillskott och läkaväxtbaserade produkter, men även för produkter ämnade för massproduktion.

7. Särskilda kommentarer

7.1 Man bör ha klart för sig att såväl den frivilliga märkningen som utformningen av logotyper och piktogram skapar ganska vaga associationer i de kognitiva och emotionella processer som får konsumenterna att fatta ett köpbeslut. Budskap och bilder får inte kategoriskt och eftertryckligen hävda något som inte kan styrkas på ett trovärdigt sätt. Särskilda åtgärder bör vidtas för att kontrollera påståendena.

7.2 Kontrollen av påståendena bör dock anpassas till det medium som används, eftersom varje medium kräver en specifik behandling. En schematisk översikt över använda format kan bl.a. omfatta

- texter,
- budskap och slogans,
- logotyper,
- symboler och tecken,
- piktogram,
- bilder och foton,
- diagram och uppgifter,
- olika färger,
- ansikten och namn på kända personer och institutioner med gott rykte.

7.3 Om det förekommer påståenden som inte kan bevisas och som tjänar kommersiella ändamål kan man begära att dessa tas bort eller att uppgifterna rättas till.

7.4 EESK uppmanar därför kommissionen och medlemsstaterna att i enlighet med förordning (EG) nr 2006/2004 vidta lämpliga åtgärder genom ett administrativt samarbete, samt att i synnerhet främja gemensamma insatser för att förhindra den bedrägliga användningen av vilseledande etiska påståenden, miljöpåståenden och hälsopåståenden, i nära samarbete med de europeiska konsumentcentrumen som spelar en viktig roll i sådana situationer.

Bryssel den 2 juli 2015.

Henri MALOSSE
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande från facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna om Idrott och europeiska värderingar

(Yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/03)

Föredragande: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

Den 10 juli 2014 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Idrott och europeiska värderingar.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 2 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 99 röster för, 59 röster emot och 32 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Idrotten bidrar till att uppnå EU:s strategiska mål, framhäver de pedagogiska och kulturella grundläggande värderingarna och är en pådrivande faktor för integrering då den riktar sig till alla medborgare oavsett kön, etniskt ursprung, religion, ålder, nationalitet, sociala förhållanden och sexuell läggning. Idrotten är ett instrument för att bekämpa intolerans, främlingsfientlighet och rasism.

1.2 Idrotten gör det möjligt för alla människor att på ett konstruktivt sätt styra sina förhoppningar genom att de från den fysiska idrotten får med sig värderingar som hårt arbete, solidaritet och sammanhållning. Den bidrar också till fysiskt och mentalt välbefinnande, samtidigt som sociala problem mildras genom de positiva värderingar den förmedlar. Därför är det viktigt att man i diskussionen även tar upp frågan om fastställandet av ett antal universella minimiregler som på ett övergripande sätt kan främja barns och ungdomars idrottsutövande i alla idrottsgrenar.

1.3 Frivilligarbetet fyller en viktig funktion i utvecklingen av den idrott som utförs på gräsrotsnivå och genom klubbar, och har stort socialt, ekonomiskt och demokratiskt värde. Frivilligarbete och aktivt medborgarskap bör därför främjas genom idrott inklusive vintersporter.

1.4 Principen om god ledning och förvaltning bör garantera idrottstävlingarnas integritet. Inom idrotten är idrottsorganisationernas autonomi en förutsättning, och dessa bör verka enligt principerna om öppenhet, ansvarsskyldighet och demokrati. Alla berörda parter bör därför vara tillräckligt representerade i beslutsfattandet. För att konsolidera denna allmänna förebyggande ram och mot bakgrund av en uttömmande studie⁽¹⁾ som nyligen utfördes är det viktigt att stärka förtroendet mellan de nationella myndigheterna och idrottsinstitutionerna för att underlätta det nödvändiga informationsutbytet mellan de nationella rättsliga myndigheterna och de internationella idrottsinstitutionerna.

1.5 EESK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att på EU-nivå sprida och sinsemellan utbyta information om innovation, om positiva erfarenheter och om de bästa formerna för att skapa och stödja bildandet av strategiska partnerskap mellan de främsta intressenterna från olika sektorer, i syfte att stärka idrottens roll som motor för innovation och ekonomisk tillväxt. Därför är det mycket viktigt att kunna dra nytta av de fördelar som stora idrottsevenemang kan och bör medföra för de regioner och städer där de äger rum. Kommissionen bör uppmärksamma nya initiativ och metoder på global nivå som syftar till att hjälpa regionerna och städerna att lansera projekt som kan främja en hållbar ekonomisk och social utveckling.

⁽¹⁾ "Protecting the Integrity of Sport Competition: The Last Bet for Modern Sport", s. 120–124, Université de Paris 1 Panthéon-Sorbonne och International Centre for Sport Security (ICSS), maj 2014.

1.6 För att utveckla idrotten bör man på olika nivåer främja användningen av EU:s finanseringsinstrument.

1.7 Social sammanhållning liksom åtgärder för att involvera missgynnade grupper i idrottsaktiviteterna och integrera människor i samhället bör främjas på EU-nivå. Detta gäller även för frihetsberövade, som i idrotten kan finna ett instrument för återintegrering i samhället. Idrotten ger upphov till ett emotionellt välbefinnande, bidrar till stabilitet tack vare värderingar som hårt arbete, solidaritet och "rent spel" och kan hjälpa till att undanröja social utestängning och diskriminering.

1.8 EU har en viktig uppgift när det gäller att bekämpa ojämlikheter för att avskaffa de hinder som hindrar personer med funktionsnedsättning från att delta i idrottsverksamhet, främja deras deltagande i tävlingar och eliminera de sociala fördomarna i denna fråga. Det skulle därför vara positivt om kommissionen uppmanade ministerrådet att ta fram en europeisk kod för goda rutiner avseende idrott och social integration för att främja och ytterligare stimulera idrotten bland personer med funktionsnedsättning.

1.9 EU och medlemsstaterna bör ägna särskild uppmärksamhet åt att främja idrott och fysisk aktivitet bland äldre personer. I ett allt äldre Europa är det oerhört viktigt att riktade initiativ och finansiella resurser utnyttjas för detta ändamål.

2. Inledning

2.1 I Lissabonfördraget fastställs unionens och dess medlemsstaters gemensamma värderingar när det gäller integrationsprocessen. Dessa centrala värderingar är människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter.

I Lissabonfördraget ges unionen behörighet att främja idrottens europeiska dimension (artikel 165 i EUF-fördraget). När det gäller idrottens sociala, ekonomiska och kulturella dimensioner är det viktigt att ta hänsyn till deras koppling till de värderingar som fastställs i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen, vilket förutsätter ett tydligt åtagande att agera från institutioner och medlemsstater som med hänvisning till subsidiaritetsprincipen ska ta initiativ till politiska strategier, normer och åtgärder för att främja idrottens europeiska aspekter.

2.2 Syftet med detta initiativyttrande är att försöka främja den inneboende potentialen i EU:s och idrottens – inklusive vintersporternas – värderingar och förmedla dem till alla medborgare och sociala organisationer, samt driva på unionens idrottspolitik eftersom det fram till i dag endast har avgetts sporadiska rättsliga yttranden, ofta i samband med utövandet av de ekonomiska friheterna.

2.3 Redan under antiken gjorde man i den grekiska filosofin åtskillnad mellan kroppens och själens aktiviteter, och den olympiska andan är en utveckling av dessa idéer, där etik och främjande av fred har en central ställning.

Idrottens betydelse för de europeiska och globala målen i Europa 2020-strategin är viktig, eftersom sektorn kan bidra till en smart och hållbar tillväxt för alla.

3. Idrottens roll i samhället

3.1 För att säkerställa idrottens sociala funktion måste medlemsstaterna förfoga över lämplig infrastruktur som underlättar idrottsutövandet, och runt om i respektive regioner måste det finnas ett lämpligt, tillfredsställande och proportionerligt grundläggande nät av idrottsanläggningar.

3.2 Frivilligarbete är fortfarande hörnstenen för idrotten i EU, eftersom de frivilliga tillsammans med idrottsföreningar utan vinstsyfte gör det möjligt att utveckla och sprida idrottens ideal. I detta sammanhang bör man understryka skolans roll när det gäller att sprida de olympiska värderingar som främjar fred och sänja inom ramen för idrotten genom att värna om gemenskap och integration i ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Även de mänskliga värderingar som man förknippar med idrotten är viktiga och bidrar till elimineringen av våld, rasism, intolerans och främlingsfientlighet inom idrotten.

3.2.1 Goda styrelseformer inom idrotten är nödvändiga för idrottsföreningarna. De bör utgå från principerna om öppenhet, ansvarsskyldighet och demokrati. I dessa föreningar bör alla berörda parter vara företrädare i beslutsfattandet, även supportrarna som i allmänhet värnar om rent spel. Vid finansiering av deras verksamhet med offentliga medel bör man överväga möjligheten att införa striktare krav på öppenhet.

3.2.2 EESK anser att man bör överväga möjligheten att vidta samordnade åtgärder mot oönskade företeelser som manipulation av idrottsresultat, dopning eller våldshandlingar, inte endast utifrån den behörighet som unionen tilldelats enligt artiklarna 6 och 165 i EUF-fördraget, utan även genom den behörighet som avser området med frihet, säkerhet och rättvisa eller andra som kan bli nödvändiga för att vidta överstatliga åtgärder som skulle kunna få en verkligt avskräckande effekt.

3.2.3 Dessa åtgärder bör syfta till att säkerställa en hög säkerhetsnivå, genom exempelvis åtgärder för att uppnå samordning och samarbete mellan polismyndigheter (Europol), rättsliga myndigheter (Eurojust) och andra behöriga myndigheter, bland annat idrottsförbunden.

3.3 Att främja fysisk aktivitet och idrott är en avgörande faktor för att värna folkhälsan i ett modernt samhälle. Det bör framhållas att utövandet av idrott främjar en sund livsstil samt förbättrar livskvaliteten, och när man till fullo utnyttjar möjligheterna inom idrotten minskar hälso- och sjukvårdskostnaderna.

3.4 EU-institutionernas agerande när det gäller idrotten har fått en ordentlig knuff framåt, bland annat tack vare den offentliga debatt som har inletts om idrottens så kallade europeiska dimension, det faktum att idrotten ingår i programmet Erasmus+ samt de strategiska jämställdhetsåtgärderna inom idrotten. Programmets prioriteringar diskuteras varje år, och EESK efterlyser att man vid nästa utvärdering tar hänsyn till de synpunkter som framförs i detta yttrande.

3.4.1 Denna institutionella insats bör stärkas genom att man vidtar nödvändiga åtgärder för att ta till vara den ursprungliga, lokala och traditionella idrottsverksamhetens mervärde och positiva aspekter, som är ett uttryck för den kulturella och historiska mångfald i EU som bör främjas och spridas.

3.4.2 Kommissionen bör med det nämnda programmet Erasmus+ som bas lägga fram en tydlig resultatbalans över effekterna av att idrottsverksamheten tagits med i programmet, med särskild tonvikt på uppnåendet av målen om nya kvalifikationer och sysselsättning samt målen på ungdomsområdet.

3.5 För att se till att idrotten bidrar till de europeiska värderingarnas konsolidering och utveckling är det nödvändigt att anta och genomföra samordnande, kompletterande eller stödande åtgärder som är inriktade på att skydda dessa europeiska värderingar, särskilt de som avser att skydda den mänskliga värdigheten och vissa aspekter av utbildningen av personer vars korrekta assimilering är avgörande för en välfungerande demokrati och rättsstatsprincip. Detta tillvägagångssätt kan förstärkas genom det budskap om "rent spel" som kanaliseras av idrotten, som sprider en stor del av de europeiska värderingarna till det övriga samhället.

Idrottens europeiska dimension spelar en minst lika viktig roll när det gäller att nå vissa milstolpar i fråga om jämställdhet. Det skulle vara viktigt att skapa och använda undervisningsmaterial för att utbilda ansvariga personer, såväl ansvariga inom idrotten som föräldrar, för att bidra till undanröjandet av könsstereotyper och främjandet av jämställdhet inom idrotten, och för att uppmuntra en allt större jämvikt i könsfördelningen i styrelser och kommittéer på idrottsområdet. I detta sammanhang skulle utarbetandet av en stadga med bästa praxis för ungdomars utveckling och skydd inom idrotten vara ett viktigt steg ⁽⁷⁾.

3.6 Utövandet av idrott, på egen hand eller i grupp, kan utgöra en legitim källa till sysselsättning, välbefinnande och välbefinnande, och för närvarande är det viktigt att ta tillvara detta på bästa sätt för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och socialt utanförskap. Man bör särskilt nämna situationen för idrottare som inleder en andra karriär efter att ha lämnat elitidrotten och som måste förbereda sig särskilt inför denna fas i livet (dubbla karriärer). För att dessa ungdomar ska kunna utvecklas på ett bra sätt krävs det jämförbarhet och erkännande av diplom och kvalifikationer inom idrotten. Den sistnämnda punkten är viktig för att försöka få bukt med den svarta ekonomi som kan förekomma inom denna sektor och se till att den legaliseras i framtiden.

⁽⁷⁾ Detta var en av de huvudsakliga slutsatserna från det mellanregionala idrottspolitiska toppmötet (Lissabon, den 16–17 mars 2015), som samlade en majoritet av de främsta globala aktörerna när det gäller utformningen av idrottspolitiken.

3.6.1 Det skulle vara lämpligt att besluta hur de europeiska finansieringsmekanismerna ska kunna mobiliseras för att främja idrott som ett redskap för att stimulera social integration, sysselsättning för ungdomar, jämställdhet mellan könen, innovation, skapandet av nätverk av organisationer som stöder social återanpassning och andra ändamål av allmänt intresse.

När det gäller att bekämpa social utslagning och främja återanpassning är idrott ett lämpligt hjälpmedel för att praktiskt genomföra de värderingar som stärker den personliga och sociala utvecklingen genom att fokusera på människors hälsa och utbildning. Social sammanhållning och integrering av människor i samhället bör främjas på EU-nivå, även när det gäller frihetsberövade som i idrotten kan finna ett instrument för återintegrering i samhället eftersom den skapar ett emotionellt välbefinnande och bidrar till sammanhållning och stabilitet tack vare värderingar som hårt arbete, solidaritet och – kort sagt – ”rent spel”.

3.6.2 Man bör bygga upp ett nätverk av organisationer som verkar för social sammanhållning och social återanpassning genom utövandet av idrott, särskilt de grenar som har särskilt stor spridning, för att gynna utbytet av bästa praxis med utgångspunkt i de europeiska värderingar som tas upp i fördragen. Detta kan ske genom att man organiserar en europeisk kongress om innovativa metoder för social återanpassning genom idrott, anordnar EU-mästerskap och offentliggör och sprider resultaten av dessa nät.

3.7 EU har en viktig institutionell uppgift i kampen mot ojämlikheter för att avskaffa de hinder som stoppar personer med funktionsnedsättning från att delta i idrottsverksamhet, främja deras deltagande i tävlingar och eliminera de sociala fördomarna i denna fråga.

Det skulle vara positivt om kommissionen uppmanade ministerrådet att ta fram en europeisk kod för goda rutiner avseende idrott och social integration.

3.7.1 Integreringen av personer med funktionsnedsättning bör främjas genom idrottsevenemang med syftet att förbättra livskvaliteten och utveckla de sociala vanorna hos personer med funktionsnedsättning och deras familjer. Idrott är därför inte bara en hälsosam vana, utan ökar och förbättrar också dessa personers rörlighet och främjar deras personliga utveckling på områden som beslutsfattande, vänskap och lagarbete.

3.7.2 För att främja spridningen av paralympisk idrott eller högnivåidrott för personer med funktionsnedsättning och därigenom öka medvetenheten bland medborgarna bör offentliga myndigheter genomföra en kommunikationsstrategi som fokuserar på paralympiska spelen och andra internationella högnivåevenemang. Denna strategi bör genomföras med hjälp av nödvändiga hjälpmedel och fackmän och kulminera i en högkvalitativ tv-täckning av paralympiska spelen med ett stort antal sändningstimmar och sändningstider när det finns många tittare.

3.7.3 I den nationella lagstiftning som innebär att reglerna anpassas till den internationella konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder eftersträvar man samma mål och slår fast att ”tillgänglighet och formgivning för alla” är redskap som bör användas för att anpassa och skapa miljöer som ger medborgarna möjlighet att delta fullt ut.

3.7.4 Ett av de hinder som systematiskt brukar identifieras när man har för avsikt att utveckla program för att främja integreringen av äldre personer och personer med funktionsnedsättning i fysisk idrottsaktivitet är det utbildningsunderskott som förekommer hos de olika aktörer som är involverade i processen, och därför bör man tillhandahålla det material som behövs för att tillgodose utbildningsbehoven hos lärare i gymnastik och idrott så att de lär sig mer om utvecklingen av fysisk aktivitet och idrott i en inkluderande miljö.

3.8 Den till synes oundvikliga process som innebär att det europeiska samhället åldras och att den förväntade livslängden konstant ökar, gör det nödvändigt att utarbeta riktade initiativ och program för att främja idrott och fysisk aktivitet bland äldre. Detta är ett område som har förbisetts i de flesta länder och som kräver särskild uppmärksamhet på såväl EU-nivå som medlemsstatsnivå.

4. Idrottsaktivitetens ekonomiska aspekter

4.1 Idrotten har en ekonomisk dimension till följd av den ekonomiska verksamhet som är kopplad till idrottsutövandet och utvecklingen av professionell idrott och som påverkar den inre marknaden. Idrotten har också en specifik karaktär eftersom dess struktur bygger på frivilligarbete som genom sin sociala, pedagogiska och kulturella funktion avsevärt bidrar till positiva värderingar såsom sportsmananda, respekt och social inkludering.

Därför måste man göra en åtskillnad mellan de idrottsliga och de kommersiella intressena, och EESK anser att idrotten bör skyddas mot ett alltför stort ekonomiskt inflytande så att dess principer och värderingar fortsätter att stå i centrum.

4.1.1 På grund av idrottens unika och viktiga aspekter bör man ta särskild hänsyn till dess särdrag i samband med tillämpningen av EU:s lagstiftning, vid tillfällen när EU kan agera effektivare än medlemsstaterna och med respekt för subsidiaritetsprincipen.

4.2 När det gäller idrottens så kallade ekonomiska dimension måste hänsyn tas till de speciella kopplingarna mellan denna typ av aktiviteter och de grundläggande rättigheterna.

4.2.1 För att garantera ett lämpligt skydd mot intrång i immateriella rättigheter och i synnerhet mot digital piratkopiering, som utgör ett hot mot idrottsekonomin, måste man överväga vilka åtgärder som ska vidtas på basis av proportionalitetsprincipen. Under alla omständigheter måste man garantera medborgarnas grundläggande rättighet att få information för att åtminstone säkerställa allmänhetens rätt att tillhandahållas och ta del av nyheter, och för att se till att särskilt viktiga evenemang sänds och att journalister har rätt att rapportera.

4.2.2 Det finns andra områden såsom konkurrenspolitiken, och mer specifikt det statliga stödet, där det skulle vara en god idé att anta riktlinjer om statligt stöd för att klargöra vilka typer av stöd som anses vara legitima för att fylla idrottens sociala, kulturella och fostrande uppgifter.

4.2.3 Vadslagning inom idrott som anordnas online på oreglerade marknader, särskilt olaglig vadhållning, är i nuläget ett av de största hoten mot idrotten, och dess negativa effekter är jämförbara med dopning och läktarvåld och kan ge upphov till manipulation på grund av idrottsresultatens oförutsägbara karaktär. Det finns andra aspekter, exempelvis vadslagning och spel, och man behöver anta åtgärder av allmänt intresse i syfte att förhindra spelberoende och i synnerhet skydda underåriga mot hasardspel online.

4.2.4 Idrotten har ett inneboende och naturligt incitament som driver utövarna att fortlöpande förbättra sin förmåga och sina resultat, vilket leder till att idrotten kännetecknas av en ständigt pågående innovationsverksamhet som har gjort idrottsteknik till ett betydande område inom den "tillämpade forskningen", till exempel när det gäller textilteknik, människans rörelsemekanik, nya material, sensorer, mekaniska styrenheter och människoanpassad formgivning i synnerhet. Utbyggnad och drift av idrottsanläggningar samt aktivt och passivt deltagande i idrottsevenemang håller på att bli en viktig del av den s.k. upplevelseekonomin, som också utvecklingen av idrottsturismen är ett exempel på.

4.2.5 Andra teman med ekonomisk koppling till idrott, såsom fri rörlighet för personer och tjänster, sponsoravtal, reglering av spelaragenternas verksamhet, idrottsförsäkringar och hälsa, utbildningsprogram för idrottsutövare och idrottsrelaterade yrkeskvalifikationer bör vara föremål för utvärdering och, om så är lämpligt, bör kommissionen anta eller föreslå åtgärder på dessa områden.

4.2.6 När det gäller yrkesutbildning för yngre tränare är det nödvändigt att förbättra bestämmelserna i EU:s olika medlemsstater, eftersom tränarnas insats kan jämföras med en lärares arbete och tränaren i vissa fall (t.ex. vid förberedelserna inför idrottstävlingar) tillbringar mer tid med den unga idrottaren än vad en lärare gör med sina elever. Tränarens utbildning bör äga rum i en formell ram och erkännas ur utbildningssynpunkt genom ett diplom utfärdat av staten.

4.2.7 EESK uppmanar de europeiska idrottsförbunden att engagera sig för att värna om de värderingar och principer som tas upp i detta yttrande, och vi hoppas att de kommer att beakta dem i sin verksamhet på alla områden, även inom den verksamhet som endast består av utdelning av priser och offentliga utmärkelser.

Bryssel den 2 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Energilagring: en faktor för integration och energitrygghet

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/04)

Föredragande: Pierre-Jean COULON

Den 22 januari 2015 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Energilagring: en faktor för integration och energitrygghet.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enhälligt (med 131 röster) följande yttrande.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att EU:s klimat- och energimål bör leda till en högre andel förnybar energi i energimixen. Kommittén har konsekvent förespråkat förnybar energi. Ett hållbart energisystem som till största delen består av förnybar energi är den enda långsiktiga lösningen för vår framtida energi. Det är viktigt att komplettera energisystemet på ett antal sätt.

1.2 Eftersom förnybara energislag är intermittenta utgör utvecklingen av dem en stor utmaning när det gäller lagring. Lagringen är en strategisk fråga för Europeiska unionen för att kontinuerligt säkra EU:s försörjningstrygghet och en fungerande energimarknad, på både det tekniska och det kostnadsmissiga planet. Därför står frågan högt på EU:s dagordning och är ett prioriterat område, särskilt inom ramen för energiunionen som lanserades i februari 2015.

1.3 EESK har i ett tidigare yttrande framhållit att frågan om lagring är "en utmaning, en möjlighet och en absolut nödvändighet". Kommittén understryker vikten av en framgångsrik energiomställning i EU och betonar att alla resurser bör utnyttjas för att uppnå konkreta och storskaliga resultat när det gäller lagring.

1.4 Även om olika lagringslösningar existerar befinner sig tekniken i olika skeden av teknisk och industriell utveckling.

1.5 EESK påpekar att energilagring, parallellt med fördelarna, kan medföra inte bara stora ekonomiska kostnader utan även miljö- och hälsokostnader. Därför bör man systematiskt genomföra konsekvensbedömningar för att utvärdera såväl teknikens konkurrenskraft som dess påverkan på miljö och hälsa. EESK anser också att det är viktigt att bedöma teknikens effekter när det gäller att skapa verksamhet och sysselsättning.

1.6 EESK förespråkar ökade investeringar och insatser när det gäller forskning och utveckling om lagring. Vi efterlyser också större europeiska samverkans effekter på detta område i syfte att minska kostnaderna för energiomställningen, garantera försörjningstryggheten och säkerställa den europeiska ekonomins konkurrenskraft. EESK anser att det behövs en bättre harmonisering av lagstiftningen mellan medlemsstaterna på området för energilagring.

1.7 EESK förespråkar också att man inleder en offentlig dialog i hela Europa om energifrågan – en europeisk energidialog – så att allmänheten och det civila samhället som helhet kan ta eget ansvar för energiomställningen och påverka de framtida valen av energilagringstekniker.

1.8 EESK erinrar om vikten av gas i energimixen och dess betydelse för en trygg energiförsörjning för medborgarna. EESK anser att lagring bör uppmuntras inom denna sektor så att alla medlemsstater på ett solidariskt sätt får tillgång till reserver.

2. En framgångsrik energiomställning och tryggad energiförsörjning

2.1 Energiförsörjningen och förvaltningen av denna är en viktig politisk och socioekonomisk prioritering och en avgörande utmaning om man vill uppnå en framgångsrik energiomställning och ta itu med klimatproblemen. Även om efterfrågan på energi har minskat i EU (energiförbrukningen har minskat sedan 2006 och vi förbrukar nu ungefär samma mängd energi som i början av 90-talet) har den ökade användningen av intermittert förnybar energi lett till ett större behov av energilagring, som kommer att spela en avgörande roll inom många sektorer (utjämning av produktionsvariationer, elbilar, försvar osv.) och utgöra en strategisk utmaning för Europa och den europeiska industrin. Det bör noteras att frågan om lagring av förnybar energi också är ett av huvudargumenten från motståndarna till denna typ av energi.

2.2 Även om majoriteten av primärenergien (gas, olja eller kol) är lätt att lagra återstår vissa frågor att lösa när det gäller storleken, kostnaden och platsen för strategiska lager. För den andra stora primära energikällan, förnybar energi, varierar situationen när det gäller lagring. Vattenkraft kan ofta lagras genom att man magasinerar vatten i sjöar och reservoarer. Biomassa kan också lagras relativt lätt, medan sol- och vindkraft, som vanligtvis används för att producera el, för närvarande endast kan lagras med hjälp av komplexa och kostnadskrävande mellanliggande processer.

3. En prioritering på EU-nivå

3.1 Europeiska kommissionen har analyserat scenarierna för minskning av koldioxidutsläppen i energisystemet och offentliggjorde 2011 en energifärdplan för 2050, där olika scenarier fram till 2050 presenteras. För att uppnå de fastställda målen om minskade koldioxidutsläpp behöver elsektorn förlita sig på en stor andel förnybar energi, 59–85 %, varav den största delen skulle komma från intermittert förnybar energiproduktion. I ett senare meddelande från 2014 – En klimat- och energipolitisk ram för perioden 2020–2030 – fastställs att utfasningen av fossila bränslen ska ske, och att andelen förnybara energikällor bör uppgå till nästan 45 % av elproduktionen år 2030. Detta ligger i linje med de mål som EU-ledarna enades om den 23 oktober 2014 inom policyramen för 2030. En betydande andel intermittert energi från förnybara källor i elsystemet skulle kräva en lagringskapacitet på tiotals eller hundratals gigawatt i elnätet, även när andra flexibilitetsåtgärder tillämpas.

3.2 Europeiska kommissionen har dessutom gjort lagring av el till ett av sina prioriterade områden och har vid upprepade tillfällen betonat lagringens avgörande roll. I sitt arbetsdokument från 2013 om energilagring (http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/energy_storage.pdf) förespråkar kommissionen en bättre samordning mellan denna fråga och andra av EU:s centrala politikområden, t.ex. klimatet. Energilagringen bör integreras i, och stödjas av, samtliga relevanta EU-åtgärder och EU-rättsakter på energi- och klimatområdet, både befintliga och framtida, bland annat när det gäller strategierna för energiinfrastruktur. Kommissionen påminner också i sitt meddelande om energiunionen (av den 25 februari 2015) om att "Europeiska unionen är fast besluten att bli världsledande inom förnybar energi, det globala navet för utvecklingen av nästa generations tekniskt avancerade och konkurrenskraftiga förnybara energi. Europeiska rådet har också fastställt ett mål för EU om att minst 27 % av den energi som förbrukas inom EU ska vara förnybar 2030." Kommissionen har för avsikt att stimulera en ny strategi för forskning och innovation: "Om EU [...] ska bli världsledande inom förnybar energi, måste den visa vägen till nästa generation av förnybar teknik och lagringslösningar."

3.3 Slutsatserna från det senaste Madridforumet pekar i denna riktning: "Forumet bekräftar den strategiska betydelse som gaslagring har för försörjningstryggheten i EU". EESK betonar också vikten av att främja utveckling av gaslagring.

4. Den tekniska utvecklingen på lagringsområdet

4.1 Ellagringslösningarna kan delas in i fyra huvudkategorier, där energi utifrån energibehoven, men också begränsningarna, kan lagras i olika former (el, gas, väte, värme, kyla) nära produktionsanläggningarna, i energinäten eller nära användarna:

— Potentiell mekanisk energi (kraftverksdammar, pumpkraftverk/kustnära pumpkraftverk/tryckluftlagring).

— Kinetisk mekanisk energi (svänghjul).

- Elektrokemisk energi (batterier, kondensatorer, vätgas).
- Värmeenergi (latent eller sensibel värme).

4.2 Den vanligaste ellagringslösningen i världen är lagring av vattenkraft med hjälp av pumpkraftverk, t.ex. system för avbrottsfri kraftförsörjning (på engelska UPS, "uninterruptible power supply"). Intresset för sådana system har ökat på nytt hos elnätsoperatörer, industriella aktörer och förvaltare av tertiära byggnader. Pumpkraftverk möjliggör integration av intermittent förnybar energi, särskilt vind- och solkraft, spetskapacitet, spridning av efterfrågan på elektricitet, ekonomisk optimering (*laddning under perioder med lågt pris och liten efterfrågan och försäljning under perioder med högt pris och stor efterfrågan, med en "social" utjämning*) och spridning av investeringarna i elnäten. Det är emellertid inte sannolikt att den planerade lagringskapaciteten kommer att räcka för att kompensera långa perioder utan vind och sol om dessa typer av förnybar energi byggs ut i stor skala.

4.3 På lagringsmarknaden håller fem nya segment på att växa fram, och dessa skulle kunna bli allmänt utbredda under det kommande årtiondet:

- Lagring av energi i industriprocesser i termisk eller kemisk form, som gör det möjligt att utjämna eller sprida efterfrågan på energi i syfte att optimera förbrukningen av el, värme och gas.
- Lagring som kombinerar el- och gasnät, genom insprutning av väte från elektrolys eller genom produktion av syntetisk metan genom metanisering (t.ex. "Power to Gas" från den tyska energimyndigheten Dena, www.powertogas.info).
- Lagring av el för bostadsområden och bostadshus inom ramen för anpassningen av byggnader och aktivitetsområden för smart energi eller plusenergi (t.ex. projektet Nicegrid i Frankrike).
- Mobil ellagring via elfordon i V2G-system ("vehicle to grid"), Toyota, Nissan, Renault osv.
- Centraler med lagring genom flexibel pumpning, med variabel och helt inställbar hastighet, för balansmarknaden (pumpkraftverk).

4.4 Den lovande roll som väte spelar bör framhållas (även om såväl kostnaden som säkerhets- och transportaspekterna betydligt minskar dess potential). Väte är en energibärare utan växthusgasutsläpp, under förutsättning att det produceras från en koldioxidfri källa, och det kan användas på en lång rad områden, framför allt inom industrin, för lokal elproduktion (*försörjning till isolerade anläggningar, reservströmgeneratorer*), energilagring (*stöd till nätet, utnyttjande av förnybar energi*) eller kraftvärme. Väte används också för landtransporter (*personbilar, kollektivtrafik, lastbilar etc.*), luftfart (*huvudsaklig eller sekundär luftfartsframdrivning*), transporter till sjöss eller på inre vattenvägar (*undervattensfarkoster, huvudsaklig eller sekundär framdrivning*), raffinaderier och petrokemi (för miljövänligt väte) liksom andra användningar, särskilt bärbara apparater (*externa laddare eller integrerade batterier*). Samtliga dessa områden är under utveckling.

Olika tekniker för produktion av väte genom elektrolys och bränsleceller är numer mycket flexibla och tillgängliga, även om de fortfarande är relativt ineffektiva, vilket innebär att efterfrågan på vindkraftverk och solcellspaneler ökar ytterligare och således skapar överkapacitet. Väte är en väsentlig energibärare i system som utnyttjar flexibiliteten mellan olika energinät (t.ex. "Hybrid Power Plant" i Berlin). När det är nödvändigt kan väte ("metaniserat" väte) framställas med förnybar energi och tillföras gasnäten eller lagras för senare distribution som bränsle eller kemisk agens. Det kan till och med återinföras som elektricitet. Förutom att vara den energilagringslösning som med bred marginal har störst potential, eftersom vätet kan transporteras fullkomligt säkert och lagras (under lång tid) i infrastruktur som redan används för gasindustrin (t.ex. geologisk lagring), erbjuder det metaniserade vätet även en möjlighet att skapa långa kolvätekedjor (med flera användningsområden: från flygplansbränsle till andra produkter, som t.ex. plast, som i dag enbart framställs med hjälp av fossila bränslen). Dessutom är det meningen att det kol som används inom en cirkulär ekonomi (t.ex. koldioxid) ska återanvändas och inte lagras i atmosfären. Man kommer alltså att gå från att producera växthusgaser till att producera energi. Produktionen av väte och elektricitet från väte genererar värme, vilket ökar intresset för dessa lösningar. Väte är en av de ovanliga energibärare som möjliggör en ekonomisk, samhällelig och miljömässig avvägning mellan marknaden för elektricitet och andra marknader.

4.5 Ett annat bra exempel är lagring i ett batteri av elektricitet som producerats av solcellspaneler under dagen. Problemet med solcellspaneler på hustak är att de producerar elektricitet under den tid som bostäderna står tomma. På kvällen när de boende kommer tillbaka har solen ofta gått ned för länge sedan och solcellspanelerna har slutat att producera energi.

4.6 En lösning skulle kunna vara att utnyttja en upptäckt som ett tyskt företag har gjort. Företaget har kombinerat komponenter med en mjukvara och en applikation för smarta telefoner; användarna kan då läsa av hur mycket av den energi som solcellspanelerna producerat under dagen som finns lagrat på batteriet. Siffrorna talar sitt tydliga språk: vanligtvis täcker solcellspaneler på bostadshus mellan 25 och 35 % av en familjs energibehov, men med den nya lösningen hamnar siffran ofta på över 70 %. Med utgångspunkt i nuvarande priser tjänar man in investeringen på ungefär 8 år, med en garanti för batterierna på 20 år.

4.7 Det handlar även om incitament för att göra konsumenterna till producenter, vilket EESK har förespråkat i flera tidigare yttranden (s.k. prosumenter eller producerande konsumenter).

4.8 Det finns alltså redan flera lösningar, men möjligheterna vad avser extrautrustning är fortfarande begränsade. Det finns fortfarande mycket som hindrar ny och flexiblere teknik såsom litiumjonbatterier eller s.k. *power-to-gas* från att ta fart. Det största problemet med dessa lösningar är kostnaden och den ekonomiska konkurrenskraften, och de är fortfarande långt ifrån marknadsmässiga, men även att batterierna fortfarande är relativt stora. I sin framtidsvision räknar Ademe (den franska miljö- och energihushållningsbyrån – *Les systèmes de stockage d'énergie/Feuille de route stratégique* [Energilagringssystem/Strategisk färdplan], 2011) med att produktionen av stationära lagringssystem tar fart först runt år 2030. Den rådgivande byrån McKinsey (*Battery Technology Charges Ahead*, McKinsey, 2012) bedömer å sin sida att även om priset på energilagring kommer att sjunka drastiskt under kommande år, vet man mycket lite om hur mycket eller hur snabbt detta kommer att ske. Enligt byrån kan kostnaden för litiumjonbatteriet komma att sjunka från 600 till 200 US-dollar/kWh år 2020 och till 160 US-dollar/kWh år 2025.

5. Strategiska utmaningar

5.1 EESK påminner om att det faktum att man måste minska växthusgasutsläppen och att tillgången till fossila bränslen generellt sett minskar (även om nya fyndigheter har hittats under de senaste åren) leder till ett ökat utnyttjande av förnybar energi, vilket EESK har ställt sig bakom i flera yttranden (TEN/564 och TEN/508). Kommittén har på detta sätt betonat hur viktigt det är att i samband med att den förnybara energin utvecklas komplettera energisystemet exempelvis genom att bygga ut transportnäten och skapa system för lagring och reservkapacitet. Utvecklingen av förnybar energi i stor skala är en strategisk utmaning eftersom den å ena sidan gör det möjligt att minska importen (vilket är både en ekonomisk och en etisk fördel) och å andra sidan kräver system för lagring (installationer som klarar att lagra energi inte enbart från en dag till en annan utan från en säsong till nästa) som dessutom bör tas i bruk i stor skala.

5.2 EESK erkänner att lagringen är den största utmaningen inför en energiomställning som inbegriper en stor andel intermittenta förnybara energikällor. Vi påminner om att man måste skapa lagringmöjligheter och öka lagringskapaciteten. Kommittén betonar att energilagring skulle kunna göra det betydligt lättare för EU att uppnå sina viktigaste energimål. EESK ställer sig särskilt bakom att

- öka energitryggheten för enskilda och företag,
- använda förnybar energi i stor skala (och komma tillrätta med den ojämna tillförseln utan att använda sig av fossila bränslen),
- optimera kostnaderna genom att sänka energipriserna.

5.3 Kommittén är medveten om att lagring av energi kan innebära stora ekonomiska kostnader, men även miljö- och hälsokostnader. Vissa projekt för lagring av gas under jord går t.ex. stick i stäv med bevarandet av vattenresurser. Därför rekommenderar EESK att samtliga tekniker förbättras. Storskalig lagring skulle kunna innebära en viktig tillgång som komplement till förnybara energikällor. Med tanke på de variationer på kort, medellång och lång sikt som solenergi innebär, skulle vindkraften kunna användas som ersättning. Kommittén understryker att detta kommer att leda till att ett nätverk med kopplingar mellan olika elektricitetskällor utvecklas, och att detta nätverk kommer att bygga på smarta nät ("*smart grids*"). De smarta näten använder informationsteknik som optimerar produktion, distribution och konsumtion av energi. Kommittén anser att denna teknik bör utvecklas, eftersom den gör det möjligt att styra efterfrågan på energi, men det är också viktigt att utgå ifrån konsekvensbedömningar som gjorts på området och att respektera varje individs valfrihet. Det skulle vara ännu fördelaktigare att göra en allmän utvärdering av samtliga instrument, såsom M/441 och den tyska informations säkerhetsbyrån BSI:s skyddsprofil, som gör det möjligt att på ett säkert sätt överföra och sprida data, införa smarta hus ("*Smart Home*") osv. En sådan utvärdering skulle kunna bidra till konkreta lösningar som svarar mot behoven i framtidens smarta städer, t.ex. planering med utgångspunkt i väderprognoser.

5.4 EESK understryker att det är viktigt att ha en europeisk lagstiftning för lagring av energi som gör det möjligt att kvantifiera fördelarna med att göra el- och gasnäten miljövänliga.

5.5 Vi påminner dessutom om att marknaden för lagring av elektricitet för elnäten växer snabbt och har stor potential att skapa verksamheter och arbetstillfällen som kan kompensera förluster av arbetstillfällen på andra områden på energimarknaden. Nätverksoperatörer och energibolag motiveras att investera genom nödvändigheten att integrera en allt större andel intermittenta energiformer. I Europa bygger marknadsutvecklingen på att man bygger nya pumpkraftverk, restaurerar befintliga pumpkraftverk och omvandlar vattenkraftsdammar till pumpkraftverk. Man måste därför utan dröjsmål undanröja hindren för en effektiv drift av pumpkraftverken. För att säkerställa de ekonomiska och miljömässiga fördelarna med denna teknik måste man vidta de åtgärder som krävs för att pumpkraftverken ska kunna byggas och sättas i bruk.

6. Främja forskning och utveckling

6.1 EESK konstaterar att EU hittills har riktat in sina resurser på att sprida teknik i stället för att satsa på forskning och utveckling (*Energy, a networked Europe*, Michel Derdevet, 23 februari 2015). De offentliga utgifterna för forskning och utveckling i Europa (samtliga sektorer) ligger på ungefär samma nivå i reella termer som på 1980-talet (i Förenta staterna och Japan har de i stället ökat), trots att de förnybara energikällorna växer så det knakar. SET-planen (strategisk EU-plan för energiteknik) som infördes 2007 har inte kunnat mobilisera tillräcklig finansiering. Det stora tryck som det europeiska energisystemet är utsatt för, såväl för att integrera förnybar energi som för att säkerställa en trygg energiförsörjning och ekonomisk konkurrenskraft för Europa, gör det nödvändigt att återuppta ett europeiskt samarbete i fråga om forskning och utveckling på energiområdet. Lagring är en mycket betydelsefull komponent i de stora projekten om smarta nät som inleddes 2012 och 2013 och är ett viktigt forsknings- och utvecklingsområde när det gäller att möta de utmaningar som morgondagens energinät står inför.

6.2 De olika teknikerna för energilagring befinner sig i olika skeden av teknisk och industriell utveckling. EESK rekommenderar att man intensifierar forsknings- och utvecklingsarbetet och att man ökar synergierna på europeisk nivå, särskilt som de flesta forsknings- och utvecklingsprojekten i Europa och världen handlar om liknande utmaningar och möjligheter. EESK har i flera yttranden beklagat det faktum att forskningsinsatserna inte är anpassade till utmaningarna och har begärt att dessa insatser främjas på EU-nivå. Medlemsstaterna bör också uppmuntras att bidra proportionellt till dessa insatser. EU måste snarast stärka sin samordning och sina investeringar, med tanke på den viktiga roll som forskning och utveckling spelar för att lösa de sista tekniska problemen och (med hjälp av industrialisering av storskaliga lagringslösningar) minska investeringskostnaderna, som fortfarande är alltför höga. Detta kommer att göra det möjligt att integrera de förnybara energiformerna bättre, minska kostnaderna för energiomställningen, minska vissa energiformers hälsopåverkan, möjliggöra utvecklingen av utbildning och sysselsättning i sektorn, garantera en trygg energiförsörjning, säkerställa utvecklingen av innovativa sektorer som är konkurrenskraftiga på världsmarknaden samt skapa förutsättningar för att göra den europeiska ekonomin konkurrenskraftig.

Bryssel den 1 juli 2015.

Henri MALOSSE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Smarta städer som drivkraft för en ny europeisk industripolitik

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/05)

Föredragande: Daniela RONDINELLI

Den 22 januari 2015 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Smarta städer som drivkraft för en ny europeisk industripolitik.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 149 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 I anslutning till den ökande urbaniseringen ser EU och dess medlemsstater städerna som "laboratorier för ett mer dynamiskt och digitalt Europa", där man kan testa åtgärder som kan skapa tillväxt med sysselsättning och social utveckling.

1.2 Städernas hållbarhet kommer att vara resultatet av en smart kombination av mognare och mer innovativ teknik, integrerade plattformar (på europeisk, nationell och lokal nivå), modern infrastruktur, energieffektivitet, ny utformning av effektivare tjänster utifrån medborgarnas och användarnas behov, integration av smarta elnät, internet och sensorsystem.

1.3 Om städerna blir till innovationslaboratorier som är så avancerade och genomförs i stor skala, skulle det bidra till en industriell och socioekonomisk "renässans" i EU och inleda en genuin industriell, ekonomisk och social revolution.

1.4 EESK anser därför att smarta städer kan bli drivkrafter för en ny europeisk industripolitik som kan påverka utvecklingen av särskilda produktionssektorer och i stor utsträckning sprida fördelarna med den digitala ekonomin. Kommissionens vice ordförande Maroš Šefčovič konstaterade vid sitt anförande vid EESK:s plenarsession den 22 april 2015 att smarta städer är en utvecklingsprioritet för EU, och underströk att borgmästarna var entusiastiska över att investera i framtidens samhällen.

1.5 För att uppnå dessa resultat är det viktigt att komma överens om en mer avancerad och effektiv utvecklingsmodell än de som hittills har använts, som karaktäriserats av extremt fragmentariska insatser. EESK föreslår därför att de övriga EU-institutionerna och de nationella regeringarna förenar konceptet "smarthet" med en hållbar och integrerad utvecklingsmodell som kan tillämpas på en stad, en ö, en region eller ett industridistrikt, och som bygger på samstämmighet och samtidig integration av sex "möjliggörande pelare", nämligen följande:

— Teknik och verktyg för energieffektivitet och integration av förnybara energikällor.

— Spridning av teknik- och konnektivitetsplattformar för att skapa nya system för digitala tjänster.

— Nya digitala tjänster för att förbättra livs- och arbetskvaliteten för medborgare och företag.

- Anpassning av infrastruktur och ny utformning av städerna.
- Undervisning och utbildning av medborgare, företag och den offentliga sektorn i digital kompetens.
- En modell för ekonomiskt och finansiellt hållbara investeringar.

1.6 Den samtidiga närvaron av dessa sex pelare bör betraktas som en nödvändig standardkomponent i ett strategiskt projekt för smarta städer. Lika viktigt är att användningen av denna modell äger rum inom ramen för en politik som säkerställer högsta säkerhetsstandarder för de nät, informationssystem, tillämpningar och den utrustning som utgör grunden för ekosystem av digitala tjänster.

1.7 För att omsätta detta förslag i konkreta åtgärder anser EESK att det, utöver det nödvändiga deltagandet av det civila samhället, är väsentligt att EU och dess medlemsstater samordnar sina politiska åtgärder och tilldelar dem tillräckliga offentliga medel samt gör dem strukturellt öppna för offentlig-privata partnerskap.

1.8 För att införa fullt hållbara innovationer som syftar till att förbättra medborgarnas livskvalitet och välbefinnande måste man enligt EESK särskilt stödja investeringar i smarta städer genom att utnyttja samverkans effekterna mellan befintliga offentliga europeiska, nationella och regionala fonder och utnyttja möjligheterna i Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi).

1.9 För att genomföra detta rekommenderar EESK följande:

- Kommissionen bör inrätta ett "gemensamt europeiskt expertcentrum för smarta städer", som involverar de behöriga generaldirektoraten, medlemsstaterna, EESK och Regionkommittén.
- I varje medlemsstat bör man därför inrätta "gemensamma teknisk-ekonomiska kontaktpunkter för smarta städer", som är strukturellt kopplade till det gemensamma europeiska expertcentrumet för politik och resurser för smarta städer. Dessa kontaktpunkter bör vara öppna för dialog med de offentliga och privata lokala aktörerna för att främja opinionsbildning som bedrivs av rådgivande grupper bestående av organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadens parter på nationell nivå och i enskilda städer.
- Det nya europeiska centrumet för investeringsrådgivning under Efsi bör inrätta en särskild avdelning för smarta städer.
- Det europeiska innovationspartnerskapet för smarta städer och samhällen bör utvidgas till att omfatta det civila samhället och EESK.

1.10 EESK anser att det skulle vara lämpligt att med utgångspunkt i dessa nya instrument främja en europeisk projektplattform med de egenskaper som krävs av Efsi, som skulle främja skapandet och integrationen av projekt för smarta städer mellan medlemsstaterna och förbättra projektens finansieringsmöjligheter genom att kombinera tillgängliga offentliga medel med möjliga privata medel och de garantiformer som finns tillgängliga under Efsi.

1.11 EESK anser att det är absolut nödvändigt att främja en gemensam marknad för smarta städer, bland annat genom ett harmoniserat regelverk som omfattar följande:

- En översyn på EU-nivå av offentlig-privata partnerskapsverktyg för att göra dem mer attraktiva för företag och för att utvidga deras funktionsområde till tjänstesektorn, som är central för den digitala ekonomin.
- Verktyg för innovativ upphandling och förkommersiell upphandling.

- Enhetliga mekanismer som ger stadsförvaltningar möjlighet att på ett öppet sätt utnyttja de ekonomiska resurser som härrör från de kostnadsbesparingar och nya tjänster som uppkommer genom plattformarna för smarta städer, och som uppmuntrar till återinvesteringar i ytterligare innovativa projekt.

1.12 EESK anser att civilsamhällesorganisationernas medverkan och deltagande samt samverkan mellan arbetsmarknadens parter är väsentligt, inte bara för att utforma strategiska planer och projektplaner i anslutning till genomförandet av en hållbar och integrerad utvecklingsmodell för smarta städer, utan också för att säkerställa att sådana planer medför ekonomiska och sociala fördelar för medborgarna och bättre livs- och arbets kvaliteten.

2. Bakgrund

2.1 Den tilltagande urbaniseringen på global nivå (inom ramen för millennieutvecklingsmål nummer 11 håller FN på att genomföra projektet *United Smart Cities* med syftet att göra alla världens städer hållbara, inkluderande, motståndskraftiga mot katastrofer och trygga) och på europeisk nivå ⁽¹⁾ hänger i allt högre grad samman med utbyggnaden av smarta städer (Europeiska unionen – Regionalpolitik: *Cities of tomorrow*, oktober 2011), eftersom det är i sådana omgivningar som de flesta individer (72 % av EU:s befolkning, dvs. 359 miljoner, bor i dag i städer, och år 2020 kommer det enligt kommissionens uppgifter att vara 80 %) och företag väljer att fokusera sina personliga, sociala och ekonomiska intressen. I Europa däremot, som kännetecknas av många mindre tätorter och där industrin traditionellt har främjat företagskedjor och företagsnätverk, måste övergången till denna nya modell också ta hänsyn till och underlätta för mycket stora områden och distrikt.

2.2 Ökad känslighet för dessa frågor hos de nationella och lokala offentliga beslutsfattarna syns i det ökade antalet bilaterala partnerskapsavtal mellan smarta städer i Europa och kommuner i andra världsdelar som fortfarande måste utvecklas i riktning mot hållbarhet. Sådana avtal syftar till att upprepa lyckade erfarenheter på andra platser eller till att utnyttja och dela god praxis. T.ex. har den kinesiska regeringen valt ut 12 städer som har undertecknat samarbetsavtal om hållbar stadsutveckling (http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/12_cities.pdf) med några av EU:s smartaste städer. Dessutom har antalet projekt och initiativ för smart utveckling av städer som frivilligt främjas av regeringar och/eller medborgare (t.ex. Malagastadgan, den 7 februari 2011, <http://www.catmed.eu/pag/en/11/la-charte-de-malaga>) eller sammanslutningar, organisationer eller nätverk på EU-nivå, t.ex. Eurocities (<http://www.eurocities.eu>) och borgmästaravtalet (<http://www.covenantofmayors.eu>), mångfaldigats.

2.3 Europa 2020-strategin främjar smarta städer i hela Europa genom investeringar i IKT-infrastruktur, stärkande av humankapital och lösningar som utnyttjar möjligheterna i ny teknik och digitalisering för att uppnå följande mål: förbättra hållbarheten och medborgarnas och företagets livs- och arbets kvaliteten, göra tjänsterna effektivare och mer tillgängliga och minska fattigdomen, arbetslösheten, den sociala utestängningen, föroreningarna och miljöförstöringen.

2.4 Genom Venedigförklaringen för ett digitalt Europa (<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/digital-venice-2014>) har de nationella regeringarna bekräftat målet att underlätta övergången till en digital ekonomi, som de anser kan bli hörnstenen för en ny industripolitisk modell där informations- och kommunikationsteknik utgör en viktig beståndsdel i alla former av produktion av varor och tjänster vid sidan av tillgång till finansiella instrument och energikällor.

2.5 I detta sammanhang betraktas städerna av medlemsstaterna som "laboratorier för ett mer dynamiskt och digitalt Europa", eftersom de är potentiella drivkrafter för dessa förändringar. För EU är smarta städer platser där man kan testa åtgärder som kan skapa tillväxt med sysselsättning, eftersom det är där som digital teknik kan kombineras med innovativa infrastrukturer och nya tjänster.

⁽¹⁾ Meddelande från kommissionen om *En EU-agenda för städer*, COM(2014) 490 final, meddelande ECO/369, EESK:s yttrande om *En EU-agenda för städer* (EUT C 291, 4.9.2015, s. 54).

2.6 Övergången till smarta städer kommer att ha inflytande på teknisk innovation, smarta transporter, energi-effektivisering och medborgarnas, arbetstagarnas och företagens liv genom många förändringar förknippade med t.ex. distansarbete, e-demokrati och ökad öppenhet, och kommer att göra det möjligt att delta mer aktivt i beslutsprocessen.

2.7 Vid en konferens som anordnades av EESK den 10 november 2014 på temat "Smarta städer – mot ekonomisk återhämtning i Europa genom medborgerlig innovation" (<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-smart-cities-civic-innovation>) diskuterade politiker och företrädare för städer och det civila samhället hur smarta städer skulle kunna användas som verktyg för att styra utvecklingen av en ny industripolitik i Europa och hur de kan stödja tillväxten och sysselsättningen. Man diskuterade också på vilket sätt aktörerna i det civila samhället kan delta i utformningen av strategier och vilka politiska instrument som bör genomföras för att främja investeringar i smarta städer i hela EU.

2.8 För att smarta städer ska kunna bli drivkrafter för en ny europeisk industripolitik ⁽²⁾ anser EESK att fokus måste ligga på följande tre åtgärder:

2.8.1 Man bör utarbeta en mer avancerad och effektiv utvecklingsmodell för smarta städer som kan övervinna den nuvarande fragmenteringen och främja en enhetlig vision av projekt som går långt utöver integration av IKT, rörlighet och energieffektivitet. Man bör särskilt fokusera på initiativ som kan ta olika form på lokal nivå och som har som utgångspunkt att utöva en samtidig inverkan på BNP, tillväxt, sysselsättning, produktivitet (kvantitativa ekonomiska indikatorer) och individens livskvalitet och psykiska och fysiska välbefinnande (kvalitativa ekonomiska indikatorer).

2.8.2 Man bör uppmuntra investeringar i smarta städer med ett tillvägagångssätt som bygger på offentlig-privata partnerskap och som framför allt utnyttjar de många EU-fonder som finns tillgängliga och skapar samverkans effekter tillsammans med Efsis verksamhet (förslag till förordning om ändring av förordningarna (EU) 1291/2013 och (EU) 1316/2013, COM(2015) 10 final). Målet bör vara att på EU-nivå anta en utvecklingsmodell som samtidigt kan skapa både sociala resultat och miljö-, produktions- och sysselsättningsmässiga resultat (kommissionen uppskattar att det kommer att skapas 2,8 miljoner arbetstillfällen fram till 2018 – *StartUp Europe*, EESK:s konferens den 10 november 2014) och på så sätt säkerställa möjligheten att återbetala kapitalbeloppet till privata medinvestorer.

2.8.3 Man bör stärka det civila samhällets och arbetsmarknadens parter deltagande och roll i den strategiska utformningen av smarta städer, i genomförandet av dem och i den efterföljande övervakningen, eftersom detta är nödvändigt för att förbättra levnads- och arbetsvillkoren för medborgare och företag.

3. En hållbar och integrerad utvecklingsmodell för smarta städer i den digitala ekonomin

3.1 En undersökning genomförd av Europaparlamentet ⁽³⁾ visar att de nuvarande strategierna och initiativen syftar till att göra städerna smartare på *minst ett* av följande områden: styrning av medborgarnas deltagande, kontakt med medborgarna, levnadsvillkor, rörlighet, ekonomi eller miljö. Underförstått menas att det är möjligt att utforma ett projekt för en smart stad som bara omfattar en av dessa aspekter. I undersökningen identifieras tre typer av "grundläggande beståndsdelar i en smart stad": en teknisk, en mänsklig och en institutionell del.

3.2 EESK anser att det är absolut nödvändigt att utveckla en ny modell för smarta städer som är hållbar, produktiv och inkluderande och som inte längre ses som ett projekt för "informationsteknik", "miljöförbättring" eller "energieffektivitet", utan som en del av en ny europeisk industripolitik där tillväxt som skapar sysselsättning och social utveckling utgör resultatet av den digitala omvandlingen av våra ekonomier.

⁽²⁾ EESK:s yttranden om *För en industriell renässans i Europa* (EUT C 311, 12.9.2014, s. 47), *En starkare europeisk industri för tillväxt och ekonomisk återhämtning* (EUT C 327, 12.11.2013, s. 82) och *Återföra företag till EU som ett led i återindustrialiseringen* (EUT C 311, 12.9.2014, s. 15).

⁽³⁾ Generaldirektoratet för EU-intern politik. *Mapping Smart Cities in the EU*, 2014, <http://www.smartcities.at/assets/Publikationen/Weitere-Publikationen-zum-Thema/mappingsmartcities.pdf>

3.3 Skapandet av denna modell har inte bara att göra med en mer integrerad syn på projekt för smarta städer, utan också med följande:

- mindre splittring mellan medlemsstaternas och kommissionens strategier,
- ökad standardisering och integrering av operativa program, beståndsdelar och europeiska och nationella finansiella instrument för utveckling av smarta städer,
- utveckling av finansiella lösningar som kan fungera som hävstång för privata medel, bland annat genom användning av offentliga medel för att minska riskerna,
- stärkande av en politik för strategisk offentlig upphandling som syftar till att skapa sådana produkter och tjänster som i medborgarnas, den offentliga förvaltningens och företagens ögon förbättrar effektiviteten, samt öka den utmärkande konkurrenskraften i ett område och/eller ett nätverk och/eller en företagssektor.

3.4 Därför föreslår kommittén, medveten om att en smart strategi kan inriktas på en stad, ö, region eller ett industriområde, att EU-institutionerna och de nationella regeringarna fastställer en utvecklingsmodell för smarta städer med projekt som kännetecknas av samtidig närvaro och integration av sex möjliggörande pelare (i Italien utgör denna modell, som upprättades på förslag av föreningen Amerigo (International Cultural Exchange Programs Alumni) och Enam (European Network of American Alumni Associations) grunden för utarbetandet av en strategi för smarta städer, inom ramen för Junckerplanen, av ministeriet för ekonomisk utveckling):

- Närvaro av **teknik och verktyg för energieffektivitet** och integrering av förnybara energikällor, till exempel **smart elektrisk infrastruktur (smarta nät)** som kan: stödja och främja energibesparingsplaner i vilka tillfälliga lösningar och utrustning integreras; säkerställa möjligheten att använda en mix av försörjningskällor inom både den privata och den offentliga sektorn; integrera konnektivitetsinfrastruktur och främja spridningen av fritt tillgängliga IP-signaler.
- Spridning av **teknik- och konnektivitetsplattformar** som underlättar skapandet av nya system för digitala tjänster tack vare IKT- och **telekommunikationsinfrastruktur** som kan: säkerställa en utbredd konnektivitet, bland annat genom integration med smarta nät; främja utbredningen av **sakernas internet**, som rör sensorer, utrustning och tjänster; utnyttja offentliga och privata öppna data och den digitala agendan för städer; samtidigt säkerställa högsta möjliga säkerhet för lösningar och utrustning och integritetsskydd för medborgarnas, företagens och förvaltningarnas information.
- Utveckling av **nya ekosystem för digitala tjänster** för att förbättra medborgarnas livskvalitet och företagens produktionsprocesser genom integrerade smarta anordningar och tjänster som bygger på konnektivitetsplattformar och smarta nät. Dessa ekosystem för digitala tjänster som finns inom flera områden (t.ex. rörlighet, e-hälsa, digital turism, industri 4.0) skulle kunna främja skapandet eller stärkandet av en europeisk industri för smarta städer, särskilt om de viktigaste teknologiska aktörerna stöder en snabbare utveckling av lösningar som tas fram av mindre enheter, t.ex. nystartade företag.
- Projekt för att **förbättra infrastruktur och en ny utformning av städerna**, t.ex. en förändring av olika stadsdelars ändamål med anpassning och renovering av offentliga byggnader och offentlig infrastruktur i produktivt, miljömässigt och socialt syfte, med målet att dels öka det ekonomiska värdet av fastigheter, dels det uppfattade nyttjandevärdet, genom spridning av effektiv och sammankopplad teknik och offentliga mekanismer för indirekt offentlig upphandling.
- Planer för utbildning och stärkande av den **digitala kompetensen** hos individer, företag och den offentliga sektorn så att de innovationer som införts kan utnyttjas fullt ut av så många slutanvändare som möjligt.

— Planer för **ekonomisk och finansiell hållbarhet** för investeringar som bygger på en klar avgränsning: avkastning som härrör från tjänster, från förstärkningen av infrastruktur och från åtgärder för att öka effektiviteten; en metod för fördelning av förmåner mellan nätverksoperatörer, investerare, utvecklare av smarta lösningar och utrustning och användare; samt **offentliga och privata finansiella instrument** som kan underlätta genomförandet av dessa nya insatsmodeller.

3.5 Den samtidiga närvaron av dessa delar kan maximera projektens effekter i fråga om ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning, livskvalitet, förenklade förbindelser mellan och med myndigheter, energibesparingar för den offentliga och privata sektorn och skapande av konkurrenskraft och kunskaps spridningseffekter för företagen.

3.6 Om smarta städer genomförs på detta sätt kommer det att leda till kvalitativa offentliga tjänster, bättre levnads- och arbetsstandarder för individer och företag, nya arbetstillfällen genom ett mer innovativt företagsekosystem och en bättre miljömässig hållbarhet. Dessa resultat kan uppnås med mindre offentliga medel utan återbetalningsskyldighet tack vare medverkan av privat finansiering, strategisk planering av tjänstesystem som kan generera nya inkomstflöden och skapandet av nätverk mellan stora industrikoncerner och små och medelstora företag.

3.7 I detta scenario präglad av stora möjligheter anser EESK att det är ytterst viktigt att behandla frågan om säkerhet i nät, informationssystem, tillämpningar och utrustning, som utgör grunden för ekosystem för digitala tjänster. Omvandlingen av städer till smarta städer kräver att de uppgifter som tjänsterna bygger på, som i sig är mycket känsliga, samlas in och hanteras med konfidentialitet, integritet och utifrån tillgänglighet.

3.8 Det är dessutom viktigt att på europeisk nivå främja en debatt mellan medlemsstaterna om de säkerhetsstandarder som bör känneteckna utbudna tjänster och utrustning i anslutning till sakernas internet för att motverka risken att dessa avbryts, fördäras eller till och med avleds, vilket kan orsaka allvarliga skador för människor, folkhälsan, skyddet av privatlivet och ekonomisk verksamhet och i sista hand för själva föreställningen om alla initiativ som syftar till att uppnå smarta städer.

4. Smarta städer som instrument för en europeisk plattform för industripolitik

4.1 Integration av de sex möjliggörande pelarna skulle göra smarta städer till ett idealiskt verktyg för att främja en ny typ av investeringar som utöver att ha en positiv social effekt i fråga om externa effekter också omfattar en lönsamhetsmekanism som gör investeringar ekonomiskt och finansiellt fullständigt hållbara.

4.2 Med en europeisk investeringsplan för smarta städer skulle man kunna öka initiativens effekter med hjälp av följande tre faktorer: en politik som främjar lösningarnas skalbarhet, som i sin tur är beroende av standardiseringen av komponenterna; främjande av en inre marknad för smarta städer för att åtgärda fragmenteringen och skillnaderna mellan insatserna mellan de olika länderna och för att ta fram gemensamma instrument för att hantera de problem som uppstår; och ett enhetligt finansiellt tillvägagångssätt.

4.3 Lösningarnas skalbarhet, dvs. möjligheten att utvidga eller kopiera befintliga lösningar, är för närvarande främst förknippad med experimentella mikroinfrastrukturer och smarta trafiksystem, och är beroende av deltagandet av stora teknikleverantörer och samarbete mellan städer. Andra experimentella initiativ är – även om de har stor betydelse för kvaliteten på de föreslagna lösningarna och medborgarnas eller företagens möjligheter att delta – så specifika att det begränsar deras reproducerbarhet.

4.4 EESK anser att skalbarheten för lösningar på EU-nivå är en av de viktigaste faktorerna för att locka en tillräcklig mängd privata investeringar i ett partnerskap med offentliga investeringar och på så sätt anpassa politiken för smarta städer till att generera ökad sysselsättning, BNP, produktivitet och livskvalitet.

4.5 EESK har följande särskilda synpunkter:

- Även om städerna tilldelats en stor självbestämmanderätt när det gäller att fastställa de delkomponenter som bäst passar lokala ändamål och behov under de sex möjliggörande pelarna, bör man inom projekten för smarta städer se till att lösningarna är reproducerbara och skalbara.
- Reproducerbarhet och skalbarhet bör eftersträvas bland annat genom att främja tekniska standarder för driftskompatibilitet, utbyte och öppnande av möjliggörande lösningar som gör det möjligt att kombinera största möjliga flexibilitet på lokal nivå med en möjlighet att främja utvecklingen av lösningar som har kollektivt och allmänt värde men som också kan anpassas till särskilda behov.
- Man kan öka den ekonomiska och finansiella hållbarheten för smarta investeringar genom att göra det lättare för stora företag, små och medelstora företag och nystartade företag – särskilt om de ingår i nätverk med stora företag – att föreslå avancerade lösningar för europeiska åtgärdsprogram.
- Man kan också förbättra effektiviteten och ändamålsenligheten för det offentliga och privata kapital som används genom att uppmuntra tilldelning av offentligt kapital till finansiering av (mindre) projektdelar som har störst risk att misslyckas helt eller delvis på marknaden, och tilldelning av privat kapital till (mycket) lönsamma delar.
- Processens ändamålsenlighet vad gäller socioekonomiska effekter kan ökas genom samarbetsplattformar mellan olika städer som syftar till att reproducera och främja god praxis.

4.6 En kombination av dessa åtgärder skulle kunna leda till inrättandet av en gemensam marknad för smarta städer som skulle göra EU till den ledande globala plattformen för testning av den ovan beskrivna utvecklingsmodellen, vilket kan ge betydande effekter på

- den mängd investeringar som stora, medelstora och små företag skulle ha tillgång till genom offentlig-privata partnerskap,
- främjande och integrering, inom de strategiska projekten, av systemet med nystartade företag, innovativa företag och forskning, vilket skulle kunna generera betydande spridningseffekter när det gäller teknik, organisatoriska och sociala modeller och inverkan på sysselsättningen,
- den därav följande förmågan att mobilisera privata medel på grundval av en mer enhetlig EU-omfattande åtgärdsram och en lämplig användning av offentliga medel som fungerar som hävstång och mildrar riskerna.

5. Investeringar och ekonomisk och finansiell hållbarhet

5.1 På EU-nivå eller medlemsstatsnivå finns det ingen särskild fond för smarta städer, men en rad möjligheter att få tillgång till finansiering genom särskilda program (utöver enskilda medlemsstaters program som bygger på integration mellan nationella medel och medel från strukturfonderna (Eruf, ESF, EJFLU) finns det EU-fonder som kan finansiera särskilda aspekter av en smart stad, såsom Horisont 2020, Fonden för ett sammanlänkat Europa (FSE) och programmen Cosme, Urban och Life). Eftersom den nuvarande rättsliga ramen inte medger en koncentration av resurserna i en enda fond, anser kommittén att det är viktigt att öka samordningen mellan de berörda institutionerna och att den politik som de främjar får allt större samverkans effekter. Kommunikationsförfarandena mellan institutionerna, städerna och de offentliga och privata aktörerna bör också vara entydiga och enhetliga.

5.2 När det gäller behovet av att utarbeta en permanent utvecklingsmodell för integrerade åtgärder anser EESK att det finns risk för att detta mål inte kan eftersträvas på bästa möjliga sätt eftersom kompetenserna och resurserna är så utspridda både inom Europeiska kommissionen (sex generaldirektorat har ansvar för smarta städer) och i medlemsstaterna, där ansvars- och befogenhetsfördelningen mellan den centrala, regionala och lokala förvaltningen inte alltid är så tydlig.

5.3 EESK rekommenderar alltså att kommissionen inrättar ett "gemensamt europeiskt expertcentrum för politik och resurser för smarta städer", som involverar de behöriga generaldirektoraten, medlemsstaterna, Regionkommittén och EESK, och vars uppdrag skulle vara följande:

- Centralisera de vägledande strategierna, bland annat för att minska fragmentering och byråkrati.
- Säkerställa politisk och administrativ samordning mellan EU, medlemsstaterna och kommunerna för att genomföra modellen och den relevanta politiken.
- Tillhandahålla harmoniserad information till förvaltningar som vill planera smarta åtgärder, bland annat genom större insyn i de finansiella medel som står till förfogande och en tydlig koppling mellan dessa och budgetposterna.
- Stimulera lanserandet av europeiska partnerskap mellan offentliga och privata företag.
- Främja deltagande av arbetsmarknadens parter och det civila samhället.
- Förbättra det ömsesidiga utbytet av information om bästa praxis.
- Främja spridningen av den integrerade och hållbara utvecklingsmodellen för smarta städer på nationell nivå.

5.4 Det gemensamma europeiska expertcentrumet för smarta städer bör samverka med Efsi. EESK uppger⁽⁴⁾ att Efsi bör stödja strategiska infrastrukturprojekt som har ett ekonomiskt och socialt mervärde så att de kan bidra till att uppnå EU:s politiska mål⁽⁵⁾ som syftar till att fullborda den inre marknaden för transporter, telekommunikation, digital infrastruktur, energi, stads- och landsbygdsutveckling, social utveckling, miljö och naturresurser.

5.5 Projekt som dessa, som är avgörande för att uppnå smarta städer, kan stärka den europeiska vetenskapliga och tekniska basen och skapa fördelar för samhället genom ett bättre utnyttjande av den ekonomiska och industriella potentialen i strategier som rör innovation, forskning och teknisk utveckling.

5.6 Tack vare integrationen mellan det gemensamma europeiska expertcentrumet och Efsi och med beaktande av den möjlighet som Efsi ger att upprätta plattformar för projekt och finansiering på europeisk, nationell eller sektoriell nivå, rekommenderar kommittén att man utvecklar en europeisk projektplattform för smarta städer i syfte att främja en konsekvent strategi för deras finansiering genom att integrera tillgängliga offentliga resurser och potentiella privata resurser samt genom att aktivera lämpliga offentliga riskreduceringsmetoder. En sådan plattform bör främja identifiering, sammanställning och finansiering av projekt som omfattar flera medlemsstater och som överensstämmer med den modell för smarta städer som EESK föreslår för kommissionen.

5.7 För att främja skapandet av denna typ av projekt rekommenderar EESK att samtliga medlemsstater inrättar "gemensamma teknisk-ekonomiska kontaktpunkter för smarta städer" som har följande uppgifter:

- Upprätthålla högsta graden av samordning med det gemensamma europeiska expertcentrumet för smarta städer och på så sätt säkerställa spridning av politiska riktlinjer på nationell nivå.
- Omvandla lokala behov till krav och projekt som passar in under de möjliggörande pelarna.
- Förbättra användningen av offentliga medel utan återbetalningsskyldighet och/eller förmånliga lån för finansiering av initiativ som omfattas av de olika möjliggörande pelarna.

⁽⁴⁾ EESK:s yttrande om *En investeringsplan för Europa* (EUT C 268, 14.8.2015, s. 27).

⁽⁵⁾ Kommissionens meddelanden om *En inre telekommunikationsmarknad* COM(2013) 634 final; *En europeisk energiunion* COM(2014) 520 final, COM(2015) 80 final och COM(2015) 82 final; *En inre marknad för transporter* COM(2014) 22 final.

- Stödja utformningen av de mest lämpliga offentlig-privata partnerskapen och upphandlingsverktygen, med målet att främja en snabb, effektiv och ändamålsenlig samverkan med näringslivet.
- Fastställa den mest lämpade finansiella strukturen för att säkerställa integration mellan offentliga medel och medel som kan ställas till förfogande av privata investerare, med eventuella ytterligare garantier från Efsi.

5.8 Det framtida europeiska centrumet för investeringsrådgivning, som ska inrättas i anslutning till Efsi, ska bistå medlemsstaterna med att anta lämpliga åtgärder i syfte att underlätta upprättandet av en förteckning över projekt och införa alla nödvändiga verktyg för att finansiera projekt. EESK hoppas att det kommer att inrättas en särskild avdelning för smarta städer vid centrumet, som har de färdigheter och de kompetenser som behövs för att säkerställa att alla projektaspekter beaktas.

6. Åtgärder för medborgardeltagande, det civila samhällets roll och översyn av den rättsliga ramen för att förbättra politikutformningen

6.1 EESK påpekar att förutsättningarna för antagande och genomförande av den integrerade utvecklingsmodellen för smarta städer är att institutionerna fastställer en långsiktig vision, att berörda intressegrupper (medborgare, det civila samhällets organisationer och arbetsmarknadens parter) deltar fullt ut i pågående förändringar och att de processer som är kopplade till utvecklingen av smarta städer styrs på ett effektivt och innovativt sätt.

6.2 Europeiska, nationella och lokala institutioner som är involverade i den strategiska planeringen av insatser för att främja smarta städer kommer att uppmanas att anta en långsiktig strategisk vision för dessa program. Den integrerade utvecklingsmodellen skulle kunna användas för att skapa balans mellan behoven hos alla berörda intressegrupper så att man säkerställer största möjliga delaktighet samtidigt som initiativens ekonomiska och finansiella hållbarhet beaktas.

6.3 Städerna kommer att fungera som smarta "strategiska planerare och övervakare", som bör stödjas av en givande, nära och kontinuerlig dialog mellan de olika aktörerna från näringslivet, de finansiella, industriella och sociala sektorerna och föreningslivet i syfte att genomföra de planerade initiativen med tydliga tidsramar och med möjlighet att anpassa dem efter förändringar och utvecklingar.

6.4 Utvecklingen av smarta städer kan endast genomföras om processen bygger på en pågående dialog med det civila samhället, vilket kan leda till fullständigt deltagande från grupper som företräder kollektiva, specifika eller allmänna intressen dels när man identifierar behoven, dels när man omsätter dem till krav och övervakar de planerade åtgärdernas effektivitet för att uppfylla dessa. Detta medborgardeltagande bör främjas på europeisk, nationell och lokal nivå.

6.5 För detta ändamål föreslår EESK följande:

- Det europeiska innovationspartnerskapet för smarta städer och samhällen (framlagt av *High Level Group of the European Innovation Partnership for Smart cities and Communities* den 14 oktober 2013, <http://ec.europa.eu/eip/smartcities/>)¹ bör öppnas för deltagande av aktörer från det civila samhället, däribland EESK, och alla aktörer inom de områden som omfattas av de sex möjliggörande pelarna inom den föreslagna modellen för smarta städer, utöver de operatörer som hanterar lösningar för rörlighet, IKT och miljöfrågor, som redan i dag är representerade.
- Alla medlemsstater bör främja opinionsbildning där det civila samhället deltar i identifieringen av behov och krav och i utformningen av strategier, genom att inrätta rådgivande grupper inom både de "gemensamma teknisk-ekonomiska kontaktpunkterna för smarta städer" och i de enskilda berörda städerna.
- Man bör vidta åtgärder för att förenkla och integrera regelverket genom en gemensam EU-lagstiftning, helst i form av ett direktiv, i syfte att:
 - Se över offentlig-privata partnerskapsverktyg för att göra dem mer attraktiva för företag och utvidga deras funktionsområde till tjänstesektorn, som är central för den digitala ekonomin.

- Förbättra verktygen för innovativ upphandling och förkommersiell upphandling.
- Införa enhetliga mekanismer för stadsförvaltningar för att ge dem möjlighet att öppet utnyttja en viss del av de kassaflöden som härrör från de nya tjänster som bygger på plattformarna för smarta städer och som uppstår genom kommersiellt utnyttjande av offentliga och privata öppna data och öppna tjänster, samt för att styra förvaltningarna till att återinvestera en viss del av de besparingar och inkomster som uppstår till följd av den förstärkta infrastrukturen och tillhandahållandet av tjänster för att stärka och utvidga projekt för smarta städer.

Bryssel den 1 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar och dess inverkan på de små och medelstora företagen

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/06)

Föredragande: Emmanuelle BUTAUD-STUBBS

Medföredragande: Panagiotis GKOFAS

Den 11 december 2014 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbета ett yttrande på eget initiativ om

Det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar och dess inverkan på de små och medelstora företagen.

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 2 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 187 röster för, 2 röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Med tanke på de små och medelstora företagens betydelse för EU:s ekonomi anser EESK att det är avgörande att man får tillgång till en noggrant utförd konsekvensbedömning, där det per sektor och per medlemsstat framgår vilka effekter som kan förväntas för de europeiska små och medelstora företagen av att det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) träder i kraft, i synnerhet när det gäller sysselsättningen och de etiska reglerna, med utgångspunkt i de aktuella villkoren i förhandlingarna.

1.2 De två studier som utförts av GD Handel om små och medelstora företag, där den ena handlar om utmaningarna och möjligheterna för små och medelstora exportföretag i allmänhet ⁽¹⁾ och den andra, som offentliggjordes mer nyligen i april 2015, särskilt tar upp små och medelstora företag och TTIP ⁽²⁾, är visserligen användbara men täcker inte in alla aspekter. Studierna är relevanta på så sätt att de presenterar vissa svårigheter i samband med internationaliseringen av små och medelstora företag och de handels- och regleringshinder som dessa ställs inför, men de innehåller ingen exakt bedömning, per sektor och medlemsstat, av de konsekvenser som avtalet skulle kunna få för exportföretag och andra företag som ingår i de olika värdekedjorna.

1.3 EESK uppmanar därför Europeiska kommissionen att genomföra en ny konsekvensbedömning med avseende på små och medelstora företag, mycket små företag, mikroföretag samt fria yrken, oavsett om de är exportföretag eller inte, för att bedöma de potentiella effekterna av att en integrerad transatlantisk marknad inrättas inom deras branscher (jordbruk och livsmedel, turism, hantverk, hotell och restaurang, industri, tjänster osv.). Det är viktigt att kunna förutse hur dessa företag kommer att påverkas av öppnandet av en mer integrerad transatlantisk marknad. Kommer TTIP att medföra en förändring i deras affärsmodeller, tillverkningsmetoder, regelverk, typer av tjänster eller strategier i fråga om investeringar och sysselsättning mot bakgrund av den nya konkurrenssituationen?

1.4 EESK skulle vilja utnyttja den möjlighet som förhandlingarna med Förenta staterna erbjuder för att säkerställa en bättre uppföljning av politiken för stöd till små och medelstora företag på båda sidor om Atlanten genom ett evidensbaserat tillvägagångssätt (särskilt genom en komparativ bedömning av offentlig upphandling och små och medelstora företag, tillgång till finansiering och till kapitalmarknadsvillkor, katastrofhantering, krav/uppgifter som rör marknadstillträde och standarder för småföretag [Small Business Standards]). Genom en sådan jämförelse kommer man sannolikt att kunna identifiera nya relevanta åtgärder till stöd för små och medelstora företag i syfte att stärka det praktiska genomförandet av den europeiska småföretagsakten. Kommittén håller för närvarande på att utarbета ett yttrande om denna fråga (INT/755) som en uppföljning till de tidigare yttrandena i samma ärende. Vi anser att det nu är dags att EU-institutionerna lyssnar till kravet från de små och medelstora företagens europeiska och nationella organisationer om att införa en juridiskt bindande småföretagsakt och skapa en bättre samordning mellan industri- och handelspolitiken. Nätverket av företrädare för små och medelstora företag (SME envoys) måste också omvandlas till en genuin, effektivare myndighet för samordning, uppföljning och genomförande av politiken för små och medelstora företag på den inre marknaden, som ska försvara de små och medelstora företagens nya behov och hitta lämpliga lösningar för dem.

⁽¹⁾ Dokument från GD Handels chefsekonom: *SMEs are more important than you think! Challenges and opportunities for EU exporting SMEs* (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/september/tradoc_152792.pdf).

⁽²⁾ *Small and Medium Sized Enterprises and the Transatlantic Trade and Investment Partnership* (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/april/tradoc_153348.pdf).

1.4.1 Kategorin små och medelstora företag i EU är i sig mycket varierad med en hög procentandel mycket små företag med färre än nio anställda. Den storleksmässiga fördelningen av små och medelstora företag ser också helt olika ut i de enskilda medlemsstaterna. Detsamma gäller för reglerade och oreglerade fria yrken. Med tanke på den stora förekomsten av mikroföretag inom handel, industri och hantverk rekommenderar EESK att kommissionen tillsammans med myndigheterna i de mest berörda medlemsstaterna (inklusive offentliga/privata forskningsinstitut och universitet) anordnar lokala medvetandehöjande kampanjer, informationsseminarier och utbildningsseminarier för att öka förståelsen för de olika kapitlen i TTIP, samt de sektorer som omfattas, de möjligheter som avtalet erbjuder och frågor som det gäller att vara uppmärksam på.

1.4.2 De fria yrkena – både reglerade och oreglerade – avspeglar i EU ett system av känsliga tjänster i kundernas och allmänhetens intresse som har tilldelats särskilda roller.

1.5 EESK gläder sig åt att det finns ett särskilt kapitel om små och medelstora företag i dessa förhandlingar men vill förbättra innehållet och har därför formulerat ett antal förslag i avsnittet Särskilda kommentarer. Det nuvarande innehåll som kommissionen föreslagit bör kompletteras på flera punkter, bland annat när det gäller bestämmelser om små och medelstora företags representation i den framtida kommittén för små och medelstora företag, liksom denna kommittés uppdrag.

EESK uppmanar kommissionen, Europaparlamentet och andra behöriga myndigheter att införa ett kapitel om små och medelstora företag som ett permanent kapitel i pågående och kommande handelsförhandlingar där EU:s små och medelstora företags intressen beaktas, så att man kan utnyttja de potentiella fördelarna i olika regioner och på olika marknader.

Om detta, i kombination med principen "tänk småskaligt först", tillämpas i handelspolitiken garanterar man att små och medelstora företag kan och bör dra nytta av globaliseringsprocesserna, och blir de främsta aktörerna i den.

1.6 EESK uppmanar kommissionens företrädare för små och medelstora företag att se till att små- och mikroföretag är företrädare i förhandlingsprocessen och därför ges minst en plats i TTIP-avtalets rådgivande grupp ("TTIP Advisory Board"). På så sätt skulle man undvika informationsluckor, säkerställa nödvändig sakkunskap från många sektorer och respektera grundläggande öppenheitskriterier i fråga om information och uppgifter av allmänt intresse. Dessutom rekommenderar kommittén att man i samarbete med berörda forskningsorgan vidtar åtgärder för att stödja ekonomiska organisationer och yrkes- och branschorganisationer för små och medelstora företag när det gäller deras stöd- och rådgivningstjänster till små och medelstora företag och mikroföretag liksom finansieringsåtgärder vid behov. EESK efterlyser ett ömsesidigt erkännande av kvalifikationer och certifiering för alla förvaltningsnivåer och lika konkurrensvillkor på alla nivåer av offentlig upphandling (även delstater, regioner och kommuner).

2. Allmänna kommentarer

2.1 *De små och medelstora företagens betydelse på båda sidor om Atlanten*

Även om EU och Förenta staterna har olika definitioner av små och medelstora företag är det dessa företag som står för den största delen av den ekonomiska verksamheten, mervärdet och skapandet av sysselsättning på båda sidor om Atlanten. Detta innebär att TTIP-avtalets största påverkan på ekonomin när det gäller mervärde och skapande av förbindelser kommer att genereras av små och medelstora företag och deras förmåga att utnyttja möjligheterna att erövra nya marknader och anpassa sig till den nya situationen. Flera studier visar att små och medelstora företag som utvecklas på ett internationellt plan är mer innovativa, växer snabbare och skapar fler och bättre betalda arbetstillfällen.

2.1.1 *Små och medelstora företag i EU – i praktiken ofta mycket små företag*

I EU är ett litet eller medelstort företag ett företag med färre än 250 anställda och med en omsättning på mindre än 50 miljoner euro. Enligt siffror från kommissionen finns det fler än 20 miljoner små och medelstora företag i EU, vilket motsvarar 98 % av alla företag, 67 % av arbetskraften och 58 % av bruttofördälingsvärdet. Mellan 2002 och 2010 skapade EU:s små och medelstora företag 85 % av alla nya arbetstillfällen i EU.

Enligt den senaste rapporten från kommissionen står de europeiska små och medelstora företagen för 28 % av den totala direktexporten till Förenta staterna, vilket visar att det finns utrymme för ytterligare förbättringar. Av de 790 000 europeiska företag som exporterar till länder utanför EU är 619 000 små och medelstora företag, varav 353 000 är mycket små företag med färre än 9 anställda, vilket visar att deras storlek inte hindrar dem att exportera ⁽³⁾.

Andelen europeiska små och medelstora företag som för närvarande exporterar till Förenta staterna är däremot relativt liten: 150 000 enligt den ovannämnda rapporten, varav 65 000 med färre än 9 anställda. Denna andel, som motsvarar mindre än 1 % av de över 20 miljonerna små och medelstora företag i Europa, förefaller mycket liten. Många små och medelstora företag och mycket små företag i vissa länder (t.ex. Italien) rankas högt i fråga om antalet företag som bedriver handel med den amerikanska marknaden. Uppgifterna från Eurostat tar dock enbart hänsyn till direktexport och inte till indirekt export. Eurostat bortser med andra ord från det stora antal små och medelstora företag och mycket små företag som arbetar som underleverantörer eller på B2B-basis (företag till företag) och producerar insatsvaror och insatstjänster, som därefter fogas samman för att exporteras till Förenta staterna. Denna blygsamma siffra kan också förklaras med att många små och medelstora företag och mycket små företag i Europa är kopplade till den lokala ekonomin (en ekonomi som baseras på personliga kontakter) och inte är intresserade av att exportera till eller investera i utlandet. Det finns dock säkerligen ett betydande utrymme för förbättringar för potentiella exportföretag eller företag som redan exporterar till andra tredjeländer.

2.1.2 *Små och medelstora företag i Förenta staterna – mer strukturerade företag*

I Förenta staterna definieras små och medelstora företag som företag med färre än 500 anställda, eller inom vissa sektorer upp till 1 000 eller till och med 1 500 anställda ⁽⁴⁾. Dessa företag – som alltså kan vara flera gånger större än sina motsvarigheter i EU – utgör även de grundstommen i den amerikanska ekonomin. De 28 miljonerna små och medelstora företag i Förenta staterna utgör 99 % av alla amerikanska företag, sysselsätter 50 % av de anställda inom den privata sektorn och genererar 65 % av nettoökningen av nya arbetstillfällen i denna sektor.

2.2 *TTIP-avtalets betydelse för små och medelstora företag*

2.2.1 På grund av sin storlek påverkas de små och medelstora företagen ofta oproportionerligt negativt av höga tullar och betungande regleringskrav i den transatlantiska handeln, eftersom de med sin till volym och värde begränsade handel behöver mer resurser och kompetenser för att övervinna handelshindren än stora företag. De kommer därför att gynnas av de tariffära och icke-tariffära liberaliseringsåtgärder som planeras i TTIP-avtalet. EESK har redan i sitt yttrande om *Transatlantiska handelsrelationer och EESK:s syn på ett utökat samarbete och ett eventuellt frihandelsavtal mellan EU och Förenta staterna* kartlagt möjligheterna och frågorna att ge akt på när det gäller samtliga områden som omfattas av förhandlingarna ⁽⁵⁾.

2.2.2 En av de främsta fördelarna som förväntas för små och medelstora företag är resultaten av regleringssamarbetet som skulle kunna leda till en harmonisering och tillnärmning av vissa regler, ett ömsesidigt erkännande av inspektioner och intyg. EESK vill i detta sammanhang dock påminna om de starka utfästelserna från de båda parternas sida om att partnerskapet inte kommer att användas för att sänka tekniska standarder. Därför skulle en analys av mervärdet av den europeiska organisationen Small Business Standards (SBS), som stöds av kommissionen i partnerskap med de mest representativa småföretagarorganisationerna, kunna vara till hjälp. Regleringssamarbetet bör ske på ett öppet sätt och respektera medlemsstaternas och EU:s regleringsmässiga självständighet, samtidigt som deras kapacitet att vidta de åtgärder som de anser lämpliga när det gäller frågor som rör skydd av hälsa, konsumenter, arbetstagare eller miljö bevaras.

2.3 *De små och medelstora företagens internationella utveckling*

Enligt WTO kan de små och medelstora företagens internationella utveckling delas in i fyra steg:

- Direktexport till ett annat land.
- Export med stöd av oberoende utländska företag.

⁽³⁾ Se fotnot 1.

⁽⁴⁾ https://www.sba.gov/sites/default/files/files/Size_Standards_Table.pdf

⁽⁵⁾ EUT C 424, 26.11.2014, s. 9.

- Bildande av dotterbolag i utlandet.
- Etablering av infrastruktur i utlandet i syfte att producera och sälja i exportlandet.

Varje steg kräver att de små och medelstora företagen har tillgång till ytterligare information, kapacitet för att uppfylla de administrativa kraven, personal och finansiella resurser, eftersom de måste ha god kännedom om reglerna på den aktuella marknaden innan de börjar exportera varor och/eller tjänster. De måste därefter kunna utforma en mer långsiktig strategi för att etablera sig i exportlandet och i slutändan bli helt integrerade med hjälp av lokala företag som anställer lokal personal i enlighet med lokal lagstiftning. Den digitala ekonomin kan naturligtvis hjälpa små och medelstora företag att få i gång sin internationella verksamhet snabbare. Den snabba utvecklingen av e-handeln innebär större affärsmöjligheter för små företag, särskilt inom sektorn för konsumentvaror ("företag till konsument"-marknaden, B2C), och för de fria yrkena även inom B2B-sektorn.

Kommissionens analys visar också att det finns ett samband mellan företagets storlek och de volymer som exporterades. De små och medelstora företagen utgör 81 % av exportföretagen, men står endast för 34 % av exportvolymen ⁽⁶⁾. På särskilda nischmarknader i världen uppgår deras andel emellertid till över 50 %.

2.4 *Graden av små och medelstora företags internationalisering i Förenta staterna och EU*

Enligt vissa källor uppvisar de små och medelstora företagen i EU en högre grad av internationalisering än i Förenta staterna. Skillnaden förklaras främst av att de små och medelstora företagen i Europa är verksamma på EU:s inre marknad, vars utveckling är långt ifrån avslutad. Detta är ett första steg mot internationalisering och ger dem bättre kunskap om utländska marknader, vilket bidrar till att de söker möjligheter även utanför EU. Företagets storlek verkar inte utgöra något hinder: i vissa medlemsstater är 90 % av exportföretagen små och medelstora företag och vissa sektorer, exempelvis mode-, den jordbruksbaserade livsmedels-, maskin- och möbelbranscherna, är särskilt inriktade på export.

Trots att det inte finns så mycket statistik på detta område och att den ibland är svår att analysera på grund av de olika metoder som används och att uppgifterna inte alltid är jämförbara visar studier som kommissionen har genomfört ⁽⁷⁾ att 42 % av de små och medelstora företagen i EU på ett eller annat sätt är verksamma internationellt.

Graden av internationalisering i ett företag är ofta kopplad till faktorer som

- hur exportintensiv den bransch som företaget är verksamt inom är,
- den inhemska marknadens storlek.

Graden av internationalisering i små och medelstora företag i Europa är högre i sektorer såsom grossisthandel, gruvindustri, tillverkningsindustri, forskning och försäljning av motorfordon, medan den är relativt låg på områden såsom juridiska tjänster, byggindustri, planerings- och utvecklingstjänster samt hälso- och sjukvårdstjänster, som per definition behöver finnas nära kunden eller patienten ⁽⁸⁾.

Enligt den amerikanska studie som undersökt detta fenomen ⁽⁹⁾ står små och medelstora företag för omkring 30 % av den registrerade exporten av amerikanska varor, och deras främsta exportmarknader är Kanada och Mexiko, dvs. partnerländer i det nordamerikanska frihandelsavtalet Nafta. Maskiner samt elektriska och kemiska produkter hör till de kategorier som exporteras mest. Uppgifterna om exporten av tjänster från små och medelstora företag i Förenta staterna är mycket knappa, men konsulttjänster skulle enligt vissa uppskattningar stå för en väsentlig del av den amerikanska exporten.

⁽⁶⁾ Se fotnot 1.

⁽⁷⁾ Internationalisering av små och medelstora företag – slutlig rapport 2010. *Annual report on European SMEs 2013/2014* (http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review/files/supporting-documents/2014/annual-report-smes-2014_en.pdf, s. 62).

⁽⁸⁾ Se fotnot 7.

⁽⁹⁾ USITC, *Small and Medium-Sized Enterprises: Overview of Participation in U.S. Exports, 2010* (<http://www.usitc.gov/publications/332/pub4125.pdf>).

2.5 De små och medelstora företagens nuvarande roll inom det transatlantiska handels- och investeringsutbytet

Den bilaterala transatlantiska handeln kännetecknas av en hög andel handel mellan multinationella företag. Det betyder att den största andelen av denna bilaterala handel utgörs av koncernintern tjänste- och varuflöden, men även av handel med licenser och rättigheter kopplade till immaterialrätten samt kapitalrörelser mellan moderbolag och deras filialer.

Kommissionens studie om små och medelstora företag och TTIP visar att dessa företag står för 28 % av Europas export räknat i volym 2012. Detta är lägre än genomsnittet på 32 % för export räknat i volym för små och medelstora företag när det gäller marknader utanför EU. Siffran måste också ses i förhållande till den andel som de små och medelstora företagen innehar bland de företag som exporterar till Förenta staterna, som ligger på 88 %, vilket är väsentligt högre än genomsnittet av små och medelstora företag som exporterar till länder utanför EU på 78 %. Dessa siffror bekräftar hypotesen att en stor del av exporten genereras av koncernintern handel, och förklarar den potential som ett transatlantiskt avtal har att stimulera de europeiska små och medelstora företagens export och investeringar. Det bör dock noteras att denna siffra inte tar hänsyn till indirekt export från europeiska små och medelstora företag som i egenskap av underleverantörer och tillverkare av halvfabrikat deltar i framställningen av komplexa färdiga produkter som exporteras till Förenta staterna. Man kan konstatera att det råder stora skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller antalet små och medelstora företag som bedriver exportverksamhet och de volymer som exporteras.

Det finns inga exakta siffror som anger hur många av de små och medelstora företagen i Förenta staterna som exporterar till EU eller i vilka volymer. De små och medelstora företagen i Förenta staterna står emellertid för 33 % av den amerikanska exporten⁽¹⁰⁾, en andel som ligger mycket nära den som kan observeras i EU.

2.6 De främsta hindren för små och medelstora företag

På grund av deras storlek har små och medelstora företag i allmänhet svårare att ta sig in på utländska marknader, täcka de extra kostnader det medför att handla med mindre volymer och anpassa sig till lokala bestämmelser. Enligt Sergio Arzeni, direktör för OECD:s centrum för entreprenörskap, små och medelstora företag och lokal utveckling, kan anpassningskostnaderna för små och medelstora företag proportionellt sett vara tio till trettio gånger så höga som för stora företag⁽¹¹⁾.

Sammanfattningsvis kan man säga att små och medelstora företag som vill ut på den internationella marknaden ställs inför svårigheter på grund av sin storlek och sina begränsade resurser, och att de måste övervinna dessa svårigheter innan de ens kan börja ta itu med de specifika handels- eller investeringshindren, dvs.

- svårigheter att få tillgång till finansiering för exporten,
- bristen på uppdaterad information och uppdaterade uppgifter om krav som rör produkter/tjänster,
- otillräckliga kunskaper om den marknad där de vill sälja sina produkter eller tjänster (marknadsundersökningar),
- svårigheter att hitta och komma i kontakt med potentiella kunder,
- personal som inte har lämplig utbildning för att hantera en utveckling i internationell riktning eller för att upprätta kontakter med investerare eller importörer,
- avsaknad av incitament och stöd från offentliga myndigheter och viss betungande byråkrati i samband med politiska stödåtgärder,
- kulturella och språkliga barriärer,
- oenhetliga bestämmelser samt anpassnings- och erkännandesystem för kvalifikationer och handlingsbefogenheter.

⁽¹⁰⁾ *The Transatlantic Trade and Investment Partnership – Big Opportunities for Small Business*, Atlantic Council (http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/TTIP_SME_Report.pdf, s. 3).

⁽¹¹⁾ WTO, wt/COMTD/AFT/W/53, s. 23.

Vad små och medelstora företag först och främst behöver med tanke på dessa brister är tillgång till stödtjänster och anpassad rådgivning (personlig uppföljning eller coachning, handledning eller mentorskap etc.) som i allmänhet kan tillhandahållas av de yrkes- och branschorganisationer som finns inom sektorn.

När det gäller de handels- och investeringshinder som europeiska företag möter i Förenta staterna har det visat sig relativt svårt att avgöra vilka som har störst betydelse, eftersom företagen ofta beskriver de hinder de stöter på utan att nödvändigtvis ange vilka som upplevs som störst. Det finns också en skillnad mellan de hinder som icke-exporterande företag upplever sig ha och de verkliga hinder som exporterande företag faktiskt råkar ut för. Med hjälp av de olika studier och undersökningar som har genomförts⁽¹²⁾ kan man dock beskriva de främsta hindren enligt följande:

- Den mycket varierande ansvarsomfattningen och möjligheten att teckna ansvarsförsäkringar till marknadsmässiga kostnader.
- Exportkostnader (exklusive tull) som hänger samman med transportkostnader, långa och komplexa tullformaliteter och behovet av att ha eller betala ett tullombud och att, särskilt i Förenta staterna, teckna en försäkring som täcker eventuella skadeståndskrav.
- Svårigheterna att få tillgång till exportkrediter.
- Skatter och tullavgifter, som fortfarande är ett stort hinder inom vissa sektorer, såsom tobak, textilier och konfektion.
- Komplexa regler om ursprung och kostnader för ursprungsintyg.
- Anpassning till olika tekniska eller sanitära och fytosanitära regler samt intyg och inspektioner i samband med detta.
- Tekniska och sanitära regler som enbart krävs i vissa amerikanska delstater eller skillnader i reglerna mellan olika delstater.
- Olika kvalifikationskrav och verksamhetsbegränsningar i enskilda delstater och lokala regleringsområden.
- Skydd av immateriella rättigheter, särskilt underlåtenhet att respektera ursprungsbeteckningar och skillnader i reglerna om varumärken och patent.
- Kostnaderna för rättsligt skydd och marknadstillsyn för europeiska företag med geografiska beteckningar.
- Restriktioner som råder inom offentlig upphandling på grund av *Buy American Act* och de regelbundna ändringarna av denna i syfte att utvidga dess räckvidd.
- Komplexa förfaranden för att få visum, uppehållstillstånd och arbetstillstånd samt för att inleda verksamhet i Förenta staterna.
- Restriktioner eller nödvändiga licenser på federal nivå eller delstatsnivå för vissa tjänsteleverantörer.

Dessa hinder är inte specifika för små och medelstora företag men konsekvenserna är större och mer avskräckande för dem. TTIP-avtalet kommer att behandla de flesta av dessa hinder i specifika kapitel som kommer att gälla alla företag utan urskiljning. Det kapitel som planeras om små och medelstora företag i TTIP-avtalet kommer alltså att ha ett relativt begränsat innehåll: främjandet av alla små och medelstora företags deltagande på den transatlantiska marknaden med hjälp av tillhandahållande av viktig information och ett starkt samarbete mellan de offentliga myndigheter som har ansvar för små och medelstora företag.

⁽¹²⁾ *The Transatlantic Trade and Investment Partnership – Big Opportunities for Small Business*, Atlantic Council, (http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/TTIP_SME_Report.pdf, s. 3); *Small and Medium Sized Enterprises and the Transatlantic Trade and Investment Partnership* (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/april/tradoc_153348.pdf); *Små företag på en stor marknad* (http://www.svensktnaringsliv.se/material/rapporter/sma-foretag-pa-en-stor-marknad-hur-ett-frihandelsavtal-mellan-eu_607718.html).

2.7 *Små och medelstora företags behov av stöd*

2.7.1 Vad små och medelstora företag – i synnerhet små- och mikroföretag – först och främst behöver med tanke på de hinder som de möter och deras begränsade resurser är tillgång till stödtjänster och anpassad rådgivning, bland annat om utbildning av anställda (personlig uppföljning eller coaching, handledning eller mentorskap etc.) som i allmänhet kan tillhandahållas av de ekonomiska organisationer eller yrkes- och branschorganisationer som finns inom respektive sektor. Man måste se till att de sistnämnda har tillgång till de logistiska resurser som krävs för att informera och ge råd till företagen och ge dem enskild uppföljning, t.ex. genom att använda de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

2.7.2 Förutom stödtjänster och anpassad rådgivning till de enskilda små och medelstora företagen med utgångspunkt i deras särskilda egenskaper och behov måste företagen kunna få tillgång till de medel som behövs för att finansiera sina materiella och immateriella investeringar. I detta syfte rekommenderar EESK, förutom struktur- och investeringsfonderna, att det ska vara lätt för små och medelstora företag, inklusive dem som är villiga att investera i amerikanska marknader, att få tillgång till finansieringsinstrumenten inom programmet för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (Cosme), t.ex. riskkapital och garantisystem.

2.7.3 EU bör granska försäkringsutbudet för varu- och tjänsteexport och se till att det vidareutvecklas för att motsvara behoven på marknaden.

2.8 *Det nuvarande kapitlet om små och medelstora företag i TTIP*

EESK gläder sig åt att det finns ett kapitel i TTIP som bara handlar om små och medelstora företag men vill stärka innehållet i det (se förslagen i avsnittet Särskilda kommentarer). Europeiska unionens förslag till en rättslig text om små och medelstora företag i TTIP-avtalet lades fram för diskussion med Förenta staterna under den förhandlingsomgång som ägde rum den 19–23 maj 2014. Det blir första gången som EU inför ett sådant kapitel i ett frihandelsavtal. En text offentliggjordes den 7 januari 2015⁽¹³⁾. Texten är utformad som ett kapitel X om små och medelstora företag och tar upp olika frågor i syfte att stärka de små och medelstora företagens deltagande i handeln och utbyta god praxis.

2.8.1 *Samarbete om små och medelstora företag*

Parterna bör utbyta information, utveckla och tillgängliggöra verktyg och resurser avseende immaterialrätt, utbyta god praxis i fråga om regler, stödda åtgärder som gynnar företag samt främja riskkapital och investeringar i småföretag i syfte att stimulera de små och medelstora företagens konkurrenskraft på världsmarknaden.

2.8.2 *Marknadsdata och informationsutbyte*

Det aktuella förslaget om artikel X.2 handlar om informationsutbyte mellan parterna. Man avser att skapa en webbplats med den viktigaste informationen (såsom det transatlantiska partnerskapsavtalet, tullbestämmelser, ett register över gällande tekniska regler, sanitära och fytosanitära åtgärder, regler för offentlig upphandling och förfaranden för företagsregistrering). Dataharmoniseringsprogrammet om de mest relevanta intresseområdena för små och medelstora företag bör bli föremål för en gemensam analys som utförs av en arbetsgrupp bestående av sakkunniga från EU och Förenta staterna.

Parterna bör skapa en online-databas på alla EU-språk med bl.a. alla koder i tullkodsnomenklaturen och tullsats, regler om ursprung och föreskrifter för angivelse av ursprungsland.

2.8.3 *Helpdesk*

I den text som kommissionen föreslår nämns en central informationspunkt (artikel X.2 c). Transatlantiska ekonomiska rådet förespråkar också att man inrättar en sådan tjänst. Ett utvidgat undernätverk av sådana informationspunkter, som stöds av tillförlitliga organisationer som företräder små och medelstora företag som har etablerade kontakter i de europeiska och amerikanska affärsmiljöerna, skulle kunna säkerställa ett visst inflytande och en mer engagerad medverkan av olika myndigheter och ett brett spektrum av berörda aktörer.

2.8.4 *Inrättande av en kommitté för små och medelstora företag*

Ett utkast till artikel X.4 handlar om inrättandet av en transatlantisk kommitté.

⁽¹³⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153028.pdf

3. Särskilda kommentarer

3.1 *Utvärdera effekterna av de skilda definitionerna av små och medelstora företag*

Uppfattningen om vad som utgör "små och medelstora företag" skiljer sig åt i Europa och Förenta staterna: det maximala "gapet" i antalet anställda är mellan 250 och 1 000. I Förenta staterna skiljer sig definitionen av små och stora företag också åt mellan olika sektorer⁽¹⁴⁾. Den används främst om företag med mindre än 500 anställda, men inom vissa sektorer om företag med upp till 750 eller till och med 1 000 anställda. I de flesta sektorer bygger definitionen inte på företagets omsättning eller årliga balansomslutning.

EESK uppmanar kommissionens tjänsteavdelningar att upprätta en detaljerad tabell över definitionen av små och medelstora företag i Förenta staterna, sektor för sektor, och framför allt att påbörja arbetet med att kontrollera att dessa skillnader i definitionerna inte skadar mindre europeiska små och medelstora företag.

3.1.1 De reglerade och oreglerade fria yrkena utgör ett särskilt slags små och medelstora företag som förekommer i alla EU-länder i olika omfattning och former. Deras marknads- och tjänsteutbud bygger på särskilda kunskaper och förutsätter särskilt förtroende från kundernas sida, och det ställs särskilda krav på deras oberoende. Utöver deras betydelse som ekonomiska partner ingår de också i den europeiska samhällsmodellen.

3.2 *Bedöma och övervaka effekterna av en utvidgad transatlantisk marknad på exporterande och icke-exporterande företag*

Med tanke på de små och medelstora företagens betydelse för EU:s ekonomi anser EESK att det är avgörande att man undersöker en plan för en noggrant utförd konsekvensbedömning, där det per sektor och per medlemsstat framgår vilka effekter som kan förväntas för de europeiska små och medelstora företagen av att det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) träder i kraft, i synnerhet när det gäller sysselsättningen, med utgångspunkt i de aktuella villkoren i förhandlingarna. Det är nödvändigt att genomföra förhands- och efterhandsbedömningar för små och medelstora företag, mycket små företag, mikroföretag och fria yrken, oavsett om de avser att exportera, för att utvärdera de potentiella effekterna av att inrätta en transatlantisk marknad.

Europaparlamentet har redan undersökt TTIP-avtalets inverkan på tillverkningsindustrin och energimarknaden och har konstaterat att inverkan kommer att bli positiv, men variera beroende på sektor⁽¹⁵⁾. Effekten på andra sektorer som är närmare knutna till den lokala ekonomin (jordbruk, turism, hantverk, hotell och restauranger, IKT, industri, egenföretagare, tjänster, fria yrken osv.) har dock ännu inte undersökts specifikt.

I nästa förhandlingsrunda om TTIP-avtalet måste man uppnå ett ambitiöst resultat för jordbrukssektorn, med särskild tonvikt på marknadstillträde, geografiska beteckningar och sanitära och fytosanitära åtgärder. Det är viktigt att bibehålla de höga standarder för livsmedelssäkerhet och djurs och människors hälsa som gäller inom EU.

Det är viktigt att kunna förutse hur dessa företag kommer att påverkas av öppnandet av en mer integrerad transatlantisk marknad. Kommer TTIP att medföra en förändring av deras affärsmodeller, tillverkningsmetoder, typer av tjänster eller strategier i fråga om investeringar och sysselsättning mot bakgrund av den nya konkurrenssituationen? Det är också nödvändigt att planera för anpassningsåtgärder och anpassningsstrategier så att alla europeiska små och medelstora företag kan dra nytta av det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar på bästa sätt.

3.3 *Ny minimitröskel för att hjälpa små och medelstora företag/mycket små företag att "testa" marknaden i mycket liten skala*

Under den tröskel som fastställs av minimigränserna tas inte någon skatt eller avgift ut och tullklareringsförfarandena, inklusive uppgiftskraven, är minimala.

Nordatlantiska rådet har begärt och Förenta staterna har allmänt pushat för att höja de befintliga minimigränserna till 800 US-dollar för paket som transporteras av småföretag till Förenta staterna eller Europeiska unionen (nuvarande nivåer är 200 US-dollar respektive 150 euro). I EU ska, även om varorna är befriade från tull, mervärdesskatt uppbäras för sändningar till ett värde av mer än 10 euro eller 22 euro (beroende på medlemsstat).

⁽¹⁴⁾ https://www.sba.gov/sites/default/files/files/Size_Standards_Table.pdf

⁽¹⁵⁾ ITRE-utskottet: "TTIP impact on European Energy markets and manufacturing industries", 2015 ([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536316/IPOL_STU\(2015\)536316_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536316/IPOL_STU(2015)536316_EN.pdf)).

Att höja minimitrösklarna för resenärer som anländer med flyg och för inkommande paket skulle, särskilt när det gäller konsumentvaror, kunna hjälpa små och medelstora företag, särskilt nystartade företag, att inleda export i liten skala eller använda sig av e-handel utan att behöva betala tullavgifter. EESK uppmanar kommissionen att bedöma genomförbarheten av denna begäran (inverkan på tullintäkter, immateriella rättigheter etc.). EESK välkomnar EU:s initiativ att skapa en databas över "10 saker du bör känna till för att göra affärer på internet"⁽¹⁶⁾ för europeiska aktörer som exporterar sina varor till andra medlemsstater i EU. Kommittén anser att denna databas även skulle kunna anpassas till den transatlantiska handeln.

3.4 *Nödvändig tillgång till all relevant information via en flerspråkig portal*

EESK stöder Europeiska kommissionens uppmaning att inrätta en portal för små och medelstora företag och skulle vilja göra följande framställningar:

- All information bör tillhandahållas på de 24 officiella EU-språken.
- Programverktyget bör vara så enkelt som möjligt och användarvänligt.
- Databasen bör testas av ett urval av små och medelstora företag i EU så att man ser till att den svarar mot deras behov.
- Databasen bör också innehålla ett mänskligt gränssnitt med ett personalteam som kan besvara frågor på båda sidor av Atlanten.

Kommissionens rapport om små och medelstora företag och TTIP visar tydligt att en stor del av företagen vet vilka bestämmelser som gäller för deras export, men att de inte känner till huruvida det rör sig om federala, delstatliga eller privata normer. Därför är det viktigt att myndigheterna systematiskt undersöker vilka förfaranden och bestämmelser som upplevs som särskilt svåra för små och medelstora företag och tillhandahåller särskilda förklaringar och beskrivningar av vilka förfaranden som krävs för att uppfylla kraven.

3.5 *En representativ kommitté med tydliga befogenheter*

EESK välkomnar att den befintliga dialogen kommer att formaliseras av myndigheterna med ansvar för små och medelstora företag på europeisk och amerikansk nivå. EESK anser dock att de organisationer som företräder små och medelstora företag ska vara representerade på ett lämpligt sätt i den transatlantiska dialog som berör dem och att deltagandet i den framtida kommittén för små och medelstora företag inte ska vara begränsat till nationella myndigheter, utan vara öppet för de organisationer som företräder små och medelstora företag/mycket små företag och mikroföretag på båda sidor om Atlanten. Vissa lagstiftningsmässiga ramvillkor för små och medelstora företag kommer också att få betydande konsekvenser för dessa företags anställda och kunder. Representanter för dessa intressegrupper bör därför också delta i egenskap av rådgivare i den framtida kommittén för små och medelstora företag för att redan från början kunna bevaka deras intressen.

Vi föreslår att den framtida kommittén för små och medelstora företag ska ha följande uppgifter: övervaka hur TTIP-avtalet genomförs med hänsyn till små och medelstora företag/mycket små företag och mikroföretag och hur avtalet påverkar deras anställda och kunder, genomföra konsekvensbedömningar, lägga fram förslag om hur man ska lösa de problem som små och medelstora företag/mycket små företag och mikroföretag och deras anställda och kunder ställs inför samt vidarebefordra information till dessa företag.

3.6 *Informationskampanj på nationell och regional nivå*

Det är viktigt att de små och medelstora företagen får tillgång till korrekt information om de ska kunna dra nytta av de nya handelsmöjligheter som erbjuds genom TTIP, om avskaffandet av tullar, om handelslättnader, om det regleringsarbete som leder till harmonisering eller ömsesidigt erkännande av bedömningar av överensstämmelse, kvalifikationer och yrkesrättsliga bestämmelser.

Denna information kan inte endast tillhandahållas av webbplatser. För att öka de små och medelstora företagens kunskap om vilka instrument och initiativ för offentligt stöd som finns tillgängliga bör det genomföras en informationskampanj för de små och medelstora företagen, där internationella handelsexpert och experter på export och investeringar i Förenta staterna deltar. De verktyg för att underlätta internationalisering som finns i dag, såsom databasen om tillträde till marknaderna och Enterprise Europe Network, är fortfarande relativt okända för de små och medelstora företagen. Företagens väg till internationalisering och satsningar utomlands börjar på hemmaplan. Därför bör uppmärksamhet ägnas åt resurser och hjälp till små och medelstora företag på nationell nivå och eventuellt på EU-nivå.

⁽¹⁶⁾ <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/dem/watify/selling-online?language=en>

EESK rekommenderar också att det inrättas ett nätverk av sammanslutningar av europeiska och amerikanska små och medelstora företag med uppgift att främja det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar genom en verklig nedifrån och upp-strategi.

3.7 En fördjupning av den europeiska politiken för små och medelstora företag

3.7.1 Det är viktigt att TTIP-avtalet inte ses som en åtgärd som avvecklar den förmånsbehandling som ges till små och medelstora företag i offentliga upphandlingsavtal på lokal och regional nivå. TTIP bör upprätthålla dessa förmåner, förutsatt att de tillämpas utan åtskillnad på europeiska och amerikanska små och medelstora företag.

3.7.2 Dessutom är det viktigt att principen "Tänk småskaligt först" respekteras i förhandlingarna och i reglerings-samarbetet, så att små- och mikroföretagens prioriteringar och verklighet beaktas från allra första början av lagstiftningsprocessen, och att deras specifika intressen tillvaratas. EESK begär därför att särskilt små- och mikroföretag ska vara representerade i TTIP-avtalets rådgivande grupp (*TTIP Advisory Board*).

3.7.3 Avseende regleringssamarbetet bör skraddarsytt stöd kunna erbjudas små och medelstora företag, särskilt små- och mikroföretag, för att hjälpa dem att följa reglerna.

3.7.4 Det bör understrykas att ett stort antal företag som förväntas investera i eller exportera på den transatlantiska marknaden är nyskapande företag som behöver strikta och tydliga regler för skyddet av immateriella rättigheter, både i Förenta staterna och i Europeiska unionen.

3.7.5 När det gäller den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin måste särskild uppmärksamhet riktas åt företag vars produktion och tillhörande processer bygger på etiska, kulturella och miljömässiga överväganden. Det är viktigt att fortsätta att främja handel med denna typ av varor som bidrar till en hållbar utveckling. Det är också nödvändigt att säkerställa ett lämpligt skydd av geografiska beteckningar, eftersom dessa ger konsumenterna en garanti om produktens ursprung och produktionsmetoder. EU har i flera år fört en kvalitetspolitik för sina produkter. Detta är en av de viktigaste faktorerna för att ge EU-producenterna en konkurrensfördel, ge ett betydande bidrag till att bevara den kulturella och gastronomiska traditionen i EU och upprätthålla landsbygdsutvecklingen tillsammans med politiska åtgärder för att stödja marknaden och producenternas inkomster.

3.7.6 EESK kommer i ett annat yttrande att undersöka erfarenheterna av småföretagsakten i Förenta staterna och i EU för att få en tydlig bild av vilka fördelar som den amerikanska småföretagsakten erbjuder de amerikanska små och medelstora företagen till exempel i fråga om tillgång till offentlig upphandling eller finansiering. Detta arbete ska göra det möjligt att, när det blir aktuellt, föreslå förbättringar av och effektivare arbetsmetoder för den europeiska småföretagsakten, för att göra den mer förmånlig för de europeiska små och medelstora företagen och mer bindande.

Bryssel den 2 juli 2015.

Henri MALOSSE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Målen för tiden efter 2015 i Euromed-regionen

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/07)

Föredragande: An LE NOUAIL MARLIÈRE

Den 22 januari 2015 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Målen för tiden efter 2015 i Euromed-regionen.

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 57 röster för, 22 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK rekommenderar medlemsstaterna i unionen för Medelhavsområdet och EU att validera de överenskomna målen för hållbar utveckling genom att ratificera relevanta internationella konventioner.

1.2 EESK rekommenderar medlemsstaterna i unionen för Medelhavsområdet och EU att skydda de offentliga investeringar som är nödvändiga för att uppnå målen för hållbar utveckling.

1.3 EESK rekommenderar medlemsstaterna i unionen för Medelhavsområdet och EU att organisera genomförandet genom att involvera det civila samhället och de lokala myndigheterna så nära medborgarna som möjligt.

1.4 Kommittén noterar slutsatserna i rådet (utrikes frågor och internationella förbindelser) den 26 maj 2015 och i Europeiska kommissionens årsrapport 2015 om EU:s och medlemsstaternas åtaganden om offentligt utvecklingsbistånd och hur dessa åtaganden har uppfyllts.

1.5 Kommittén beklagar dock att EU har ända fram till 2030 på sig att uppnå målet på 0,7 % av BNP ⁽¹⁾.

1.6 Kommittén stöder EU:s avsikt att stärka de icke-finansiella aspekterna (ratificeringar av internationella rättsliga instrument, kampen mot ekonomisk brottslighet).

1.7 Kommittén uppmanar EU att inta en samstämmig ståndpunkt mellan bilaterala, plurilaterala och multilaterala affärsintressen och målen för hållbar utveckling i syfte att bevara trovärdigheten för målen och det europeiska biståndet.

1.8 Kommittén rekommenderar att man förlänger dialogen mellan arbetsmarknadens parter och EU-institutionerna om yrkesutbildning och livslångt lärande, som kommittén har inbjudits att delta i och har bidragit till att upprätta ⁽²⁾, samt handlingsplanerna inom området.

1.9 Kommittén föreslår att dessa rekommendationer ska inkluderas i EU:s program och dess grannskapspolitik: det ska råda samstämmighet mellan handels-, utrikes-, utvecklings- och finansieringspolitiken och skyddet av demokratin och de mänskliga rättigheterna, i enlighet med vice ordförande Federica MOGHERINIS löften till det civila samhället den 28 maj 2015 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Kommissionsledamot Neven Mimica, EESK:s 508:e plenarsession den 28 maj 2015.

⁽²⁾ <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>

⁽³⁾ http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2015/150528_01_en.htm

2. Inledning

2.1 En viktig punkt på den europeiska och internationella dagordningen för de närmaste åren är diskussionen om målen för hållbar utveckling för tiden efter 2015. Länderna i Euromed-regionen har vissa gemensamma särdrag som kräver överväganden beträffande hur man ska kunna inkludera hållbara utvecklingsmål i den europeiska grannskapspolitiken och politiken i länderna söder om Medelhavet. Livsmedelstryggheten, fattigdomen och den sociala utestängningen, svårigheterna med att få tillgång till vatten, den särskilda situationen i de länder i regionen som befinner sig i en demokratisk och ekonomisk övergångsperiod, samt behovet av att återupprätta fred och säkerhet motiverar ett yttrande från EESK, vars syfte är att fastställa riktlinjer för genomförandet och uppföljningen av den politiska agendan för tiden efter 2015 i Medelhavsområdet.

2.2 Genom att underlätta kartläggningen av konkreta utmaningar och genom att tillsammans med det civila samhället utarbeta förslag för Euromed-regionen kan EESK ge värdefulla råd till regeringarna i denna drabbade region och till EU-institutionerna.

2.3 Med detta yttrande vill EESK också fortsätta kommitténs arbete med målen för hållbar utveckling i allmänhet samt för detta specifika geografiska område: länderna kring Medelhavet.

2.4 FN:s generalsekreterare har lagt fram en rapport som sammanfattar de bidrag som valts ut av den öppna arbetsgrupp som fått i uppdrag att undersöka de universella målen för hållbar utveckling efter 2015. Målen är en följd av antagandet av regeringarnas deklaration med titeln *The future we want* efter konferensen Rio+20 och beslutet att omvandla millenniemålen, som specifikt gällde utvecklingsländerna, till universella mål (dock differentierade) för hela mänskligheten, i både industriländer och i tillväxtländer som håller på att utvecklas eller hör till de minst utvecklade. Omfattande samråd har genomförts på olika regionala och subregionala nivåer. De viktigaste grupperna i det organiserade civila samhället som är representerade i FN har kunnat delta i samråden och tillvarata sina intressen. 17 övergripande mål och 169 målsättningar har fastställts för genomförandemetoderna och det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

2.5 Två stora evenemang, som är intimt förknippade med målen för hållbar utveckling efter 2015, äger rum under 2015: en internationell konferens om utvecklingsfinansiering i juli 2015 i Addis Abeba och den 21:a partskonferensen för FN:s ramkonvention om klimatförändringar i slutet av 2015 i Paris.

2.6 Detta program för hållbar utveckling för tiden efter 2015 syftar till att inrätta en ram för FN:s framtida insatser på fältet, med ett nytt fokus på jämlikhet, social delaktighet och anständiga arbetsvillkor samtidigt som man värnar om de varaktiga inkomstkällorna för dem som arbetar, miljön samt förnyelsen av de biologiska resurserna och naturresurserna. Programmet utgår dock från att den ekonomiska modell som styr våra samhällen inte är hållbar. Detta innebär att världens ledare måste ha en hög ambitionsnivå. Den rådande ekonomiska, sociala, miljömässiga och politiska situationen är fullkomligt ohållbar i stora delar av världen, och detta gäller särskilt i Euromed-regionen. Om målen för hållbar utveckling ska nås anser många att man åtminstone måste justera de ekonomiska och finansiella principer som för närvarande styr ekonomierna, för att skapa nya förutsättningar.

2.7 Norr om Medelhavet har de sydeuropeiska länderna en social och ekonomisk situation som medborgarna inte längre godtar. Därför går det inte att uppfylla miljö- och klimatkraven, som skulle ge EU:s medborgare möjlighet att skapa ett annorlunda samhälle ur ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Ungdomarna har, trots utbildningsinsatser från de nationella eller europeiska systemen, inte så stora möjligheter att utvecklas och bidra till att stärka EU:s ekonomiska, sociala och miljömässiga konkurrenskraft.

2.8 Få arbetstillfällen har skapats sedan 2008. Snarare har många arbetstillfällen gått förlorade, och de nya arbetstillfällen som skapas håller varken jämna steg med den demografiska utvecklingen eller antalet nytexaminerade på marknaden. Detta har lett till ett motstånd mot en åtstramningspolitik som inte verkar ge några resultat. Den offentliga politiken och de offentliga tjänsterna inom utbildning, hälsa, transporter och bostäder drabbas av åtstramningarna, medan dessa tjänster i själva verket skulle behöva utökas för att målen för hållbar utveckling ska nås. Antalet hemlösa eller människor med dåliga bostäder växer stadigt i EU-28, och de flesta tjänster som tillsätts är extremt flexibla och osäkra anställningar utan utvecklingsmöjligheter. Antalet praktikanter med minimal eller låg lön ökar explosionsartat, det europeiska samhället präglas av radikalisering, intolerans, utstötning och brist på förståelse. Generationsklyftan växer och individualismen och överlevnaden leder till klyftor mellan yrkespolitiker och modfälda medborgare.

2.9 Söder om Medelhavet har man störtat diktaturer där ekonomiska vinster och yttrandefrihet varit förbjudna och jämlikhet mellan medborgarna inte funnits. Flera länders övergång har varit olika och gått från en önskad nationell enighet för demokrati till ett maktövertagande från en allsmäktig militär samhällsklass. Radikala grupper har utnyttjat situationen antingen för att genomföra beväpnade ockupationer eller för att återinföra kriminella regimer. En del av Afrika lever nu under detta ständiga hot, och i Främre Orienten och Mellanöstern ser vi samtidigt enorma befolkningsflyttningar och nya militära och politiska konstellationer. Kort sagt får civilbefolkningen inget andrum.

2.10 Under dessa förhållanden är det inte sannolikt att något mål för hållbar utveckling på ett trovärdigt sätt kan återupprätta freden, öka det materiella välståndet och bygga upp regionens ekonomi. I längden är det inte möjligt att locka till sig investeringar, hålla kvar dem och få dem att bära frukt i demokratiskt, socialt och miljömässigt instabila regioner. Att den ekonomiska utvecklingen under många årtionden bara har gynnat en minoritet av familjer, personer eller diktatorer har dessutom undergrävt de institutioner som fungerar på ett rättvist, öppet och demokratiskt sätt.

3. Miljö

3.1 Fakta visar att Euromed-området är sårbart för miljökatastrofer, både på land och till sjöss. Enligt en rapport från 2013 är 150 miljoner människor beroende av Medelhavsområdets kustmiljöer för sin försörjning. I samma rapport framgår det att FN:s miljöprogram (Unep) har kartlagt 13 gasvärmeverk, 55 raffinaderier, 180 kraftverk, 750 småbåtshamnar, 286 kommersiella hamnar, 112 flygplatser och 238 avsaltningsanläggningar längs Medelhavets kuster, varav de flesta är potentiella källor till miljökatastrofer. Enligt rapporten är det en topprioritering för hela regionen att fastställa lämpliga åtgärder för att begränsa konsekvenserna i händelse av naturkatastrofer eller katastrofer som orsakats av människor⁽⁴⁾.

4. Sysselsättning

4.1 Kommissionsledamot Johannes HAHN betonade i sitt tal den 28 maj behovet av att skapa mer än 5 miljoner nya arbetstillfällen *varje år* för att ge arbete till en växande arbetskraft och för att säkerställa den sociala delaktigheten. Han påminde även om att regionen för att nå detta mål måste ha en ekonomisk tillväxt som överstiger 6 %.

4.2 För att lyckas med detta är det viktigt att främja anständiga arbetstillfällen (övergripande mål nr 8), eftersom arbeten av låg kvalitet (osäkra, lågavlönade samt utan ett hållbart och allmänt socialt skydd) är en källa till fattigdom. Man måste alltså återigen fokusera på tillväxtens kvalitet, anställningsvillkoren, säkra och hälsosamma arbetsförhållanden samt socialt skydd för arbetstagare och deras familjer, som är viktiga instrument i kampen mot fattigdom och social utestängning.

5. Privata finansieringskällor

5.1 För att den privata sektorns bidrag till handelspartnerskap för industriell utveckling ska vara produktivt och effektivt måste det kompletteras av en agenda för anständigt arbete, som är mindre flexibel än den hittills varit när det gäller att uppfylla kraven på arbetsvillkor. Det är viktigare än någonsin att de arbetstillfällen som skapas är av god kvalitet, är välavlönade, inte utgör några risker för miljön och människors hälsa samt omfattas av ett effektivt socialt skydd⁽⁵⁾. Detta är särskilt viktigt i Mellanöstern och Nordafrika, där ungdomsarbetslösheten är bland den högsta i världen och hela tiden stiger. Följaktligen utgör de som varken arbetar eller studerar en stor del av de unga i arbetsför ålder. För att få till stånd en social och politisk stabilitet samt förebygga konflikter är det viktigt att människor i den informella sektorn garanteras en minimiinkomst, eftersom detta minskar radikalismen och extremismen och därigenom bidrar till politisk stabilitet och säkerhet⁽⁶⁾. Grundutbildning och fortbildning, jämlikhet, ungdomars och kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, medborgarnas önskan att respekteras, yttrandefrihet, anständiga löner, säkerhetskrav, bevarandet av miljön och folkhälsan, forskoleverksamhet och solidaritet mellan generationerna är något man strävar efter på båda sidorna av Medelhavet. Dessa strävanden måste kunna garanteras av regeringarna utan hot om överstatliga skiljedomsförfaranden som ensidigt skyddar särintressen, även om den internationella handeln är viktig för finansieringen av de universella målen⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ <http://www.preventionweb.net> – Europa-Medelhavspartnerskapsprogrammet (PPRD South), februari 2013.

⁽⁵⁾ Se EESK:s yttrande om socialt skydd i EU:s utvecklingsamarbete (EUT C 161, 6.6.2013, s. 82).

⁽⁶⁾ Mål för tiden efter 2015 i Euromed-regionen, EESK:s hearing den 22 maj 2015, Solidars vision för tiden efter 2015.

⁽⁷⁾ EESK:s yttrande, REX/441 (se sidan 49 i detta nummer av EUT).

6. Genomförandemetoder och uppföljning av målen

6.1 De multilaterala förhandlingarna inom WTO lyfter fram handeln som ett sätt att driva igenom en positiv hållbar utveckling. I flera pågående förhandlingar ser man dock en bristande konsekvens mellan vissa frihandelsmål och förverkligandet av målen för hållbar utveckling. Detta gäller bland annat avtal om tjänster, där man planerar att liberalisera eller privatisera ett flertal offentliga tjänster som ska vara tillgängliga för så många medborgare som möjligt och som är nödvändiga för att nå målen, avtal om miljöanpassade varor, tekniköverföring, industriell äganderätt, avtal om ny informationsteknik, om utvinnings- och gruvindustrin samt tvistlösningsförfarandet mellan multinationella företag och stater. Det finns många områden där de lovvärda målsättningarna har mist sin trovärdighet till följd av förhandlingar mellan handelsmakter och statsmakter.

6.2 Handelspolitiken bör ge utvecklingsländerna politiskt utrymme – även för att fokusera på effekterna av arbetslöshet, utsatta personer, jämställdhet och hållbar utveckling – snarare än att främja liberalisering till varje pris. Därför rekommenderar vi en omfattande översyn av alla handels- och investeringsavtal för att fastställa inom vilka områden de kan begränsa utvecklingsländernas förmåga att förebygga och hantera kriser, reglera kapitalflödena, skydda rätten till försörjningsmöjligheter och anständiga arbeten, genomdriva en rättvis beskattning, tillhandahålla grundläggande offentliga tjänster och säkerställa en hållbar utveckling.

6.3 Regeringarna bör utföra obligatoriska konsekvensbedömningar som avser de mänskliga rättigheterna i samband med multilaterala, plurilaterala och bilaterala handels- och investeringsavtal, med särskilt fokus på rätten till utveckling och den särskilda rätten till mat, hälsa och försörjningsmöjligheter, där man även tar hänsyn till konsekvenserna för marginaliserade grupper. Detta inbegriper att genomföra förslaget till resolution, som lades fram i FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève i juni 2014, om att inrätta en arbetsgrupp för att ta fram ett instrument som tvingar transnationella företag att respektera den internationella människorättslagstiftningen.

6.4 Under en period som ännu inte fastställts, då världen kan anses återhämta sig efter 2008 års finanskris och 2011 års demokratikris, bör investeringar som gynnar sysselsättningen och miljön, och som kan kopplas till målen för utveckling för tiden efter 2015, inte räknas med i statsskuden, utan anses vara investeringar av allmänt intresse som är universella, varaktiga och hållbara. De bör dessutom finansieras räntefritt och inte vara tillgängliga för hedgefonder.

6.5 För att bekämpa skatteundandragande och skatteflykt samt olagliga finansiella flöden som syftar till att tvätta pengar och härrör från illegal verksamhet, bland annat från informellt arbete, handel med migranter, export av icke återvunnet avfall, borde det vara möjligt att avsätta de ytterligare medel som behövs för att genomföra målen för hållbar utveckling⁽⁸⁾.

6.6 Slutligen bör de befintliga internationella rättsinstrumenten betraktas som redskap för genomförandet. Om alla medlemsstater i unionen för Medelhavsområdet skulle ratificera och införliva vissa konventioner i sin lagstiftning – t.ex. ILO:s grundläggande konventioner om arbete, FN:s konvention av den 18 december 1979 om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, konventionen om skydd för alla migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar, konvention C189 om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbete, konvention C184 om arbetarskydd i lantbruket, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och dess fakultativa protokoll – så skulle de vara förträffliga icke-finansiella genomförandemetoder, som i sig själva skulle ge personer ett rättsskydd, vilket är en nödvändig förutsättning för ett faktiskt genomförande av ett flertal mål för hållbar utveckling:

Mål för hållbar utveckling⁽⁹⁾

Mål 1. Utrota fattigdom i alla dess former överallt.

Mål 2. Utrota svält, uppnå livsmedelstrygghet och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

⁽⁸⁾ Minst 1 000 miljarder dollar enligt källor som Världsbanken, IMF, transparency.org m.fl.

⁽⁹⁾ Enligt första utkastet (januari 2015) till slutdokument från det FN-toppmöte där utvecklingsagendan för tiden efter 2015 ska antas.

- Mål 3. Säkerställa friska levnadsår och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.
- Mål 4. Säkerställa en inkluderande och rättvis utbildning av hög kvalitet och främja möjligheter till livslångt lärande för alla.
- Mål 5. Uppnå jämställdhet och ge alla kvinnor och flickor egenmakt.
- Mål 6. Säkerställa tillgång till och hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.
- Mål 7. Säkerställa tillgång till överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.
- Mål 8. Främja varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning samt anständigt arbete för alla.
- Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, främja inkluderande och hållbar industrialisering samt stödja innovation.
- Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder.
- Mål 11. Göra städer och samhällen inkluderande, trygga, motståndskraftiga och hållbara.
- Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.
- Mål 13. Vidta snabba åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras inverkan⁽¹⁰⁾.
- Mål 14. Bevara och på ett hållbart sätt utnyttja hav och marina resurser för hållbar utveckling.
- Mål 15. Skydda, återställa och främja hållbart utnyttjande av landbaserade ekosystem, förvalta skogar på ett hållbart sätt, bekämpa ökenspridning, hejda och vända markförsämringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.
- Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, ge alla tillgång till rättvisa samt inrätta effektiva, ansvariga och inkluderande institutioner på alla nivåer.
- Mål 17. Stärka genomförandemetoderna och blåsa nytt liv i det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

6.7 Den 28 maj 2015 anordnade Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén tillsammans med Europeiska kommissionen ett forum för det civila samhället i Euromed-regionen, där kommissionsledamot Johannes HAHN, kommissionens vice ordförande Federica MOGHERINI och Europaparlamentets talman höll anföranden.

6.8 Under detta forum för diskussion om EU:s nya riktlinjer för grannskapspolitiken påminde kommissionsledamot Johannes HAHN om de olika medel som har avsatts direkt till den humanitära krisen i Syrien och dess grannländer – 52 miljoner euro inom ramen för grannskapsfaciliteten för det civila samhället (Neighbourhood Civil Society Facility) – och beskrev vilka åtgärder som vidtagits, till vilket man får lägga 40 miljoner euro inom ramen för Madad-fonden.

6.9 Slutligen hänvisar vi till den europeiska agendan för migration som offentliggjordes av Europeiska kommissionen två veckor efter toppmötet för stats- och regeringschefer, där man föreslår en konkret fördelning av åtgärderna för vidarebosättning och flyktingmottagande, i enlighet med artikel 78.3 i EUF-fördraget⁽¹¹⁾.

Bryssel den 1 juli 2015.

Henri MALOSSE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽¹⁰⁾ Med erkännande av att Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar är det främsta internationella mellanstatliga forumet för förhandlingar om de globala insatserna mot klimatförändringarna.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/news/2015/20150527_02_en.htm

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Utvecklingsfinansiering – det civila samhällets ståndpunkt

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/08)

Föredragande: Ivan VOLEŠ

Den 18 februari 2015 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Utvecklingsfinansiering – det civila samhällets ståndpunkt.

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 2 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 142 röster för, inga röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att den nya utvecklingsagendan måste ha en global dimension och vara inriktad på att förbättra människors livskvalitet. Den måste bygga på respekt för de mänskliga rättigheterna, förebyggande av konflikter och en fredlig lösning på dem, god samhällsstyrning, minskade sociala ojämlikheter, en stärkt ställning för kvinnor och att alla som känner ett ansvar för utvecklingen i denna värld och bevarandet av den för framtida generationer involveras.

1.2 EESK stöder antagandet av de föreslagna målen för hållbar utveckling och anser att alla tillgängliga finansieringsresurser måste sättas in och på ett öppet och ändamålsenligt sätt användas för en balanserad integrering av de ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekterna på hållbar utveckling. Slöseri med resurser i väpnade konflikter samt olagliga resursöverföringar och utflöde av resurser till den svarta ekonomin måste bekämpas.

1.3 EESK anser att främjandet av dialogen mellan arbetsmarknadens parter måste ingå i utvecklingsprioriteringarna, eftersom det handlar om ett viktigt verktyg för att på ett balanserat sätt beakta arbetsmarknadsparternas intressen som gör det möjligt att bevara den sociala fred som krävs för att framgångsrikt genomföra målen för hållbar utveckling.

1.4 Det offentliga utvecklingsbiståndet måste inriktas framför allt på de minst utvecklade och på de sårbara länderna. EU bör bekräfta sitt åtagande att bidra med 0,7 % av bruttonationalinkomsten (BNI) i totalt offentligt utvecklingsbistånd och 0,15–0,20 % för de minst utvecklade länderna. Detta åtagande måste vara förenat med ett krav på ett korrekt och ändamålsenligt utnyttjande av alla finansiella resurser för utvecklingsbiståndet i enlighet med de principer som godkändes i Monterrey, Doha och Pusan.

1.5 Man bör inte endast bedöma det offentliga utvecklingsbiståndet med avseende på dess ekonomiska omfattning, utan också beakta dess kvalitet och bidrag till en hållbar utveckling. I detta syfte måste man ta fram nya indikatorer för att bedöma dess effektivitet.

1.6 För att effektivisera budgetstödet till utvecklingsländerna anser EESK att man bör utnyttja erfarenheterna från genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik och dess instrument, exempelvis strukturfonderna och sammanhållningsfonderna, så att utvecklingsmedlen på ett målinriktat sätt används för att uppnå målen för hållbar utveckling.

1.7 För ett bättre utnyttjande av de allt viktigare inhemska resurserna – både offentliga och privata – måste genomgripande finanspolitiska reformer genomföras, en bra skatteförvaltning införas, den informella sektorn integreras i den lagliga ekonomin och korruptionen bekämpas och förebyggas på ett beslutsamt sätt. Detta borde göra det lättare att ingå internationella avtal om bekämpning av skatteundandragande, skatteparadis och olagliga finansiella flöden samt förbättra samarbetet med OECD och FN:s expertkommitté för internationellt samarbete i skattefrågor.

1.8 Enligt EESK bör offentlig-privata partnerskap ingås för projekt som inte är kommersiellt genomförbara, eller bara delvis, och projekten inom ramen för offentlig-privata partnerskap finansieras genom kombinerade mekanismer ("blending"). Förutsättningen för ett framgångsrikt genomförande är att man gör en förhandsbedömning av deras hållbarhet, samt håller sig till principerna om insyn, inklusive rapportering, delat ansvar och bindande åtaganden.

1.9 EESK inser vilken roll utländska direktinvesteringar kan spela för utvecklingen, om de inriktas på genomförandet av målen för hållbar utveckling. Avkastningen på de utländska direktinvesteringarna bör i första hand återinvesteras i de utvecklingsländer där de skapades. Mottagarländerna bör ha en tydlig investeringsstrategi. Nya investerarländer såsom Kina, Brasilien, Indien och andra bör i sina investeringar i utvecklingsländerna beakta principerna om hållbar utveckling.

1.10 EESK stöder de innovativa och kompletterande resurser som finns för utvecklingsfinansiering, såsom gräsrotsfinansiering ("crowdfunding"), verksamhet inom internationella välgörenhetsfonder och att emigranter för över besparingar till sina ursprungsländer. Kommittén välkomnar vissa av de förslag om nya finansieringskällor som lagts fram av ledningsgruppen för innovativ utvecklingsfinansiering. Dessa kan bli en viktig källa om de tillämpas globalt och inte är alltför betungande för den berörda sektorn.

1.11 Det civila samhället, inklusive arbetsmarknadens parter och de icke-statliga organisationerna, måste på ett mer effektivt och strukturerat sätt involveras i arbetet med att utforma utvecklingsprogrammen, övervaka genomförandet av dem och bedöma deras resultat och effekter. I både utvecklingsländer och utvecklade länder måste man därför systematiskt skapa och förbättra systemet för kontroll av förfarandena för utvecklingsbistånd och i samband med detta involvera relevanta organisationer i det civila samhället. I detta avseende kan EESK bidra med sina omfattande erfarenheter från samarbetet med partner i bland annat AVS-länderna, Latinamerika, Asien, det östliga partnerskapet och Euromed.

1.12 För att det civila samhället ska kunna fylla denna funktion måste man stödja det med hjälp av program för kapacitetsuppbyggnad för institutioner inom det civila samhället i partnerländerna.

2. EESK:s grundläggande ståndpunkt om utvecklingsagendan efter 2015

2.1 År 2015 är avgörande när det handlar om att utarbeta en ny global strategi för utveckling. Huvudmålet för millennieutvecklingsmålen – fattigdomsminskning – har endast delvis uppnåtts. Nya mål för hållbar utveckling ⁽¹⁾ bör leda till de genomgripande förändringar som EESK länge har efterlyst. Kommittén ställer sig positiv till att ett antal av dess rekommendationer har tagits med i målen för hållbar utveckling.

2.2 I yttranden från senare tid har kommittén begärt att de nya utvecklingsmålen ska utgöra beståndsdelar i en global hållbar utveckling ⁽²⁾. EESK har stött det civila samhällets avgörande roll i utvecklingspolitiken ⁽³⁾ och framhållit behovet av att inkludera social trygghet i EU:s utvecklingspolitik ⁽⁴⁾. Kommittén har också lagt fram en rad förslag om att involvera den privata sektorn i utvecklingen efter 2015 ⁽⁵⁾, om att inkludera målen för hållbar utveckling och det civila samhällets roll i EU:s investeringsavtal ⁽⁶⁾, om handelsns bidrag till tillväxt och utveckling ⁽⁷⁾ och om målen för tiden efter 2015 i Europa-Medelhavsområdet ⁽⁸⁾. Vid det gemensamma extra sammanträdet i REX-sektionen och EESK:s observationsgrupp för hållbar utveckling den 20 oktober 2014 antogs en rekommendation om en agenda för hållbar utveckling efter 2015 som gäller för de kommande förhandlingarna om målen för hållbar utveckling och deras finansiering.

⁽¹⁾ FN:s toppmöte i New York i september.

⁽²⁾ EESK:s yttrande om *Ett anständigt liv för alla: Att avskaffa fattigdom och ge världen en hållbar framtid* (EUT C 271, 19.9.2013, s. 144).

⁽³⁾ EESK:s yttrande om *Det civila samhällets medverkan i EU:s utvecklingspolitik och politik för utvecklingssamarbete* (EUT C 181, 21.6.2012, s. 28).

⁽⁴⁾ EESK:s yttrande om *Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Socialt skydd i EU:s utvecklingssamarbete* (EUT C 161, 6.6.2013, s. 82).

⁽⁵⁾ EESK:s yttrande om *Den privata sektorns deltagande i utvecklingsramen för perioden efter 2015* (EUT C 67, 6.3.2014, s. 1).

⁽⁶⁾ EESK:s yttrande om *Den hållbara utvecklingens roll och det civila samhällets involvering i fristående avtal om EU-investeringar med tredjeländer* (EUT C 268, 14.8.2015, s. 19).

⁽⁷⁾ EESK:s yttrande om *Handel, tillväxt och utveckling – Att skräddarsy handels- och investeringspolitik för de länder som bäst behöver det* (EUT C 351, 15.11.2012, s. 77).

⁽⁸⁾ Yttrande REX/438 om *Målen för tiden efter 2015 i Euromed-regionen*, punkt 6.4, se s. 47 i detta nummer av EUT.

2.3 Dialogen mellan arbetsmarknadens parter måste bli en viktig del av utvecklingsagendan efter 2015. Det är nämligen ett verktyg som gör det möjligt att reglera förbindelserna mellan arbetsgivare och arbetstagare och att upprätthålla den sociala fred som krävs för ett företags fortlöpande utveckling tack vare att deras intressen tas tillvara på ett balanserat sätt i kollektivavtal.

2.4 EESK insisterar på behovet av samstämmighet mellan frihandelsmålen och målen för hållbar utveckling i de pågående förhandlingarna inom ramen för WTO eller de som EU för närvarande driver i fråga om tjänster, miljöprodukter och genomförandet av befintliga WTO-avtal.

2.5 Alla handels- och investeringsavtal bör uppfylla kriterierna för hållbar utveckling, även i fråga om deras inverkan på sysselsättningen, utsatta personer och jämställdhet. De bör inte hindra utvecklingsländer från att hantera kriser, reglera kapitalflöden, införa en rättvis beskattning och tillhandahålla grundläggande offentliga tjänster. EU bör utföra kompletta konsekvensbedömningar av hållbarheten, framför allt när det gäller avtalen om ekonomiskt partnerskap, med särskilt fokus på rätten till utveckling och den särskilda rätten till mat, hälsa och skäliga löner, där man även tar hänsyn till konsekvenserna för sårbara grupper.

2.6 Ett globalt samförstånd för hållbar utveckling måste bygga på respekt för mänskliga rättigheter och vara inriktat på att förebygga konflikter och främja fred, på att undanröja sociala ojämlikheter, på god samhällsstyrning, på stöd till demokratiska lokala myndigheter, på att stärka kvinnors ställning och på att involvera den privata sektorn i utvecklingen. För att uppnå detta syfte bör internationella rättsliga instrument, konventioner, avtal och bestämmelser antas, stödjas och ratificeras av FN:s medlemmar⁽⁹⁾. Kommittén anser att kommissionens meddelande *Ett globalt partnerskap för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling efter 2015*⁽¹⁰⁾ är en bra utgångspunkt i de kommande förhandlingarna, och kommittén uppmanar EU att vara en drivande kraft i dessa förhandlingar.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK betonar att det krävs ett helhetsperspektiv på hållbar utveckling. Varje enskilt land har i första hand ett ansvar för sin egen utveckling, medan världssamfundet har ett ansvar att skapa en internationell miljö som möjliggör hållbar utveckling i alla länder. Det handlar bl.a. om att hushålla med globala allmänna nyttigheter och bevara naturresurser, om stabila finansmarknader, om en öppen internationell handel, om styrd migration och om ett målinriktat stöd till teknisk utveckling för att främja hållbar utveckling.

3.2 En förutsättning för att målen för hållbar utveckling ska genomföras är att alla tillgängliga finansieringsresurser utnyttjas. Enligt Unctads beräkningar uppgår det årliga investeringsbehovet i utvecklingsländerna för att huvudmålen för den hållbara utvecklingen ska uppnås under perioden 2015–2030 till 3,9 miljarder US-dollar, och det saknas ungefär 2,5 miljarder US-dollar⁽¹¹⁾.

3.3 Kommittén är övertygad om att det finns tillräckligt med tillgängliga finansieringsresurser i världen. Utöver de officiella resurserna⁽¹²⁾ finns det dolda resurser som används för bl.a. krig och konflikter i världen. Tillgången till resurser minskas också framför allt av skatteundandragande, den svarta ekonomin och olagliga finansiella överföringar, som systematiskt måste bekämpas.

⁽⁹⁾ FN:s konvention av den 18 december 1979 om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, internationella konventionen om skydd för alla migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar, konvention C189 om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbete, konvention C184 om arbetarskydd i lantbruket, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och dess fakultativa protokoll, m.fl.

⁽¹⁰⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: *Ett globalt partnerskap för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling efter 2015*, COM(2015) 44 final, 5 februari 2015.

⁽¹¹⁾ *The Global Development Financing Landscape – Who can contribute what?*, James Zhan, direktör, chef för gruppen för investeringar och företagande, World Investment Report, FN:s konferens för handel och utveckling (Unctad), presenterat vid en offentlig hearing i Europaparlamentet den 24 februari 2015.

⁽¹²⁾ Bankerna har uppskattningsvis 121 miljarder US-dollar, pensionsfonderna 34 miljarder, försäkringsbolagen 28 miljarder, de transnationella företagen 25 miljarder och de statliga investeringsfonderna 6,5 miljarder.

3.4 Man kan inte skilja sökandet efter och mobiliseringen av resurser från kravet på ett korrekt utnyttjande av dessa resurser. De principer om ändamålsenligt och effektivt utvecklingsbistånd som godkändes i Monterrey, Doha och Pusan bör även fortsättningsvis vara vägledande, och man måste beslutsamt sätta stopp för ett oekonomiskt och icke ändamålsenligt utnyttjande av alla slags finansiella och icke-finansiella resurser som är avsedda för utveckling.

3.5 Man bör inte endast bedöma storleken på utvecklingsbiståndet, utan även ta hänsyn till dess kvalitet och hur det bidrar till att målen för hållbar utveckling uppnås och människors liv förbättras. I detta syfte bör nya indikatorer tas fram, inklusive bedömningskriterier, och utvecklingsländernas statistikmyndigheter stärkas, bland annat genom överföring av know-how och utbyte av information.

3.6 Om hela spektrumet av organisationer från det civila samhällets deltog i utformningen av de nationella målen och utvecklingsplanerna skulle detta skapa större överensstämmelse mellan den privata sektorns intressen och de offentliga målen. Det ligger i deras gemensamma intresse att främja principerna om insyn, öppna offentliga upphandlingar, en effektiv och ändamålsenlig användning av medlen och offentliga tjänstemäns ansvar för genomförandet av den utvecklingsstrategi som har antagits.

3.7 För att fylla sin funktion i utvecklingen behöver den privata sektorn en gynnsam företagsmiljö, där bl.a. allmänt erkända demokratiska rättsstatliga principer iakttas som gör det lättare att starta företag och främjar deras tillväxt, minskar byråkratin, ökar insynen, minskar korruptionen och stimulerar investeringar. Den privata sektorn måste rätta sig efter de internationellt erkända principerna om företagets sociala ansvar, respektera grundläggande ekonomiska och sociala rättigheter och kraven på hållbar utveckling samt skapa nya arbetstillfällen i enlighet med ILO:s agenda för anständigt arbete.

3.8 EESK efterlyser större samordning och samstämmighet i EU:s politiska strategier med anknytning till hållbar utveckling⁽¹³⁾, så att dubblering, överlappning, fragmentering och ibland även motstridiga angreppssätt förebyggs och så att den systematiska samordningen av medlemsstaternas bilaterala utvecklingsbistånd för genomförande av målen för hållbar utveckling fördjupas.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Offentligt utvecklingsbistånd (ODA)

4.1.1 Trots att det offentliga utvecklingsbiståndet inte kan täcka alla utvecklingsbiståndets behov kommer det även fortsättningsvis att behövas för människor som bor i de minst utvecklade länderna, länder som befinner sig i väpnade konflikter, länder som hotas av naturkatastrofer eller epidemier, samt på isolerade öar och länder utan tillgång till hav.

4.1.2 Det offentliga utvecklingsbiståndet bör i första hand användas för att utrota fattigdomen i fattiga och sårbara länder. EESK framhåller att fattigdomen har ökat i medelinkomstländerna till följd av en ojämn fördelning av rikedomarna. Man bör utnyttja det offentliga utvecklingsbiståndets hävstångseffekt för att mobilisera alla stödresurser, inklusive privata investeringar, för att utrota fattigdomen.

4.1.3 EESK uppmanar kommissionen och rådet att inför förhandlingarna vid konferensen i Addis Abeba enas om en tydlig gemensam EU-ståndpunkt i fråga om det offentliga utvecklingsbiståndet. EU bör bekräfta sitt åtagande att tillhandahålla ett sammanlagt offentligt utvecklingsbistånd på motsvarande 0,7 % av bruttonationalinkomsten och 0,15–0,20 % av bruttonationalinkomsten som offentligt utvecklingsbistånd för de minst utvecklade länderna. EESK framhåller att de klimatskyddsåtgärder som kommer att diskuteras i förhandlingarna vid konferensen i Paris i december 2015 kommer att kräva ytterligare resurser.

4.1.4 Isolerade uppgifter om storleken på det offentliga utvecklingsbiståndet säger ingenting om biståndets resultat och dess faktiska effekter på mottagarlandets utveckling. EESK ställer sig bakom förslaget från OECD:s kommitté för utvecklingsbistånd om att man utöver det offentliga utvecklingsbiståndet även bör följa det bistånd och stöd till hållbar utveckling som ges utanför det offentliga utvecklingsbiståndet⁽¹⁴⁾. Icke-finansiellt bistånd har ofta större effekt på utvecklingen i det berörda landet än finansiellt bistånd (exempelvis utbildning, utbyte av erfarenheter, överföring av teknik och know-how samt vetenskapligt-tekniskt samarbete).

⁽¹³⁾ T.ex. handel, jordbruk, skapande av arbetstillfällen, socialt skydd, klimatförändringar, energi, skydd av miljön och den biologiska mångfalden, transporter, hälsa, produkt- och konsumentpolitik, regional utveckling och stadsutveckling, migration samt bekämpning av korruption och penningtvätt.

⁽¹⁴⁾ TOSSD – *Total official support for Sustainable Development*.

4.1.5 Budgetstödet till utvecklingsländerna bör alltid vara öronmärkt för ett konkret ändamål, och man bör fastställa att givaren och mottagaren har ett delat ansvar för att denna form av bistånd faktiskt används för att genomföra målen för hållbar utveckling, samtidigt som internationellt erkända regler för ekonomisk förvaltning och kontroll respekteras, inklusive kraftfulla villkorade bestämmelser och åtgärder för att bekämpa och förebygga korruption. Själva EU-finansieringen bör på ett trovärdigt sätt skyddas mot korruption. Kommittén anser att man bör utnyttja erfarenheterna av genomförandet av den europeiska sammanhållningspolitiken, också i utvecklingsländerna, för en bättre och mer målinriktad fokusering av utvecklingsmedlen på målen för hållbar utveckling och en mer noggrann kontroll av deras användning och utvärdering av de resultat som uppnås.

4.2 *Inhemsk resurser*

4.2.1 Kommittén är övertygad om att både de offentliga och de privata inhemska resursernas betydelse för utvecklingen avsevärt kommer att öka under den närmaste tiden.

4.2.2 För att användningen av inhemska resurser ska kunna få ökad volym och effektivitet måste man konsekvent bekämpa olagliga finansiella flöden, tvätt av pengar som härrör från olaglig verksamhet, inbegripet odeclarerat arbete, människosmuggling eller export av icke-återvunnet avfall, förbättra skatteuppbörden, ta itu med korruption och brottslighet samt införliva den omfattande informella sektorn i den lagliga ekonomin. Utvecklingsländerna måste få hjälp med att genomföra grundläggande finanspolitiska reformer och förbättra skatteförvaltningen. EESK anser att EU mer aktivt bör anstränga sig för att uppnå internationella avtal om bekämpning av skatteundandragande, skatteparadis och olagliga finansiella flöden samt förbättra samarbetet med OECD:s centrum för skattepolitik och skatteförvaltning samt FN:s expertkommitté för internationellt samarbete i skattefrågor.

4.2.3 De inhemska privata investeringarna, både direkta investeringar och portföljinvesteringar, överstiger i dag flerfaldigt de utländska investeringarna. Man bör rikta in dem på utvecklingsmål, exempelvis genom lämpliga incitament eller väl utarbetade och finansierade projekt inom ramen för offentlig-privata partnerskap, så att de blir ett viktigt instrument för att uppnå målen för hållbar utveckling.

4.2.4 Det är särskilt vanligt att utvecklingsländer med mineralförekomster har en resurspotential som inte utnyttjas, samtidigt som en majoritet av befolkningen lever i fattigdom trots relativt höga statsinkomster och där uppbyggnaden av den egna ekonomin och infrastrukturen och de egna sociala tjänsterna försummas. De metoder som används av vissa utländska investerare inom utvecklingsländernas utvinningsindustri kritiserar med rätta av det civila samhället, som kräver respekt för miljöskyddets grundläggande normer, arbetarnas sociala trygghet, insyn i betalningen av skatter och överföringen av vinster till utlandet samt rapportering i enlighet med OECD:s riktlinjer för multinationella företag⁽¹⁵⁾. EESK välkomnar åtgärder som förbättrar situationen, såsom Extractive Industries Transparency Initiative⁽¹⁶⁾.

4.3 *Kombinerade mekanismer ("blending") och offentlig-privata partnerskap*

4.3.1 När staten inte har tillräckliga möjligheter att göra de investeringar som krävs med hjälp av offentliga medel och dessa investeringar, särskilt i infrastruktur men även i allmännyttiga tjänster, inte är kommersiellt genomförbara, anser EESK att man bör utnyttja offentlig-privata partnerskap och finansiera projekt inom ramen för offentlig-privata partnerskap genom kombinerade mekanismer ("blending"), i enlighet med OECD:s rekommendationer⁽¹⁷⁾.

4.3.2 Projekt som genomförs inom ramen för offentlig-privata partnerskap måste vara förenliga med utvecklingsstrategin för landet i fråga, grunda sig på genomförbarhetsstudier, på förhand ta hänsyn till hållbarhetsfaktorer och respektera principerna om insyn, delat ansvar och bindande åtaganden. Arbetsmarknadsparterna och andra företrädare för det civila samhället bör involveras i bedömningen av dessa projekts mervärde för den hållbara utvecklingen och övervaka efterlevnaden av ILO:s konventioner.

4.3.3 Kombinerade mekanismer bör även användas i samband med socialt företagande och hållbara projekt för integrering av utsatta samhällsgrupper i den ekonomiska miljön.

⁽¹⁵⁾ <http://www.oecd.org/corporate/mne/48004323.pdf>

⁽¹⁶⁾ <https://eiti.org/>

⁽¹⁷⁾ <http://www.oecd.org/governance/budgeting/PPP-Recommendation.pdf>

4.4 Utländska investeringar

4.4.1 Under 2013 uppgick inflödet av utländska direktinvesteringar i utvecklingsländerna till 778 miljarder dollar, men investeringarnas bidrag till en hållbar utveckling är oftast oklart. Endast 2 % av de totala utländska direktinvesteringarna i utvecklingsländerna går till de minst utvecklade länderna. I Afrika söder om Sahara går dessa investeringar företrädesvis till utvinningsindustrin, utan några större bidrag till den övriga ekonomin. Nya investerarländer såsom Kina, Brasilien, Indien och andra bör i sina investeringar i utvecklingsländerna beakta principerna om hållbar utveckling.

4.4.2 Enligt en studie av den icke-statliga organisationen Eurodad om utvecklingsländernas finanser 2014 är utflödet av finansiella resurser från utvecklingsländerna dubbelt så stort som inflödet från utlandet, inklusive offentligt utvecklingsbistånd, utländska direktinvesteringar, välgörenhet, överföring av vinster, besparingar och andra resurser⁽¹⁸⁾. Dessa medel måste i maximal utsträckning återinvesteras på ett sätt som främjar en hållbar utveckling i mottagarländerna.

4.4.3 De nationella utvecklingsstrategierna bör även omfatta stöd till investeringar. För att attrahera utländska direktinvesteringar och rikta in dem på mål för hållbar utveckling bör man skapa gynnsamma villkor, t.ex. fred, stabilitet och goda styrelseformer. Utvecklingsländerna bör också ta med mål för hållbar utveckling i de nya investeringsavtal som ingås och erbjuda lämpliga garantier för dessa investeringar. EESK anser att organ och finansiella institut som främjar investeringar i ursprungsländerna och investeringsfrämjande organ i mottagarländerna bör inleda ett direkt tekniskt samarbete knutet till den nationella strategin för hållbar utveckling.

4.4.4 Man måste främja investeringar för social påverkan som säkerställer en viss lönsamhet på kort sikt men som kommer att ge utsikter till långsiktig lönsamhet tack vare sociala effekter som kapacitetsuppbyggnad eller en miljö som kan leda till hållbar utveckling.

4.5 Innovativa och kompletterande finansieringsformer

4.5.1 Ett lovande instrument för finansiering av mindre utvecklingsprojekt är gräsrotsfinansiering och gräsrotsinvestering⁽¹⁹⁾. EESK framhåller att man skyndsamt måste avgränsa och utforma dessa instrument och godkänna ett lämpligt regelverk för dem. Kommittén har redan rekommenderat detta i ett yttrande⁽²⁰⁾.

4.5.2 Kommittén ställer sig positiv till att det uppstår allt fler internationella fonder för välgörande ändamål, stiftelser och program för att främja hållbar utveckling, exempelvis den globala fonden för bekämpning av hiv, tuberkulos och malaria, det globala partnerskapet för utbildning, Gavi-alliansen för stöd till vaccinering av barn i de minst utvecklade länderna, och så vidare. Dessa fonder och stiftelser, i vilka offentliga institutioner samarbetar med privata givare och icke-statliga organisationer, bör förbättra sin samordning och inrikta verksamheten på mål för hållbar utveckling.

4.5.3 Medel till offentligt utvecklingsbistånd som ännu inte har anslagits till utvecklingsprojekt kan placeras i investeringsfonder för utveckling och i garanterade obligationer, så att de på kort sikt ger avkastning och bidrar till att skapa ytterligare resurser⁽²¹⁾. Detta kan på längre sikt öka de medel som krävs för utvecklingsbistånd⁽²²⁾.

4.5.4 EESK välkomnar vissa av de förslag som har lagts fram av ledningsgruppen för innovativ utvecklingsfinansiering⁽²³⁾ och stöder strävan att skapa nya källor för att finansiera målen för hållbar utveckling. Dessa nya resurser måste dock utnyttjas på ett konsekvent sätt på global nivå och får inte äventyra den berörda sektorns konkurrenskraft, och de måste användas på ett öppet sätt för målen för hållbar utveckling. EESK skulle välkomna ett frivilligt globalt initiativ från banksektorn att bidra till finansieringen av skillnaderna mellan behov och tillgängliga resurser för att uppnå målen för hållbar utveckling.

⁽¹⁸⁾ <http://www.eurodad.org/Entries/view/1546315/2014/12/15/The-State-of-Finance-for-Developing-Countries-2014>

⁽¹⁹⁾ infoDev, *Crowdfunding's Potential for the Developing World*, 2013, infoDev, Världsbanken – avdelningen för finanser och utveckling av privata sektorn.

⁽²⁰⁾ EESK:s yttrande om *Ta tillvara på möjligheterna med gräsrotsfinansiering i Europeiska unionen*, Bryssel (EUT C 451, 16.12.2014, s. 69).

⁽²¹⁾ Ettåriga budgetanslag till offentligt utvecklingsbistånd utesluter helt denna möjlighet.

⁽²²⁾ Den belgiska investeringsorganisationen (BIO) som har grundats av staten för att stödja näringslivet i Afrikas länder, har fört över en del av de finansiella medel som är avsedda för lån till företagare till andra investeringsfonder och stegvis hämtat tillbaka dem efter behov.

⁽²³⁾ <http://www.leadinggroup.org/rubrique69.html>

4.5.5 En typ av resurser som sällan utnyttjas är de finansiella medlen från emigranter, dvs. deras överföringar av besparingar till sina ursprungsländer, medel som också kan utnyttjas för att genomföra målen för hållbar utveckling. Kostnaderna för överföring av besparingar bör minskas. Emigranterna bör erbjudas utbildnings- och stimulansprogram som främjar deras intresse av att investera i utvecklingsprojekt som skulle ge dem avkastning på besparingarna och samtidigt bidra till målen för hållbar utveckling.

4.6 *Finansiering av mikroföretag och små och medelstora företag*

4.6.1 Mikroföretag och små och medelstora företag, som har störst möjlighet att växa och skapa nya arbetstillfällen, har svårt att få tillgång till finansiering. Detta problem är särskilt akut i de minst utvecklade länderna. Därför måste man försöka finna instrument som gör det lättare för små och medelstora företag att få tillgång till finansiella resurser. Samtidigt måste man respektera skillnaderna i utvecklingsländernas företagsformer: I dessa länder dominerar mikroföretag, mindre näringsidkare och små familjegårdar.

4.6.2 Det finns många olika system av mikrokrediter för små och medelstora företag. Kommittén anser att de system som använder mobilapplikationer är de mest effektiva. EESK välkomnar även att mikrokrediter används för att finansiera miljövänliga energiprojekt och uppskattar initiativen att ge mikrokrediter med nollränta. Det råder brist på lån till små och medelstora företag (10 000–200 000 US-dollar) och dessa skulle kunna ersättas av finansiell leasing och andra instrument. I detta syfte måste man främja den finansiella marknadens och de lokala bankernas utveckling, inklusive de lokala aktörerna.

4.6.3 En del av de utvecklade ländernas stöd till de små och medelstora företagen bör ges i form av överföring av erfarenheter, ledningskunskaper, teknisk know-how, kurser i ekonomisk förvaltning, utbildning i ekonomisk kompetens och stöd för att involvera dem i värde- och distributionskedjorna. EU bör rekommendera att man tillämpar de principer som finns i unionens direktiv om sena betalningar för att förbättra finansieringen av små och medelstora företag.

4.6.4 Mikroföretag samt små och medelstora företag som är verksamma inom jordbruket bör skyddas mot investeringsmetoder som syftar till "markrofferi", vilket leder till att de likvideras. Det skulle också hjälpa dem om man skapade instrument som försäkrar dem mot klimatförändringarnas effekter. I utvecklingsplanerna får man inte glömma bort stödet till företag i den sociala ekonomin, som kan spela en viktig roll vid genomförandet av målen för hållbar utveckling.

4.6.5 För den ekonomiska och sociala utvecklingen är det viktigt att så breda lager av utvecklingsländernas befolkning som möjligt får tillgång till finansiella instrument (t.ex. grundläggande bankkonton eller mobilapplikationer för finansiella tjänster).

4.7 *Det civila samhällets deltagande i utvecklingsbiståndet*

4.7.1 Det civila samhället i utvecklade länder, däribland arbetsmarknadens parter och de icke-statliga organisationerna, är direkt delaktigt i utvecklingen och spelar även en viktig roll för utvecklingsarbetets inriktning och övervakningen av dess effektivitet⁽²⁴⁾.

4.7.2 Man måste systematiskt stödja inrättandet av system för att kontrollera utvecklingsbiståndets förfaranden och resultat i de enskilda länderna och förbättra dessa, med direkt deltagande av relevanta organisationer från det civila samhället. Detta bidrar till att hindren för genomförandet av målen för hållbar utveckling blottläggs och avlägsnas. I detta avseende har EESK mångåriga positiva erfarenheter från gemensamma kommittéer, plattformar och rådgivande organ, exempelvis AVS-EU-kommittén, möten mellan EU och stater i Latinamerika och Västindien som organiserats av det civila samhället och så vidare.

⁽²⁴⁾ Development Policy Forum www.friendsofeurope.org/policy-area/global-europe/, Policy Forum on Development www.uclg.org

4.7.3 Arbetsmarknadens parter är också direkta givare av utvecklingsbistånd. Fackföreningarna i utvecklade länder genomför socialt inriktade utvecklingsprojekt och främjar den institutionella utvecklingen av partnerländernas arbetstagarorganisationer. Arbetsgivarorganisationer, handelskamrar, organisationer för små och medelstora företag och branschorganisationer gör gemensamma projekt med andra företagarorganisationer i utvecklingsländerna mer effektiva och de delar med sig av sina erfarenheter.

4.7.4 De icke-statliga organisationerna spelar en oumbärlig roll för utvecklingsbiståndet i både utvecklade länder och utvecklingsländer. De är framför allt aktiva i arbetet med att övervinna effekterna av humanitära katastrofer och naturkatastrofer och på det sociala området, inom hälsovård, genusfrågor, utbildning m.m. De mobiliserar dessutom medel från allmänheten, anordnar insamlingar, informationskampanjer m.m. Ett annat intressant exempel är finansieringen av utbildning i form av fadderverksamhet, som bidrar till att relationer etableras mellan vanliga medborgare.

4.7.5 EESK uppmanar kommissionen att stödja den verksamhet som bedrivs av det civila samhällets organisationer i EU för att genomföra målen för hållbar utveckling, genom att på lämpligt sätt finansiera program för att inrätta institutioner för det civila samhället i partnerländerna. EESK håller för närvarande på att utarbeta en informationsrapport som kommer att rekommendera modeller för att på ett effektivt sätt involvera det civila samhället i genomförandet och övervakningen av utvecklingsagendan efter 2015 och som kommer att komplettera detta yttrande.

Bryssel den 2 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Utvärdering av kommissionens samråd med berörda parter

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 383/09)

Föredragande: Ronny LANNOO

Den 20 januari 2015 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Utvärdering av kommissionens samråd med berörda parter.

Underkommittén för utvärdering av kommissionens samråd med berörda parter, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 9 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 2 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 179 röster för, 1 röst emot och 4 nedlagda röster.

Förord

Syftet med detta initiativytrande är att analysera de nuvarande metoderna för kommissionens samråd med berörda parter i enlighet med artikel 11.3 i fördraget. På grundval av detta har vi i yttrandet utarbetat konstruktiva och realistiska förslag för att strukturellt förbättra och följa upp samrådsprocessen i alla parterers intresse.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK formulerar i detta yttrande rekommendationer om det samråd med berörda parter som föreskrivs i fördragen. Syftet är att höja kvaliteten på dessa samråd och minska klyftan mellan medborgarna och Europa. Europeiska kommissionen har gjort en liknande övning i form av ett brett samråd med berörda parter om samrådsförfarandena och detta har utmynnat i paketet "Bättre lagstiftning" av vice ordförande Frans Timmermans. EESK kommer senare på begäran av kommissionen att utarbeta ett yttrande om hela paketet "Bättre lagstiftning".

1.2 Kommittén är bekymrad över det sätt på vilket samråden med berörda parter kommer till stånd och därmed också över kvaliteten på deras resultat. EESK begär därför stabila och representativa samråd som innebär ett mervärde för berörda organisationer och intressegrupper.

1.3 Av ett stickprov som EESK gjort bland de samråd som hölls under första halvåret 2014 framgår att kvaliteten på de olika generaldirektoratens tillvägagångssätt varierar; antalet svar är otillräckligt och detta inverkar negativt på representativiteten; språket och terminologin är inte avpassade till de målgrupper man vänder sig till; det finns brister i rapporteringen om resultaten och uppföljningen. Sammantaget kan man därför konstatera att de riktlinjer som hittills varit gällande på området inte tillämpas i tillräcklig utsträckning.

1.4 Kommittén är medveten om hur svårt det är att på ett lämpligt sätt samråda med de många olika medborgare och organisationer som finns i EU:s medlemsstater och framför därför nedan ett antal strukturella, konkreta och realistiska förslag och uppmanar Europeiska kommissionen att konstruktivt bidra till arbetet med att utveckla och genomföra nya åtgärder.

1.5 EESK uppmanar kommissionen att göra riktlinjerna och kvalitetsnormerna för samråd med berörda parter bindande för generaldirektoraten. För att försäkra sig om att dessa riktlinjer tillämpas föreslår kommittén att man vid generalsekretariatet inrättar en samordningsenhet som kan ge generaldirektoraten stöd vid samråd med berörda parter.

1.6 Ett mer strategiskt tillvägagångssätt i samrådsförfarandet, från förberedelserna till utvärderingen, där berörda strukturer (organisationer som företräder de berörda målgrupperna och rådgivande organ) involveras på ett systematiskt sätt bör leda till fler och mer högkvalitativa svar. En bättre planering av samråden och kommunikation om målet med dem skulle göra det lättare för berörda parter att delta.

1.7 Kommittén framhåller att en korrekt identifiering av de berörda parterna är en förutsättning för ett högkvalitativt samrådsförfarande. EESK rekommenderar därför kommissionen att i detta syfte använda sig av befintliga strukturer, t.ex. kommittén och de representativa organisationerna, och att använda sig av öppenhetsregistret. Därför behöver det inte skapas några nya strukturer.

1.8 Enligt EESK bör man återigen rationalisera de metoder och verktyg som används för samråd med berörda parter. Till att börja med finns det två möjliga samrådsmetoder: skriftliga/webbaserade och muntliga/överläggningar. Lämpliga metoder och instrument måste väljas beroende på syfte, målgrupp m.m. inom ramen för den allmänna strategin för samrådsförfarandet. Dessutom bör man på ett effektivt sätt införa ny teknik, i synnerhet för att bättre nå ut till vissa målgrupper, t.ex. ungdomar.

1.9 I denna strategi bör man göra åtskillnad mellan samråd med det civila samhällets organisationer och med allmänheten. Skillnaden mellan de två ligger inte bara i metoden utan också i målet, eftersom det i det första fallet handlar om att uppnå representativitet och i det andra fallet om att främja delaktighet och deltagande.

1.10 Om ett skriftligt frågeformulär väljs bör detta göras tillgängligt på alla officiella EU-språk. Frågeformuläret bör dessutom på förhand läggas fram för de organisationer som representerar de berörda målgrupperna så att man minskar risken för att en alltför teknisk jargong gör frågeformuläret svårbegripligt för målgruppen.

1.11 Kommittén framhåller vikten av att man vid behandlingen av resultaten använder sig av en kvantitativ och kvalitativ viktning, beroende på om svaret lämnas av en enskild person eller av en representativ organisation från det civila samhället, eller beroende på hur representativ denna är eller hur den är involverad. Svar från en representativ organisation bör i så fall ges större vikt.

1.12 För att öka deltagandet i samråden framhåller EESK vikten av att man för varje samråd sammanställer en rapport med en sammanfattning av de svar som inkommit, där man också anger varför man vid det fortsatta utarbetandet av förslaget tagit hänsyn till vissa svar men inte till andra.

1.13 Med tanke på sin roll enligt fördragen vill EESK fungera som förmedlare så att samråden med berörda parter lyckas. Kommittén kan delta och samarbeta i alla viktiga skeden av processen (identifiering av berörda parter, utarbetande av frågeformulär samt sammanfattning och uppföljning av resultaten). För att skapa struktur, stabilitet och representativitet i processen kan kommittén, liksom tidigare, anordna hearingar och konferenser och skapa plattformar och forum för dialog.

1.14 Inom ramen för samrådet med berörda parter bör kommissionen i större utsträckning utnyttja den potential som ett utökat samarbete med kommittén skapar och som förespråkas i det samarbetsprotokoll som undertecknades av kommittén och kommissionen den 22 februari 2012⁽¹⁾. Detta skulle göra det möjligt att inom ramen för en optimerad resursanvändning och ett interinstitutionellt samarbete dra bästa möjliga nytta av både de färdigheter och specifika kunskaper som finns hos de berörda parterna och den sakkunskap, de erfarenheter och den kompetens som kommittén har av samråd i praktiken.

1.15 När det gäller de interaktiva sammankomsterna kan kommittén i samarbete med kommissionen fungera som arrangör, på samma sätt som den brukar göra inom ramen för plattformarna för strukturerad dialog (t.ex. om invandring och konsumtion).

⁽¹⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eu-cooperation&itemCode=22469>

1.16 Slutligen förespråkar EESK en kontinuerlig informationskampanj om samrådsprocessen och samråden. Kommittén vill aktivt bidra till detta med de organisationer som den representerar.

1.17 EESK förespråkar dessutom en strukturerad civil dialog som ett grundläggande instrument för deltagandedemokrati och uppmanar kommissionen att öka användningen av plattformarna för strukturerad dialog. Detta skulle dels göra det möjligt för berörda parter att kontinuerligt delta i alla skeden av den politiska processen, dels leda till kostnads- och tidsbesparingar.

2. Nuläget i fråga om samråden med berörda parter

2.1 Bestämmelser

2.1.1 I enlighet med artikel 11.3 i EU-fördraget ska Europeiska kommissionen "ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna".

Syftet med dessa samråd är att se till att berörda parter i det organiserade civila samhället och medborgarna vid utarbetandet av politiken aktivt deltar i sökandet efter ett europeiskt allmänintresse, så att politiken blir demokratiskt relevant och får bredast möjliga stöd från allmänheten.

2.1.2 Ett "samråd" är ett förfarande där kommissionen samlar in yttranden och synpunkter från medborgare och berörda parter. Detta kompletterande samråd ska inte påverka den strukturerade civila dialogen (artikel 11.2 i EUF-fördraget) och de samråd som äger rum inom specifika ramar, t.ex. samrådet med arbetsmarknadsparterna inom ramen för den sociala dialogen (arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, artikel 154 i EUF-fördraget) eller samrådet med de rådgivande organen, såsom Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (artikel 304 i EUF-fördraget)⁽²⁾, som det inte under några omständigheter får ersätta.

2.1.3 Vid sidan av samråden inom ramen för artikel 154 i EUF-fördraget deltar arbetsmarknadsparterna, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna, fullt ut i det samråd som anges i punkterna 2.1.1 och 2.1.2, bland annat på sådana områden som konsumentskydd, miljö rätt, handelspolitik m.m.

Fördragen ger Europeiska ekonomiska och sociala kommittén en rådgivande funktion till Europaparlamentet, rådet och kommissionen. I ett samarbetsprotokoll⁽³⁾ fastställs dessutom de konkreta formerna för samarbetet mellan kommittén och kommissionen.

2.2 Riktlinjer för samråd med berörda parter

2.2.1 Europeiska kommissionen införde 2002 miniminormer⁽⁴⁾ som är bindande för samråden med berörda parter och avser alla förslag, både lagstiftningsförslag och andra. Inom ramen för programmet om lagstiftnings ändamålsenlighet och resultat (Refit) har kommissionen meddelat att samråd också kommer att ske i samband med utvärderingar, kontroller av ändamålsenligheten och utarbetandet av delegerade akter och genomförandeakter⁽⁵⁾.

2.2.2 Generaldirektoraten ska enligt Europeiska kommissionens riktlinjer om samråd från 2002 bland annat offentliggöra förklarande anmärkningar om ämnet, innehållet och syftet med samrådet. Efter samrådet ska dessutom information om antalet svar och typen av respondenter publiceras samt en sammanfattning av resultaten.

⁽²⁾ Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Kommittén ska höras av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen i de fall som anges i fördragen. Den får höras av dessa institutioner i samtliga fall då dessa finner det lämpligt. Den får på eget initiativ avge ett yttrande i sådana fall där den anser att det är lämpligt.

Om Europaparlamentet, rådet eller kommissionen anser det nödvändigt, ska de utsätta en frist inom vilken kommittén ska avge sitt yttrande; denna får inte understiga en månad från den dag kommitténs ordförande fått meddelande om ärendet. Efter fristens utgång får saken behandlas, även om något yttrande inte föreligger.

Kommitténs yttrande med protokoll från överläggningarna ska överlämnas till Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

⁽³⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eu-cooperation&itemCode=22469>

⁽⁴⁾ COM(2002) 704, ändrad och kompletterad genom COM(2012) 746 och SWD(2012) 422.

⁽⁵⁾ COM(2014) 368.

2.2.3 Om flerspråkigheten finns det för närvarande inga formella regler som trätt i kraft.

2.2.4 I riktlinjerna och miniminormerna för samråden med berörda parter från 2002 fastställs tio steg i samrådsförfarandet, och dessa har delats upp mellan tre faser: fastställandet av en strategi⁽⁶⁾, genomförandet av samrådet⁽⁷⁾ och analysen av resultaten⁽⁸⁾.

2.2.5 Europeiska kommissionen har föreslagit tolv olika metoder för sina förberedande samråd, beroende på mål och målgrupp. Det handlar om följande tolv metoder: öppna offentliga webbaserade samråd; studier; Eurobarometer; konferenser, offentliga hearingar, sammankomster med berörda parter; sammanträden, workshoppar, seminarier med direkt berörda parter; målgrupper; personliga samtal; expertgrupp från Europeiska kommissionen; paneler med små och medelstora företag; samråd med lokala eller regionala myndigheter; frågeformulär; webbaserade diskussionsforum.

2.3 Tillämpning av riktlinjerna i praktiken

2.3.1 Trots dessa riktlinjer och det stora antalet möjliga metoder och instrument finns det många berörda parter som framför kritik mot effektiviteten i det nuvarande samrådssystemet. Bland de särskilda hindren kan vi bland annat nämna svårigheten att få information om samrådet (möjligheten att lätt hitta information på EU:s webbplatser och tillkännagivande av samrådet), språket och terminologin, informationen om resultaten och slutligen uppföljningen.

2.3.2 Dessutom varierar kvaliteten på och metoden för samråden avsevärt beroende på generaldirektoratet i fråga, och det finns ingen samordning eller enhetlig metod.

2.3.3 EESK har gjort ett stickprov för att undersöka tillämpningen av riktlinjerna under de 25 första samråd som hölls under 2014. På grundval av detta stickprov kan följande konstateras:

— **Deltagandet i de webbaserade samråden** är ytterst ojämnt⁽⁹⁾.

— När respondenterna är få är **representativiteten** i praktiken dålig, både om man ser till den geografiska spridningen och när det gäller kategorin av respondenter. När antalet svar ökar verkar den geografiska representativiteten bli bättre men den är ofta fortfarande ojämn om man ser till kvaliteten på svaren. Det finns dock en tydlig tendens till att respondenter från "stora" medlemsstater dominerar. Svaren från organisationer med säte i Bryssel klassificeras dessutom som bidrag från Belgien, trots att det i många fall handlar om europeiska paraplyorganisationer eller organisationer som inte har någon koppling till Belgien som medlemsstat.

— När det gäller **öppenheten och återkopplingen i fråga om resultaten** visar stickprovet från de 25 samråden att en sammanfattning av resultaten endast offentliggjordes för sex av dem, dvs. mindre än en fjärdedel. I mindre än hälften av samråden offentliggjordes också reaktionerna. Inte i något fall gavs det någon ytterligare information om uppföljningen av ärendet.

Sammanfattningsvis kan man generellt sett konstatera en brist på representativitet, kvalitet och information om resultat och uppföljning.

⁽⁶⁾ 1. Formulera syftet med samrådet. 2. Identifiera berörda parter. 3. Fastställa metoder och verktyg. 4. Fastställa tidsramar.

⁽⁷⁾ 1. Förbereda en webbsida. 2. Tillkännage samrådet. 3. Erkänna de mottagna bidragen.

⁽⁸⁾ 1. Analysera resultaten. 2. Utarbeta en rapport och ge återkoppling. 3. Utvärdera samrådet.

⁽⁹⁾ Endast för 13 samråd av 25 redovisades antalet deltagare. Antalet respondenter varierar mellan 14 och 1 114. Hälften fick färre än 100 svar.

3. Den nuvarande kommissionen: nya arbetsmetoder och framtidsutsikter

3.1 I den nya kommissionens politiska riktlinjer är mer demokrati i Europeiska unionen en av de tio prioriteringarna. Målet att inrätta ett obligatoriskt register för alla organisationer och personer som bedriver lobbyverksamhet gentemot kommissionen och Europaparlamentet står i centrum för denna prioritering.

3.2 Den 19 maj 2015 offentliggjorde kommissionen "Bättre lagstiftning"⁽¹⁰⁾, ett åtgärds paket som syftar till bättre lagstiftning och som kommittén på begäran av kommissionen kommer att uttala sig om. Åtgärderna vilar på fyra huvudlinjer: en strategi präglad av öppenhet och samråd, en ständig omprövning av befintlig lagstiftning, bättre konsekvensbedömningar och kvalitetskontroll samt ett nytt interinstitutionellt avtal.

3.3 I samband med detta föreslås också ändrade riktlinjer för samråd med berörda parter. Som en förberedelse inför detta har ett samråd⁽¹¹⁾ om "riktlinjer för samråd med berörda parter" anordnats. Resultaten⁽¹²⁾ av detta samråd har beaktats i detta yttrande.

4. Samråd med större effekt: rekommendationer

EESK ser samråden som ett sätt att överbrygga klyftan till EU-medborgarna, förutsatt att förfarandena är strukturerade, sammanhängande och leder till en bra representativitet av berörda parter. Endast på så vis kommer samråden att bidra till att på ett effektivt sätt involvera medborgarna och det civila samhället i det europeiska projektet.

EESK har därför redan framfört konkreta förslag, bl.a. i sina yttranden om samrådet inom ramen för programmet "Bättre lagstiftning", om artikel 11 i EUF-fördraget och om Refit⁽¹³⁾.

4.1 Väsentliga delar av samrådsprocessen

4.1.1 EESK uppmanar kommissionen att göra de nuvarande interna riktlinjerna bindande för generaldirektoraten och fastställa påföljder för det fall att de inte efterlevs (t.ex. bristande öppenhet kring svaren och analysrapporten), på samma sätt som "konsekvensbedömningsnämnden" utdömer påföljder för bristande kvalitet på konsekvensbedömningarna.

4.1.2 Vid kommissionens generalsekretariat bör man därför inrätta en samordningsenhet, under direkt ledning av behörig vice ordförande för kommissionen. Denna enhet skulle också fungera som stöd för alla generaldirektorat när det handlar om det övergripande tillvägagångssättet och strategin för samråden, om att utarbeta och genomföra kvalitetskrav och förfaranden, stöd i kvalitetsarbetet, information och uppföljning.

4.1.3 Samordningsenheten skulle bistås av en expertgrupp kompletterad med företrädare för de målgrupper som samrådet riktar sig till. EESK uppmanar kommissionen att utnyttja kommitténs sakkunskap, framför allt när det handlar om att välja ut målgrupperna, validera frågeformulären samt sammanfatta och följa upp resultaten.

4.1.4 En mer systematisk metod för samråd, med en tydlig tidsplan och avisering i förväg, måste göra det lättare för berörda parter att förbereda sitt deltagande. Här krävs det en preliminär tidsplan för samråden, som är tillförlitlig och regelbundet uppdateras. Mer generellt bör kommissionen strukturera samråden bättre, bland annat på en institutionell och representativ grund, genom att dra nytta av de resurser som finns i de rådgivande organen eller deras motsvarigheter, på såväl nationell som regional och lokal nivå.

4.1.5 Kommissionen bör varje år offentliggöra en utvärdering av hur den hanterat samråden och resultaten av dessa.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/index_en.htm

⁽¹¹⁾ Samråd om kommissionens riktlinjer för samråd med berörda parter från den 30 juni till den 30 september 2014: http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/consultation_2014/stakeholder-consultation/index_en.htm

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/docs/contributions/summary_responses_stakeholder_consultation_guidelines_public_consultation_en.pdf

⁽¹³⁾ EESK:s yttrande om "Bättre lagstiftning", EUT C 48, 15.2.2011, s. 107.

EESK:s yttrande om "Principer, förfaranden och åtgärder för tillämpningen av artikel 11.1 och 11.2 i Lissabonfördraget", EUT C 11, 15.1.2013, s. 8.

EESK:s yttrande om "Programmet om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat (Refit): lägesrapport och framtidsutsikter", EUT C 230, 14.7.2015, s. 66.

Kommissionen bör som inspirationskälla upprätta en förteckning över god praxis i medlemsstaterna. I detta sammanhang kan OECD:s studier i frågan vara till stor nytta⁽¹⁴⁾. Kommittén rekommenderar dessutom att man uppmuntrar alla andra former av civilt engagemang och deltagande. "Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen" från Europarådet kan vara ett bra exempel⁽¹⁵⁾.

4.2 Identifiera berörda parter

4.2.1 En bra avgränsning av målgruppen för samrådet är en förutsättning för att man ska få de upplysningar som krävs. Det krävs professionella verktyg som visat sig vara tillförlitliga. Man måste också se till att det bedrivs ett effektivt samarbete med befintliga strukturer, kommittén samt representativa och legitima organisationer i det civila samhället. EESK kan inom ramen för sina befogenheter och i nära samarbete med berörda organisationer och med kommissionen delta i arbetet med att identifiera representativa organisationer inom vissa målgrupper.

4.2.2 Det arbete som EESK⁽¹⁶⁾ utfört kring representativitetskriterier för organisationer i det organiserade civila samhället skulle kunna användas som utgångspunkt i det förfarande för att identifiera representativa organisationer som nämns ovan. EESK vill på så sätt öka genomslagskraften hos och samarbetet med dessa organisationer vid samråden ännu mer.

4.2.3 En bra geografisk spridning och variation på målgruppen måste alltid stå i fokus för uppmärksamheten. Dessutom bör man se till att grupper som är underrepresenterade eller har mindre resurser får särskild uppmärksamhet vid identifieringen av berörda parter.

4.2.4 EESK framhåller vikten av att man inför en motiverad viktningmekanism för att analysera svaren på samråden så att representativa organisationer som är direkt berörda prioriteras.

4.2.5 För att öka berörda parter deltagande i samråden är innehållet i den återkoppling som ges efter samråden mycket viktigt. Berörda parter måste få se resultatet av sitt bidrag och på så sätt känna att de har ett verkligt inflytande på de förslag som läggs fram eller få en förklaring till varför vissa aspekter inte har beaktats.

4.3 Metoder och verktyg

4.3.1 EESK kan fungera som ett "nätverk av nätverk" för att sprida skriftliga (webbaserade) samråd till olika berörda parter (såsom också Regionkommittén gör gentemot de lokala myndigheterna). När det gäller de interaktiva sammankomsterna kan EESK fungera som arrangör med tanke på sina förbindelser och sin sakkunskap på området.

4.3.2 Berörda organisationer i det civila samhället eller målgrupper bör ges tillfälle att kommentera frågeformuläret för (det webbaserade) samrådet, och det bör vara avfattet på det språk som används av den målgrupp som man vill nå ut till. Frågeformuläret bör dessutom testas i förväg av en panel bestående av berörda parter. Här kan en preliminär identifiering av de berörda aktörerna samt öppenhetsregistret användas som verktyg för att nå ut till dessa organisationer (se punkt 4.2). EESK kan i detta sammanhang spela en viktig roll som förmedlare.

4.4 Fastställa tidsramar

4.4.1 Enligt riktlinjerna ska tidsfristen för webbaserade samråd uppgå till minst tolv veckor och för interaktiva sammankomster till 20 arbetsdagar. Samråd bör inte inledas under sommarperioden. Dessutom bör man i möjligaste mån följa en preliminär tidsplan (se punkt 4.1.4).

För att ge berörda parter möjlighet att förbereda sitt deltagande i samråden bör man ge dem tillräckligt med information om hela förberedelseprocessen och om planeringen av (de olika) samråden. Alla effektiva sätt att uppmuntra berörda parter att delta måste användas.

4.5 Tillkännage samrådet: tillgänglighet och synlighet

4.5.1 EESK uppmanar kommissionen, inbegripet dess delegationer i medlemsstaterna, att inleda en effektiv och kontinuerlig informationskampanj för att tillkännage samråden och uppmuntra berörda parter att delta i dem. EESK kan absolut spela en roll även här och uppmana sina ledamöter att sprida information inom sitt nätverk.

⁽¹⁴⁾ <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/governance-regulators.htm>

⁽¹⁵⁾ http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_EN.asp?

⁽¹⁶⁾ EESK:s yttrande, EUT C 88, 11.4.2006, s. 41.

4.5.2 Varje samråd bör på ett tydligt och lämpligt sätt och i god tid tillkännages i kommissionens och medlemsstaternas medier samt och för de berörda civilsamhällesorganisationerna. Kommissionens företrädare i medlemsstaterna bör också involveras i denna övergripande metod.

4.6 *Analysera resultaten*

4.6.1 EESK framhåller vikten av att kommissionen beaktar de synpunkter som framförs vid samråden och motiverar hur man tagit hänsyn till dem.

4.6.2 Vid den motiverade viktningen i samband med behandlingen av resultaten (se punkt 4.2.3) bör aktörerna från det organiserade civila samhället väga förhållandevis tyngst.

4.7 *Utarbeta en rapport och ge återkoppling*

4.7.1 EESK stöder idén om att offentliggöra en sammanfattande rapport tillsammans med en översikt över alla de svar som inkommit. Detta främjar öppenhet och insyn.

4.7.2 Dessutom bör man förse – i synnerhet respondenterna – med information om det fortsatta förfarandet, såsom justeringar i förslaget och de följande stegen i beslutsprocessen.

5. *Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs roll*

5.1 *Inom ramen för samrådsförfarandet*

5.1.1 Inom ramen för en optimerad resursanvändning och ett interinstitutionellt samarbete skulle kommittén på så sätt kunna bidra till beslutsprocessen med både kunskaper från aktiva berörda parter inom EU:s olika politikområden och sina sakkunskaper, erfarenheter och färdigheter när det gäller samråd i praktiken.

5.1.2 EESK vill i enlighet med sina arbetsprioriteringar och i samarbete med kommissionen genomföra en uppföljning och en utvärdering av vissa samråd och utarbeta ett yttrande om detta samt, vid behov, anordna en offentlig hearing.

5.1.3 EESK vill, i nära samarbete med de berörda organisationerna, bistå kommissionen med bidrag och sakkunskap i avgörande skeden av samrådsprocessen, särskilt i samband med val av målgrupp, frågeformulär, sammanfattning och uppföljning.

5.1.4 EESK kan fungera som ett "nätverk av nätverk" och förmedlare som sprider skriftliga (webbaserade) samråd till olika berörda parter (på samma sätt som Regionkommittén gör gentemot de lokala myndigheterna).

5.1.5 När det gäller de interaktiva sammankomsterna kan kommittén i samarbete med kommissionen fungera som arrangör, på samma sätt som den brukar göra inom ramen för plattformarna för strukturerad dialog (t.ex. om invandring och konsumtion).

5.1.6 Inom ramen för en effektiv och kontinuerlig informationskampanj kan EESK bidra till att dess ledamöter sprider information inom sitt nätverk.

5.2 *Inom ramen för samarbetsprotokollet mellan kommissionen och EESK*

5.2.1 EESK kan i olika skeden av arbetet med att förbereda, genomföra och följa upp ett samråd utgöra en informationskanal mellan Europeiska kommissionen och det organiserade civila samhället.

5.2.2 För viss verksamhet, såsom interaktiva sammankomster, kan kommissionen och kommittén vidta gemensamma åtgärder.

Bryssel den 2 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 509:E PLENARSESSION DEN 1–2 JULI 2015

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Grönbok – Att bygga en kapitalmarknadsunion

[COM(2015) 63 final]

(2015/C 383/10)

Föredragande: Juan MENDOZA CASTRO

Medföredragande: Milena ANGELOVA

Den 9 mars 2015 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Grönbok – Att bygga en kapitalmarknadsunion

[COM(2015) 63 final].

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 100 röster för, 2 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén stöder grönboken om en kapitalmarknadsunion, emotser kommissionens förslag om vilka förändringar som kan krävas för att uppnå målen i dokumentet och uttrycker sin övertygelse om att de föreslagna åtgärderna kommer att bygga på en balanserad avvägning mellan alla berörda parter åsikter.

1.2 Syftet med kommissionens initiativ bör vara att skapa förutsättningar för en effektiv och modern sektor för finansiella tjänster med lämplig reglering som ger tillgång till kapitalgivare för företag som behöver investeringar, särskilt små och medelstora företag och snabbväxande företag.

1.3 EESK betraktar kapitalmarknaderna som likviditetskällor, där företagen kan skaffa finansiering och handla med finansiella instrument, och stöder helhjärtat det slutliga målet med kapitalmarknadsunionen, dvs. att övervinna den nuvarande fragmenteringen av marknaderna för att möjliggöra notering av alla typer av företag.

1.4 Eftersom det till stor del redan finns en kapitalmarknadsunion för stora företag, betonar EESK att det behövs åtgärder som också gör det möjligt för små och medelstora företag att dra nytta av den.

1.5 Kapitalmarknadsunionen bör förbättra finansieringen av ekonomin på lång sikt genom att utnyttja potentialen för att främja bästa praxis för företagsstyrning och företagens sociala ansvar, med inriktning på inte bara ekonomiska utan även miljömässiga och sociala mål.

1.6 De små och medelstora företagens särskilda behov bör uttryckligen beaktas i alla framtida beslut om kapitalmarknadsunionen. EESK rekommenderar starkt att man vidtar beslutsamma och snabba åtgärder i följande syften:

- Utveckla en sekundärmarknad.
- Utforma en enhetlig förenklad standard för kvalitativa och kvantitativa krav för notering av små och medelstora företag på reglerade marknader för finansiella instrument.
- Införa kreditbetyg enligt en standardiserad och öppen metod.
- Godta förenklade standardiserade kriterier (mall) för registrering på reglerade marknader, inklusive en detaljerad affärsplan på medellång sikt för investeringar och affärsutveckling, utöver finansiell information.
- Skapa fler "skräddarsydda" investeringsprodukter eftersom dessa torde motsvara företagens behov bättre.
- Uppdatera och förenhetliga definitionerna av mikroföretag samt små och medelstora företag i de olika EU-rättsakterna för att bättre avspegla mångfalden av små och medelstora företag och skillnaderna mellan medlemsstaterna.
- Fastställa en definition av nya tillväxtföretag och snabbväxande företag och ägna särskild uppmärksamhet åt dessa företags behov på kapitalmarknaden.
- Skapa en enhetlig europeisk borssegmenteringsmodell som gör åtskillnad mellan små och medelstora företag utifrån deras typ som emittenter, eller skapa specialiserade segment på respektive nationella reglerade marknader.
- Uppmuntra en förstärkning av de nationella konsumentskyddsorganens och finansiella regleringsorganens administrativa kapacitet.
- Ge investerarna villkor som åtminstone är jämförbara med, om inte bättre än, de på de internationella marknaderna.

1.7 Kommittén instämmer i grönbokens konstaterande att en mycket liten andel av hushållens sparkapital finner sin väg till mer produktiva investeringar än statsobligationer eller bankinsättningar, särskilt i denna tid av finansiell repression för sparare.

1.8 EESK betonar den traditionella bankverksamhetens betydelse för det finansiella systemets stabilitet. EESK erkänner vikten av att fullborda den europeiska bankunionen.

1.9 Hållbar värdepapperisering av hög kvalitet förutsätter att man främjar grundläggande strukturer med korta förmedlingskedjor.

1.10 Grönboken ger en omfattande översikt över nuläget på kapitalmarknaderna i Europa samt de åtgärder som krävs för att skapa en kapitalmarknadsunion.

2. Grönbokens innehåll

2.1 Jämfört med andra jurisdiktioner är kapitalmarknadsbaserad finansiering i Europa relativt underutvecklad. Europas aktiemarknader, skuldmarknader och andra marknader har en mindre roll när det gäller att finansiera tillväxt och de europeiska företagen är fortfarande starkt beroende av banker, vilket gör våra ekonomier sårbara för en åtstramning av bankutlåningen.

2.2 Det finns även ett bristande förtroende från investerarnas sida, och europeiska sparmedel kanske inte alltid används på mest produktiva sätt.

2.3 Att bygga en kapitalmarknadsunion utgör ett nyckelinitiativ i kommissionens arbetsprogram.

2.4 En kapitalmarknadsunion skulle garantera en större diversifiering i finansieringen av ekonomin och minska kostnaderna för att anskaffa kapital, särskilt för små och medelstora företag.

2.5 Mer integrerade kapitalmarknader, särskilt för eget kapital, skulle öka den europeiska ekonomins förmåga att motstå ekonomiska chocker och möjliggöra ökade investeringar utan att spä på skuldsättningsnivåerna.

2.6 Genom en effektiv marknadsinfrastruktur och effektiva finansiella intermediärer skulle en kapitalmarknadsunion främja kapitalflödet från investerare till europeiska investeringsprojekt och på så sätt förbättra risk- och kapitalallokeringen inom hela EU, och i slutändan göra Europa mer motståndskraftigt för framtida chocker.

2.7 Huvudprinciperna för en kapitalmarknadsunion är att den bör maximera fördelarna av kapitalmarknader för ekonomin, sysselsättningen och tillväxten, att den bör skapa en inre marknad för kapital för alla 28 medlemsstater, att den bör bygga på fasta grundvalar för finansiell stabilitet, att den bör säkerställa en effektiv skyddsnivå för konsumenter och investerare samt att den bör bidra till att dra till sig investeringar från hela världen och öka EU:s konkurrenskraft.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommittén ställer sig till fullo bakom kommissionens initiativ. Om alla EU-medlemsstater ska blomstra i en dynamisk kunskapsbaserad ekonomi är en kapitalmarknadsunion en nödvändig strukturreform. Låsningen när det gäller utvecklingen i hela EU av en rad innovativa finansiella produkter måste hävas, eftersom den hämmar konkurrenskraftig finansiering för investeringar, särskilt för små och medelstora företag och nystartade företag samt för långsiktiga infrastrukturprodukter.

3.2 Syftet med kommissionens initiativ bör vara att skapa förutsättningar för en effektiv och modern sektor för finansiella tjänster med lämplig men inte överdriven reglering som möjliggör ett mycket bredare spektrum av källor till investeringsfinansiering och därigenom åtgärdar den oroväckande låga investeringsnivån.

3.3 EESK betraktar kapitalmarknaderna som likviditetskällor, där företagen kan skaffa finansiering och handla med finansiella instrument. Med detta som utgångspunkt anser EESK att kapitalmarknadsunionen redan har uppnåtts för stora företag, och som svar på kommissionens frågor i grönboken kommer vi främst att inrikta oss på åtgärder som gör det möjligt för små och medelstora företag och snabbväxande företag att också dra nytta av en sådan union.

3.4 Kapitalmarknadsunionen bör förbättra finansieringen av ekonomin på lång sikt genom att utnyttja potentialen för att främja bästa praxis för företagsstyrning och företagens sociala ansvar, med inriktning på inte bara ekonomiska utan även miljömässiga och sociala mål.

3.5 I grönboken inriktar man sig särskilt på små och medelstora företag som emittenter. Därför bör de små och medelstora företagens särskilda behov uttryckligen beaktas i alla framtida beslut, vad gäller obligationer och andra finansiella instrument med fast inkomst, enligt följande:

— Lämpligt val av finansieringslöptider.

— Struktur för finansiering och återbetalning.

— Finansieringskostnad, inklusive i samband med tillträde till respektive marknad.

— Innehåll och struktur för garantier och säkerheter för att förbereda respektive investeringsprodukt.

För att på lämpligt sätt tillgodose alla dessa behov är det viktigt att utforma förenklade och standardiserade produkter och förfaranden för de små och medelstora företagens deltagande på kapitalmarknaderna.

3.6 EESK uppmanar kommissionen, de europeiska tillsynsmyndigheterna och medlemsstaterna att agera med försiktighet när de utformar och införlivar framtida lagstiftning som syftar till att upprätta en fungerande kapitalmarknadsunion för att säkerställa att den europeiska kapitalmarknaden ger investerare och emittenter villkor som åtminstone är jämförbara med, om inte bättre än, de på de internationella marknaderna.

3.7 En effektiv kapitalmarknadsunion är inte möjlig utan att involvera och dra till sig EU-medborgare som enskilda investerare. Kommittén instämmer i grönbokens konstaterande att en mycket liten andel av hushållens sparkapital finner sin väg till mer produktiva investeringar än statsobligationer eller banksättningar, särskilt i denna tid av finansiell repression för sparare.

3.8 Den traditionella bankverksamhetens betydelse för det finansiella systemets stabilitet bör understrykas.

3.9 En hållbar värdepapperiseringsmarknad av hög kvalitet – som det hänvisas till i grönboken – förutsätter att man främjar grundläggande strukturer med korta förmedlingskedjor för att direkt koppla samman låntagare och sparare.

4. Svar på frågorna i grönboken

4.1 *Prioriteringar för tidiga åtgärder*

1) *Vilka andra områden, förutom de fem prioriterade områden som lyfts fram för åtgärder på kort sikt, bör prioriteras?*

En stor del av de föreslagna åtgärderna är inriktade på primärmarknaderna. Med tanke på de små och medelstora företagens särdrag måste man också undersöka möjligheterna att utveckla sekundärmarknaden.

Det är särskilt viktigt att utforma en enhetlig förenklad standard för kvalitativa och kvantitativa krav för notering av små och medelstora företag på reglerade marknader för finansiella instrument. En mekanism för att göra noterade små och medelstora företag mer attraktiva för investerare bör också utvecklas, med hänsyn tagen till de små och medelstora företagens begränsade ekonomiska och administrativa resurser.

Samtidigt som man behåller de viktigaste principerna när det gäller hänsynen till investerarnas intressen, är det lämpligt att börja med vissa specifika frågor i prospektdirektivet för att lätta på de administrativa och byråkratiska kraven när det är möjligt och att undersöka möjligheterna att liberalisera vissa informationsskyldigheter för små och medelstora företag:

- Kortare tidsfrister för bedömning av prospektet för emittenter som redan har värdepapper som är upptagna till handel på en reglerad marknad och har erbjudit allmänheten värdepapper och som är antingen offentliga företag eller registrerade emittenter. Tidsfristerna kan då minska till 7 dagar. Man bör införa ett särskilt förfarande för förenklad notering av små och medelstora företag, särskilt om de ska handlas på börsernas OTC-marknader. Direktivet bör möjliggöra en större nationell handlingsfrihet för nationella tillsynsmyndigheter att reglera notering av små och medelstora företag.
- Enligt artikel 14.2 i direktiv 2003/71/EG ska meddelandet om erbjudande till allmänheten samt de inledande och slutgiltiga villkoren för teckning offentliggöras i en dagstidning. Kraven på att offentliggöra tillkännagivanden/meddelanden och själva prospektet på papper och i dagstidningar bör begränsas allt mer. Offentliggörande av information på internet, särskilt genom den respektive reglerade marknadens eller företagets webbplats bör bli det huvudsakliga kommunikationsmedlet mellan emittenten och investerarna. Samtidigt kan det finnas en viss enhetlighet i kraven på offentliggörande av information via webbplatser, genom förenhetligande eller en särskild sida för investerare. Dessa skulle på så sätt kunna få information snabbare och enklare om de grundläggande aspekterna hos de värdepapper som erbjuds allmänheten.

- 2) Vilka ytterligare insatser rörande tillgången på och standardiseringen av kreditinformation om små och medelstora företag skulle kunna främja en djupare marknad för finansiering av små och medelstora företag och nystartade företag samt en bredare investerarbas?

Lämpliga åtgärder i detta sammanhang skulle vara

- att införa kreditbetyg enligt en standardiserad och öppen metod,
- att godta förenklade standardiserade kriterier (mall) för registrering på reglerade marknader, inklusive, utöver finansiell information, en detaljerad affärsplan på medellång sikt för investeringar och affärsutveckling.

- 3) Vilket stöd kan ges till europeiska långsiktiga investeringsfonder (Eltif) för att uppmuntra deras genomslag?

Den mest brådskande åtgärden är att se över regelverket för pensionsfonder och försäkringsbolag i de olika medlemsstaterna i syfte att vid behov liberalisera deras portföljer när det gäller möjligheten att investera i Eltif. Pensionsfonder och försäkringsbolag kommer att vara intresserade av denna form av tillgång och har också medel för att förse Eltif med kapital. För att stärka denna process bör man utarbeta en enhetlig modell för lönsamhetsbedömning som omfattar hela investeringskedjan.

- 4) Krävs det ytterligare åtgärder från EU för att stödja utvecklingen av marknader för riktade emissioner förutom att stödja marknadsledda ansträngningar att enas om gemensamma standarder?

Nej. EU-åtgärder kan behövas om dessa marknadsledda ansträngningar inte lyckas.

4.2 Åtgärder för att utveckla och integrera kapitalmarknaderna

- 5) Vilka vidare åtgärder skulle kunna bidra till att öka tillgången till finansiering och till att kanalisera medel till dem som behöver dem?

I allmänhet skulle tillgången till finansiering förbättras om mer "skräddarsydda" investeringsprodukter skapades, eftersom dessa torde motsvara företagens behov bättre (t.ex. när det gäller löptid, säkerheter och betalningsstruktur).

Dessutom bör regleringsorganen ge möjlighet till emission av skuldinstrument, som i egenskap av ett slags avtal med obligationsinnehavarna så mycket som möjligt bör likna projektfinansiering och bankernas utlåning till företag.

- 6) Bör åtgärder vidtas för att främja ökad likviditet på företagsobligationsmarknaderna, till exempel standardisering? Om så är fallet, vilka åtgärder krävs och kan dessa åstadkommas genom marknaden, eller krävs regleringsåtgärder?

Ja, standardisering kommer att förbättra likviditeten på företagsobligationsmarknaderna. I detta fall är det logiskt att vidta regleringsåtgärder som man diskuterat och enats om med alla berörda parter.

- 7) Bör EU agera för att underlätta utvecklandet av standardiserade, transparenta och ansvarsfulla investeringar (miljöinvesteringar, sociala investeringar och investeringar i god förvaltning) till exempel gröna obligationer, förutom att stödja utarbetande av riktlinjer genom marknaden?

Ja, standardiseringskriterier bör omfatta specifika principer när det gäller miljömässiga, sociala och förvaltningsrelaterade investeringar (ESG). EESK stöder främjandet av "gröna obligationer" samt "gröna lån", dvs. lån till projekt för bl.a. energieffektivitet och förnybar energi. Alla dessa bör ingå i investerarens alternativ. EESK anser det vara nödvändigt att sprida information och lansera kampanjer för att marknadsföra ESG-investeringar brett och offentliggöra bästa praxis i detta avseende, bl.a. i nära samarbete med och genom nätverk av näringslivs- och investeringsorganisationer.

- 8) Är det värdefullt att utveckla en gemensam redovisningsstandard på EU-nivå för små och medelstora företag som är noterade på multilaterala handelsplattformar (MTF-plattformar)? Bör en sådan standard ingå i handelsplattformen tillväxtmarknader för små och medelstora företag? Om så är fallet, under vilka omständigheter?

EU:s nuvarande definition av små och medelstora företag omfattar företag av mycket varierande storlek och gör det inte möjligt att differentiera på grundval av bransch. EESK stöder en standardiserad europeisk definition av mikroföretag samt små och medelstora företag, och anser att de olika definitionerna i olika EU-rättsakter bör uppdateras, i syfte att bättre avspegla mångfalden av små och medelstora företag och skillnaderna mellan medlemsstaterna, och förenhetligas⁽¹⁾. Vi föreslår att man ska fastställa en definition av nya tillväxtföretag och snabbväxande företag och ägna särskild uppmärksamhet åt dessa företags behov på kapitalmarknaden. Annars kommer MTF-plattformarna bara att omfatta ett begränsat antal länder, och tillväxtmarknaderna kommer inte att kunna attrahera många gränsöverskridande investerare. Innehållet i en sådan standard bör överensstämma med de små och medelstora företagens begränsade ekonomiska och administrativa kapacitet.

- 9) Finns det utvecklingshinder för lämpligt reglerad gräsrotsfinansiering eller plattformar för lån mellan privatpersoner, inbegripet på gränsöverskridande nivå? Om så är fallet, hur skulle detta kunna åtgärdas?

Skillnader i nationell lagstiftning är en viktig orsak till den svaga utvecklingen av framåtblickande investeringsformer såsom gräsrotsfinansiering. Det är därför lämpligt att kommissionen främjar en harmonisering av lagstiftningen.

4.3 Utveckla och diversifiera kapitaltillförseln

- 10) Vilka politiska åtgärder skulle ge institutionella investerare incitament att uppbåda och investera större summor och i ett bredare spektrum av tillgångar, till exempel långsiktiga projekt, små och medelstora företag och innovativa och nystartade högtillväxtföretag?

Allra först måste bestämmelserna för institutionella investerares portföljer ändras, eftersom de i många medlemsstater inte alls får göra sådana investeringar.

- 11) Vilka steg kan tas för att minska förvaltares kostnader för att inrätta och marknadsföra kapitalfonder inom EU? Vilka hinder finns för kapitalfonder som utnyttjar stordriftsfördelar?

Kostnaderna är inte överdrivet höga ens nu, och beror framför allt på marknadsföringskanalerna. De fonder som marknadsförs via filialer till banker eller andra finansinstitut har vanligen inte några betydande kostnader och möter inte några hinder för att utnyttja stordriftsfördelar. Fonder som marknadsförs separat skulle ha högre kostnader.

Prospekt för kapitalanskaffning bör förenklas och förenhetligas, liksom alla registreringsdokument för att komma in på respektive reglerad marknad.

Det behövs en enhetlig europeisk borssegmenteringsmodell som gör åtskillnad mellan små och medelstora företag utifrån deras typ som emittenter. Samma resultat kan uppnås genom att skapa specialiserade segment på respektive nationella reglerade marknader.

- 12) Bör arbetet på en skräddarsydd behandling av investeringar i infrastruktur riktas mot klart definierade underkategorier av tillgångar? Om så är fallet, vilka av dessa borde kommissionen prioritera vid framtida översyn av tillsynsreglerna, till exempel fjärde kapitalkravdirektivet (CRD IV/CRR) och Solvens II?

För att finansiera infrastrukturprojekt föreslår EESK följande:

- Att man inrättar en mer omfattande offentlig översynsprocess för infrastruktur för att se till att planeringen är mer strategiskt samordnad.

⁽¹⁾ I allmänna ordalag anges den gemensamma definitionen av små och medelstora företag i kommissionens rekommendation 2003/361/EG, som är tämligen föråldrad och inte avspeglar EU:s utvidgning eller den ekonomiska verkligheten efter krisen. För grönbokens syften finns definitionen av små och medelstora företag i direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument. Det finns en annan definition av små och medelstora företag i direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag.

- Att offentlig och europeisk finansiering inriktas mer på ekonomiskt olönsamma men socialt viktiga projekt (eventuellt genom [partiella] garantier för att göra dem lönsamma).
- Att man utarbetar en lättbegriplig handledning för finansiering av infrastruktur genom banker och kapitalmarknader.
- Att man ändrar redovisningskraven och regleringen för infrastrukturprojekt så att de blir mer attraktiva för investerare.
- Att man fastställer vissa klart avgränsade undergrupper av infrastrukturprojekt och skräddarsyr behandlingen av investeringar i infrastruktur för dem. Detta inbegriper olika riskbedömningar för varje undergrupp och kommer att förbättra förutsägbarheten, på ett sådant sätt att investeringar blir mer attraktiva för institutionella investerare.
- Att man i större utsträckning utnyttjar strukturer som gör det möjligt för icke-professionella investerare att delta på ett bättre sätt i illikvid finansiering.
- Eftersom de nuvarande kapitalkraven enligt Solvens II-direktivet inte skiljer mellan långfristiga företagslån och infrastrukturellån bör man överväga att ändra detta.
- Att man ska förbättra insynen och den demokratiska ansvarsskyldigheten i offentlig-privata partnerskap genom att föreskriva tillgång för allmänheten till de fullständiga avtalen och regelbunden offentlig rapportering om deras valuta för pengarna.

13) *Skulle införandet av en standardiserad produkt, eller ett avskaffande av hindren för gränsöverskridande tillträde, kunna stärka den inre marknaden för pensionsgivare?*

Ja. Med tanke på att pensionssystemen och filosofin skiljer sig mycket åt mellan medlemsstaterna och på kommissionens mål enligt grönboken att uppnå ett alleuropeiskt pensionssystem.

14) *Skulle ändringar av EuVECA- och EuSEF-förordningarna göra det enklare för större fondförvaltare i EU att driva denna typ av fonder? Vilka andra förändringar bör göras för att öka antalet fonder av denna typ?*

Det är möjligt att sådana ändringar skulle göra stora fondförvaltare mer intresserade av att driva sådana fonder. Detta kan emellertid också leda till en alltför stor koncentration och intressekonflikter. Därför bör man innan en sådan åtgärd vidtas noggrant undersöka om detta är det huvudsakliga hindret för stora fondförvaltare att driva sådana fonder.

15) *Hur kan EU vidareutveckla privata investerare och riskkapital som en alternativ kapitalkälla för ekonomin? Vilka åtgärder skulle särskilt öka omfattningen av riskkapitalbolag och förbättra exit-möjligheterna för riskkapitalinvesterare?*

Omfattningen på riskkapitalfonder skulle kunna ökas genom att man på lämpligt sätt lättar på begränsningarna för portföljerna hos institutionella investerare såsom pensionsfonder, försäkringsbolag och företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (Ucits).

16) *Finns hinder för att öka både bankutlåningen och direkta lån utan inblandning av banker på ett säkert sätt till företag som behöver kapital?*

I finanskrisens efterdyningar har bankutlåningen stramats åt ytterligare till följd av strängare kapitaltäckningskrav och behovet av att minska riskexponeringen. Direkt utlåning utan inblandning av banker är inte tillåten enligt lagstiftningen i många medlemsstater. I många fall får försäkringsbolag, pensionsfonder och andra finansinstitut inte ge direkta lån till icke-finansiella företag.

17) Hur kan gränsöverskridande deltagande i Ucits öka?

Gränsöverskridande investeringar kräver en välutvecklad investeringskultur, relevanta kunskaper och goda kunskaper i främmande språk. Så en ökning i icke-professionella investerares gränsöverskridande deltagande skulle endast kunna uppnås genom att man främjar användningen av personliga finansrådgivare (konsulter), som kan hjälpa icke-professionella investerare att fatta välgrundade beslut i ett internationellt sammanhang.

18) Hur kan de europeiska tillsynsmyndigheterna vidare bidra till att garantera skydd för konsumenter och investerare?

I de flesta medlemsstaterna har de nationella konsumentskyddsorganen vanligen relativt begränsad kapacitet på området för finansiella tjänster. I vissa fall är det inte ens klart huruvida de har lagliga rättigheter på detta område och vilka dessa rättigheter är. Därför kan det vara lämpligt att de europeiska tillsynsmyndigheterna uppmuntrar en förstärkning av de nationella konsumentskyddsorganens och finansiella regleringsorganens administrativa kapacitet i detta avseende.

19) Vilka politiska åtgärder kan öka icke-professionella investeringar? Vad kan mer göras för att skydda och göra EU-medborgare mer delaktiga i finansmarknaderna?

Uppmuntra medlemsstaterna att införa gynnsamma villkor för börsmäklares och investeringsbolags inrättande av fonder för nya projekt som ger möjlighet till skatteincitament (t.ex. en avskrivning av investeringen mot inkomstskatt för hushållens sparande). Tillsammans med ett förbättrat institutionellt konsumentskydd (såsom föreslås i svaret på föregående fråga) skulle ökade icke-professionella investeringar också kunna främjas genom att man inför olika former av finansiell utbildning som riktar sig till icke-professionella investerare och sparare, samt mycket väl reglerade rådgivningstjänster för finansiell planering för privatpersoner.

20) Finns nationell bästa praxis för att utveckla enkla och transparenta investeringsprodukter för konsumenter, som kan delas?

Bästa praxis är ännu inte väl etablerad och håller fortfarande på att ta form. Bland de få exemplen kan nämnas ackrediteringsprocessen för investeringsprodukter av branschorganisationer i Förenade kungariket⁽²⁾. I allmänhet är det inte enkelt att utveckla sådana produkter, eftersom investeringsprodukterna kan vara komplexa till sin natur och även för att emittenterna försöker tillgodose många olika behov och differentiera sina produkter från andra liknande produkter. Ett annat problem kan vara att om regeringen försöker forcera utvecklingen av sådana produkter kan detta betraktas som intervention på marknaden och en begränsning av konkurrensen. I stället för insatser i detta avseende skulle det därför vara mer produktivt att uppmuntra utvecklingen av finansiell utbildning och finansiell rådgivning för privatpersoner.

21) Finns ytterligare åtgärder på området reglering av finansiella tjänster som kan vidtas för att säkerställa att EU är internationellt konkurrenskraftigt och investeringsvänligt?

Konkurrenskraft bör betraktas i ett jämförande perspektiv. Därför bör kapitalmarknaderna i EU ge investerarna villkor som åtminstone är jämförbara med, om inte bättre än, de på de internationella marknaderna. Detta skulle kräva åtgärder för att förbättra investerarskyddet och anpassa skattestrukturerna (med noggrannare kontroll av fördelarna och kostnaderna med den föreslagna skatten på finansiella transaktioner).

22) Vilka åtgärder kan vidtas för att underlätta för EU:s företag att få tillgång till investerare och kapitalmarknader i tredjeländer?

Det bästa sättet är att stimulera samarbete med banker som har ett väl utbyggt nät av filialer i tredjeländer.

⁽²⁾ Association of British Insurers, British Bankers Association och Building Societies Association har i förhandlingar med British Standards Institute beslutat att utveckla enkla finansiella produkter som uppfyller en rad överenskomna principer, vilka anges i Sergeant-rapporten (mars 2013).

4.4 Förbättra marknadens effektivitet – förmedlare, infrastrukturer och det bredare rättsliga ramverket

23) Finns mekanismer för att förbättra marknadernas funktionssätt och effektivitet som inte tagits upp i denna grönbok, särskilt på områden som aktie- och obligationsmarknadernas funktionssätt och likviditet?

Sådana mekanismer skulle kunna inbegripa följande:

- Att garantera en långsiktig minimal likviditet på marknaden för finansiella instrument som emitterats av små och medelstora företag. Detta skulle kunna uppnås genom att uppmuntra tillhandahållare av likviditet eller marknadsgaranter som noterar finansiella instrument som emitterats av små och medelstora företag.
- Att öka investerarnas förtroende för små och medelstora företag genom att införa bästa praxis för företagsstyrning samt göra viktiga finansiella investerare delaktiga i ledningen av dem.
- Att öka de små och medelstora företagens attraktionskraft, t.ex. genom möjligheter till företagsgarantier (eller garantier från specialiserade institutioner) för små och medelstora företags emissioner som uppfyller vissa kriterier.
- Att införa stimulansåtgärder för små och medelstora företag som är noterade på reglerade marknader.
- Att införa stimulansåtgärder för investerare i små och medelstora företags emissioner.

24) Enligt er uppfattning, finns det områden där den enhetliga regelboken fortfarande är otillräckligt utvecklad?

Metoden med en enhetlig regelbok, som utvecklats för banksektorn genom fjärde kapitalkravsdirektivet, direktivet om insättningsgarantisystem och direktivet om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag (BRRD), skapar lika konkurrensvillkor och främjar den inre marknaden. Att utvidga denna metod till finanssektorn utanför bankerna skulle därför kunna vara mycket ändamålsenligt. En strategi som liknar den i BRRD-direktivet bör införas också för centrala motparter.

25) Anser ni att de europeiska tillsynsmyndigheternas befogenheter är tillräckliga för att säkerställa effektiv tillsyn? Vilka tilläggsåtgärder på området tillsyn på EU-nivå skulle konkret bidra till att utveckla en kapitalmarknadsunion?

EESK:s ståndpunkt i frågan om tillsynskonvergens:

- Kommittén stöder behovet av att vidta korrigerande åtgärder för att det europeiska systemet för finansiell tillsyn (ESFS) ska fungera bättre.
- EESK anser att man bör främja åtgärder för att underlätta samordningen mellan ESFS, den nya organisationen av den gemensamma tillsynsmekanismen och den gemensamma resolutionsmekanismen.
- Kommittén anser att man bör rationalisera ESFS-institutionernas reglerande funktion i syfte att förenkla regelverket så att förfarandena blir öppnare och effektivare.
- EESK efterlyser en strategi på medellång sikt som syftar till en organisatorisk och funktionell konsolidering hos tillsynsmyndigheterna (genom att överväga möjligheten till ett gemensamt säte och införa en så kallad twin peaks-modell).
- Kommittén uppmanar kommissionen att undersöka möjligheten att genomföra fler strukturella åtgärder när det gäller ESFS:s organisation och mekanismerna för dess finansiering.

26) Med hänsyn till tidigare erfarenheter, finns det riktade förändringar i lagstiftningen om innehav av värdepapper som skulle kunna bidra till mer integrerade kapitalmarknader inom EU?

De inbördes förbindelserna mellan förvaringsinstituten bör förbättras, liksom säkerheten vid gränsöverskridande clearing och avveckling.

27) Vilka åtgärder skulle kunna vidtas för att förbättra det gränsöverskridande flödet av säkerheter? Bör arbete göras för att förbättra den rättsliga verkställbarheten för säkerheter och gränsöverskridande avtal om slutavräkning?

Åtgärder för att inrätta ett enhetligt europeiskt register över gränsöverskridande säkerhet eller för att koppla samman de respektive delarna av de nationella registren bör välkomnas. Utan sådana åtgärder kommer de gränsöverskridande investeringarna att förbli begränsade.

28) Vilka är de huvudsakliga hindren för integrerade kapitalmarknader som härrör från företagslagstiftning, inbegripet företagsstyrning? Finns det riktade åtgärder som skulle kunna bidra till att övervinna dem?

Skillnaderna i handelsrätt, affärsmetoder och modeller för företagsstyrning mellan medlemsstaterna är de allvarigaste hindren för en kapitalmarknadsunion. Det kommer att ta lång tid och inte vara lätt att åtgärda detta, men det är nödvändigt. Det förutsätter en noggrann undersökning av medlemsstaternas rättsliga system.

29) Vilka specifika aspekter på insolvenslagstiftning bör harmoniseras för att understödja framväxten av en alleuropeisk kapitalmarknad?

Insolvenslagstiftningen är avgörande för kapitalmarknaderna och bör liksom handelsrätten och företagsstyrningen harmoniseras efter grundlig utredning, eftersom det annars finns risk för att investeringar kommer att flytta till länder där investerarnas rättigheter skyddas bättre. I synnerhet bör man noga överväga alternativet med en nystart.

30) Vilka hinder på beskattningsområdet bör studeras som en prioritering för att bidra till mer integrerade kapitalmarknader inom EU och till en robustare finansieringsstruktur på företagsnivå och med hjälp av vilka instrument?

Strukturen på skattesystemen varierar stort mellan medlemsstaterna och är mycket känslig för förändringar. I nuläget kommer en skatteharmonisering att bli mycket svår att uppnå och bör betraktas som ett slutsteg i processen.

31) Hur kan EU bäst stödja en marknadsbaserad utveckling av ny teknik och nya affärsmodeller till nytta för integrerade och effektiva kapitalmarknader?

EU bör koncentrera sig på att bygga upp en enda digital nätverksinfrastruktur som möjliggör snabb, effektiv och säker kommunikation mellan marknader, företag och investerare⁽³⁾, samt en möjlighet till deltagande på distans och över gränserna i bolagsstämmor och till att rösta. Insatserna bör också inriktas på att hitta sätt att minska de relativt höga kostnaderna för clearing och avveckling vid handel över gränserna.

32) Finns det andra frågor som inte tas upp i denna grönbok, som enligt er uppfattning kräver åtgärder för att uppnå en kapitalmarknadsunion? Om så är fallet, vilka är de och vilken typ av åtgärder bör vidtas?

Grönboken ger en omfattande översikt över nuläget på kapitalmarknaderna i Europa samt de åtgärder som krävs för att skapa en kapitalmarknadsunion. För närvarande är det bättre att inte ta upp några fler frågor, utan att i stället bättre planera tidsplanen för att genomföra de åtgärder som redan har beslutats, och att välja några viktiga taktiska reformer att börja med. Dessa bör vara konkreta och få en direkt och mätbar inverkan. Detta kommer att skapa en dynamik som underlättar genomförandet av svårare reformer i framtiden.

EESK noterar dock att grönboken inte tar upp

- kreditbetyg på finansiella instrument,
- åtgärder som rör problemet med finansiella produkters konjunkturförstärkande effekter.

Bryssel den 1 juli 2015.

Henri MALOSSE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽³⁾ Som ett exempel på bästa praxis, se den oberoende elektroniska marknadsplatsen för företagslån Finpoint (<https://www.finpoint.co.uk/>).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Parisprotokollet – en plan för att möta de globala klimatförändringarna efter 2020

[COM(2015) 81 final]

(2015/C 383/11)

Föredragande: Lutz RIBBE

Den 25 mars 2015 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Parisprotokollet – en plan för att möta de globala klimatförändringarna efter 2020

[COM(2015) 81 final].

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 juni 2015. Föredragande var Lutz RIBBE.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 2 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 193 röster för, 12 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK förväntar sig att de förhandlande parterna i COP 21 äntligen beslutar om ett ambitiöst och rättvist bindande avtal. Vi ställer oss – med några smärre undantag – helhjärtat bakom innehållet i den förhandlingsposition som kommissionen har presenterat. Dock ställer vi oss kritiska till att EU fortfarande inte har begripit fullt ut vilken central roll det civila samhället har i denna process.

1.2 Alla parter i ramkonventionen om klimatförändringar måste utan undantag ta ansvar för att uppnå det primära målet att ”stabilisera koncentrationerna av växthusgaser i atmosfären på en nivå som kan förhindra en farlig antropogen ⁽¹⁾ inverkan på klimatsystemet”. Först då kan ännu större skador på människor, miljö och framtida generationer förhindras.

1.3 Principen om ett gemensamt men differentierat ansvar är riktig. För de flesta länder gäller att man snabbt måste inleda en omställningsprocess från fossila bränslen till högre resurs- och energieffektivitet samt förnybar energi. De länder som i dag har en mycket låg klimatpåverkan måste få stöd så att de direkt kan ta steget in i en koldioxidnsål ekonomi. Här finns stora möjligheter för innovativa europeiska företag, som måste känna att de har politiskt stöd i denna fråga. Man bör också sörja för att denna omställning inte ytterligare utarmar människor som redan lever under fattigdomsgränsen. I stället bör och ska den användas effektivt för att skapa nya ekonomiska impulser, framför allt på regional nivå, och för att utveckla nya, decentraliserade och koldioxidnsåla produktionsanläggningar som lokalbefolkningen är involverad i.

1.4 Ämnet för förhandlingarna i COP 21 är därmed inte klassiska miljöfrågor. Snarare strävar man efter att lägga grunden för en ny global koldioxidnsål ekonomi.

1.5 I sådana processer behövs pionjärer. Europa har under många år framgångsrikt lett utvecklingen på området. I dag går det emellertid inte längre att säga att Europa står ensamt i kampen mot klimatförändringarna. Numera investerar flera andra ekonomiska block kraftigt i omställningsprocessen och i miljövänlig teknik, utan att för den skull inta en mer aktiv roll i COP-förhandlingarna. Oavsett vad förhandlingarna i Paris leder till inleddes i realiteten kampen om framtidens marknader för miljövänlig teknik, som är viktig för klimatskyddet, för länge sedan, och denna kamp måste Europa ge sig in i, med eller utan resultat från COP 21.

⁽¹⁾ Dvs. som orsakas av människan.

1.6 Viktiga ekonomiska ramvillkor som kan leda till "koldioxidläckage" respektive "läckage av koldioxidsnål produktion" kommer inte att behandlas inom ramen för COP. Det är därför nödvändigt att behålla fokus på klimatfrågorna och deras ekonomiska, sociala och politiska konsekvenser även utanför förhandlingsprocessen i UNFCCC. EU måste engagera sig på alla nivåer för att se till att det exempelvis införs marknadsbaserade mekanismer som kan bidra till att produktrelaterade utsläpp beaktas i samband med globala handelsfrågor.

1.7 EESK påminner om att det inte är det – förhoppningsvis – ambitiösa resultatet av COP 21 utan först det konsekventa genomförandet i praktiken av detta resultat som skulle kunna rädda klimatet. Det är inte politikerna som kommer att stå för genomförandet, utan medborgarna. Visserligen är det de som måste slå fast de rätta ramvillkoren, med beaktande av inte bara miljömässiga utan också ekonomiska och sociala konsekvenser, men själva genomförandet sker genom det civila samhället. Besluten måste därför vinna bred social acceptans och få stöd från företag, fackföreningar och alla andra delar av det civila samhället.

1.8 Det civila samhällets många roller (se punkt 6) diskuteras dock endast i konferensens absoluta periferi och EU har inte gjort några märkbara ansatser för att ändra på detta. Meddelandet ger inga som helst konkreta svar på vilken roll det civila samhället ska spela. EESK menar att den nya klimatpolitiken inte kan och inte får införas ovanifrån, utan att den måste grunda sig på brett stöd från en majoritet av medborgarna, genom en aktiv medborgardialog som omfattar alla aktörer, och genomförs underifrån. Vi uppmanar därför kommissionen, rådet och Europaparlamentet att äntligen inleda en intensiv och strukturerad dialog för att inte låta den grundläggande beredvillighet att utveckla nya strukturer som finns i samhället gå till spillo. EU:s faktiska politik när det gäller detta har hittills varit mycket nedslående. I detta sammanhang rekommenderar EESK att kommissionen både skapar strukturella förutsättningar och tillhandahåller de resurser som krävs för att göra det möjligt för det civila samhället att med utgångspunkt från ett ömsesidigt erkännande och deltagande inleda en dialog med alla berörda parter.

1.9 EESK betonar att det finns miljömässiga, ekonomiska och sociala möjligheter i samband med befintliga metoder för att minska koldioxidutsläppen som kan leda till nya arbetstillfällen och näringslivsutveckling världen över.

2. Bakgrund

2.1 För 23 år sedan, i maj 1992, antogs Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (United Nations Framework Convention on Climate Change, förkortat UNFCCC) i New York. Dess syfte beskrivs i artikel 2 i konventionen, nämligen "att stabilisera koncentrationerna av växthusgaser i atmosfären på en nivå som kan förhindra farlig antropogen ⁽²⁾ inverkan på klimatsystemet" och begränsa deras följder.

2.2 Redan samma år undertecknades konventionen av 154 stater vid FN:s konferens om miljö och utveckling (Unced) i Rio de Janeiro. I mars 1994 trädde den i kraft och har i dag ratificerats av 196 parter.

2.3 Dessa stater sammanträder årligen vid det s.k. FN-toppmötet om klimatet, konventionsstaternas konferens ("Conference of Parties", förkortat COP). Hittills har inga åtgärder vidtagits som skulle räcka för att ens komma i närheten av att uppnå målen i konventionen. Än så länge är det – genom Kyotoprotokollet som antogs vid COP 3 i Kyoto – endast industriländerna som har antagit bindande mål om utsläppstak, men som bekant ratificerades Kyotoprotokollet inte av alla industriländer.

2.4 Det råder emellertid i dag samstämmighet om att det nu, efter 21 år av förhandlingar under vilka de globala utsläppen har fortsatt att öka med nästan 50 % (från 30,8 miljarder ton CO₂-ekvivalenter 1992 till 43,4 miljarder ton 2011) ⁽³⁾ och de negativa effekterna av antropogena klimatförändringar har blivit allt tydligare, är hög tid att vidta åtgärder.

⁽²⁾ Dvs. som orsakas av människan.

⁽³⁾ <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/311924/umfrage/treibhausgasemissionen-weltweit/>

2.5 Nästan alla vetenskapliga studier visar att det fortfarande är möjligt att begränsa temperaturökningen i enlighet med de mål som satts upp. För att kunna göra det måste vi snabbt komma igång med de ambitiösa åtgärder som krävs. Studierna visar dock också att målet teoretiskt sett kan uppnås även senare, men då till oproportionerligt höga kostnader och med omfattande skador som skulle drabba miljontals människor och ekonomin i lika hög grad.

2.6 Ramkonventionen innehåller ingen definition av vad "farlig antropogen inverkan på klimatsystemet" exakt innebär. Vid COP 16 (2010) nådde konventionsstaterna en politisk överenskommelse om att begränsa den globala temperaturökningen till högst 2 °C över den förindustriella nivån (i förekommande fall till och med till 1,5 °C). Det lades dock inte fram några vetenskapliga bevis för att man med denna politiska uppgörelse faktiskt skulle uppnå målet.

2.7 EESK påminner uttryckligen alla parter, politiker såväl som det civila samhället, om att störningar med allvarliga följder är tydligt märkbara redan i dag, när uppvärmningen ligger långt under 2 °C. Tvågradersgränsen kan därför inte betraktas som ett "mål" som man söker uppnå, utan det måste underskridas så långt det bara är möjligt.

3. COP 21 i Paris

3.1 COP 21 kommer att äga rum i Paris i december 2015. Enligt löften ska man där – äntligen – fatta nödvändiga, ambitiösa, rättvisa och **bindande** beslut i form av ett "internationellt avtal" för **samtliga** 196 parter i konventionen. Detta kommer att träda i kraft 2020.

3.2 Syftet är att bland annat fatta beslut om följande:

- a) **Bekämpning av klimatförändringarna.** Parterna i konventionen har förbundit sig att senast i slutet av mars 2015 meddela UNFCCC:s sekretariat sina nationella utsläppsminskning mål (planerade nationellt fastställda bidrag [PNFB]), som ska vara ambitiösa och gå längre än tidigare ansträngningar. Summan av dessa PNFB ska räcka för att hålla den globala temperaturökningen under 2 grader. En sammanfattande rapport om huruvida man kommit så långt ska läggas fram senast den 1 november 2015.
- b) Åtgärder för **anpassning till klimatförändringarna.**
- c) **Finansieringsregler.** När det gäller bekämpning, anpassning och skadeersättning ("förlust och skada") så gäller frågan bland annat hur de utlovade 100 miljarderna US-dollar per år fram till 2020 ska a) skaffas fram och b) enligt vilka kriterier och krav de ska fördelas.
- d) Frågor om **tekniköverföring** (med beaktande av immateriella rättigheter).
- e) Regler om **övervakning av avtalet**, inbegripet mätning, rapportering, övervakning och öppenhet, etc.⁽⁴⁾ och – viktigast av allt –
- f) Avtalets rättsliga ram, dvs. **beslutens bindande kraft.**

3.3 Dessutom ska man komma överens om hur tidsperioden mellan antagandet i december 2015 och ikraftträdandet 2020 av de bindande åtgärderna ska utnyttjas med konkreta klimatskyddsåtgärder ("insatser före 2020").

3.4 Regeringarna kommer också för första gången att överväga hur klimatpolitiken bör genomföras. EESK stöder de nuvarande hänvisningarna till behovet att respektera mänskliga rättigheter och trygga en rättvis övergång som bevarar och skapar anständiga arbetsvillkor och arbetstillfällen av hög kvalitet i samband med övergången till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp.

3.5 EU har sammanfattat sina ståndpunkter och förväntningar inför COP 21 i meddelandet *Parisprotokollet – En strategi för att möta de globala klimatförändringarna efter 2020*⁽⁵⁾. Där föreslås bland annat att uppgörelserna ska bli bindande genom att avtalet från Paris antas som ett protokoll till ramkonventionen. Protokollet bör "träda i kraft så snart som ett antal länder, som sammanlagt står för 80 % av de nuvarande globala utsläppen, har ratificerat det".

⁽⁴⁾ Redan i dag åtar sig parterna i konventionen att offentliggöra regelbundna rapporter som måste innehålla uppgifter om nuvarande växthusgasutsläpp och utsläppstrender.

⁽⁵⁾ COM(2015) 81 final, 25.2.2015.

3.6 Parterna i konventionen är ense om **principen om ett gemensamt men differentierat ansvar**, dvs. att **samtliga** parter, oavsett hur mycket de bidrar till klimatförändringarna, måste ta ansvar. I vilken omfattning beror dock på ett antal högst varierande faktorer såsom den historiska och den nuvarande nivån på utsläppen, ekonomisk styrka, social situation, i vilken utsträckning man drabbas osv.

4. Det europeiska civila samhällets förväntningar på COP 21-förhandlingarna

4.1 EESK uppmanar samtliga parter som deltar i förhandlingarna att äntligen anta ett **rättsligt bindande** avtal i Paris. Kommittén stöder helhjärtat EU:s förhandlingsposition såsom den fastställs i kommissionens meddelande COM(2015) 81 final.

4.2 Vid COP 21 gäller det att nå samförstånd i form av en preventiv politik där man i dag fattar ambitiösa och långtgående beslut för morgondagen. Dessa beslut kommer att lägga grunden för framtida generationers ekonomiska och sociala agerande och de kommer att bidra till att minska lidandet för dem som redan i dag lider av klimatförändringarnas konsekvenser.

4.3 Ämnet för förhandlingarna i COP 21 är därmed inte klassiska miljöfrågor. Snarare strävar man efter att lägga grunden för en ny global koldioxidsnål ekonomi.

4.4 EESK välkomnar principen om gemensamt men differentierat ansvar. Alla konventionsstater måste inse sitt ansvar och kan inte längre undandra sig det eller "gömma" sig bakom andra stater och inte heller – vilket tidigare ibland har hänt – agera enligt mottot: Vi är endast beredda att ta på oss ansvar om vi får betalt för det.

Bekämpa klimatförändringar

4.5 Vi menar att en lämplig global utsläppsnivå kan uppnås endast om alla människor på jorden i genomsnitt släpper ut högst 2 ton CO₂-ekvivalenter per år.

4.5.1 I Europa (där genomsnittet är cirka 9 ton CO₂-ekvivalenter per invånare och år) kommer detta mål att uppnås först när 2050-målen genomförs (80–95 % CO₂-minskning i Europa). Kina (för närvarande cirka 6 ton CO₂-ekvivalenter per invånare och år) skulle behöva sänka sina per capita-utsläpp med två tredjedelar, och t.ex. Förenta staterna (för närvarande 16,5 ton CO₂-ekvivalenter per invånare och år) eller "världsledande" Qatar (40 ton CO₂-ekvivalenter per invånare och år) med ännu mer.

4.5.2 Däremot kan vi inte förvänta oss av länder som Mali (0,04 ton CO₂-ekvivalenter per invånare och år) och Rwanda (0,06 CO₂-ekvivalenter per invånare och år) att de ska minska sina utsläpp. I detta avseende instämmer EESK inte helt i kommissionens ståndpunkt att "alla länder [måste] göra betydande och varaktiga minskningar av sina växthusgasutsläpp". Dessa stater måste dock direkt ta steget in i en ekonomi med låga koldioxidutsläpp. Så långt är det klimatpolitiska ansvaret för begränsning av och anpassning till klimatförändringarna faktiskt gemensamt, men ändå differentierat. Dessa stater behöver omgående stöd, vilket samtidigt öppnar möjligheter till samarbete för innovativa företag. Europeiska företag som (än så länge) innehar 40 % av alla patent för miljövänlig teknik skulle särskilt kunna dra nytta av detta.

4.5.3 Det är viktigt att notera att de utsläppsdata som här anges inte återspeglar de stora skillnader som ryms inom staternas sociala skikt. Faktum är att koldioxidutsläpp i samband med produktion tillräknas de länder som producerar och inte de länder där varorna förbrukas. Om det vore tvärtom skulle exempelvis Kinas balansräkning i fråga om växthusgaser se betydligt bättre ut, och Tysklands skulle se sämre ut ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Marylands universitet: www.tagesschau.de/ausland/klimaindex104.html

4.6 EESK anser att inrättandet av nationella utsläppsmål (PNFB) är ett centralt inslag i COP 21-processen. De grava förseningarna med att lämna in de nationella utsläppsmålen till UNFCCC:s sekretariat ⁽⁷⁾ är ett mycket dåligt tecken.

4.7 Kommittén är medveten om att det ännu inte är säkert att de som förespråkar ett strikt COP 21-avtal kommer att lyckas uppbringa en sådan "solidaritet med framtida generationer" ⁽⁸⁾ bland de 196 avtalsparterna, som har mycket skiftande utgångslägen och delvis också vitt skilda politiska intressen och kulturella bakgrunder.

4.8 Förhandlingarna om EU:s klimat- och energipaket för 2030, som var ett slags "COP" på EU-nivå, visade att man till och med på EU-nivå knappt lyckas genomföra det som COP 21 eftersträvar, nämligen att fastställa tydliga nationella ansvarsområden. EESK beklagar därför att det inte längre fastställs några nationella bindande mål inom ramen för EU:s energi- och klimatpaket för 2030, vilket torde försvåra uppnåendet av Europas övergripande mål och "fördelningen" av ansvar ⁽⁹⁾. Inrättandet av nationella utsläppsmål (PNFB) för EU:s medlemsstater vore ett steg i rätt riktning inför COP-förhandlingarna.

Anpassning till klimatförändringar, finansieringsregler och tekniköverföring

4.9 "Differentierat ansvar" betyder också att det behövs solidaritet, och att vi särskilt måste hjälpa mindre utvecklade och ekonomiskt svaga länder att bygga upp en klimatvänlig grön ekonomi och kompetens så att de kan åtgärda de skador som uppstår till följd av klimatförändringarna, eftersom dessa länder ofta hör till dem som drabbas värst. Man bör också sörja för att denna omställning inte ytterligare utarmar människor som redan lever under fattigdomsgränsen. I stället bör och ska den användas effektivt för att skapa nya ekonomiska impulser, framför allt på regional nivå, och för att utveckla nya, decentraliserade och koldioxidsnåla produktionsanläggningar som lokalbefolkningen är involverad i.

4.10 Det är här som frågor om finansiering och tekniköverföring kommer in. De mindre utvecklade länderna har redan tidigare blivit bittert besvikna: det utvecklingsbistånd (0,7 % av BNP) som en gång utlovades har inte alls realiserats i den omfattning som utlovats. Detta får inte hända igen.

Avtalets bindande rättsverkan och övervakning

4.11 EESK stöder EU:s uttalande om att den **rättsligt bindande** karaktären i avtalet är en grundförutsättning för globalt likvärdiga konkurrensvillkor och genomförandet av nödvändiga beslut.

4.12 Ett **rättsligt bindande avtal** skulle bland annat ge följande fördelar:

- Det skulle sända en tydlig politisk signal från alla regeringar till näringslivet och investerare, men också till allmänheten, om att en "koldioxidsnål ekonomi" är det gemensamma målet för hela det internationella samfundet.
- Det skulle tillhandahålla en långsiktig och förutsägbar ram som uppmuntrar till investeringar i koldioxidsnål teknik och anpassningsteknik på ett kostnadseffektivt sätt.
- Öppenhet och ansvarsskyldighet skulle vara tydligt identifierade.
- Investeringsmedel för nödvändiga åtgärder skulle vara tillgängliga, det skulle alltså upprättas en direkt förbindelse med den reala ekonomin.

⁽⁷⁾ De nationella utsläppsmålen skulle ha lämnats in senast i slutet av mars 2015. Fram till den 17 maj 2015 hade bara Schweiz, EU, Norge, Mexiko, Förenta staterna, Gabon, Ryssland, Liechtenstein, Andorra och Kanada lämnat in sina PNFB.

⁽⁸⁾ Se <http://www.futurejustice.org/>

⁽⁹⁾ Se EESK:s yttrande om "En klimat- och energipolitisk ram för perioden 2020–2030" (NAT/636), punkterna 1.2 och 1.3.

4.13 Det civila samhället förväntar sig att dess krav på en rättvis övergång, som tar hänsyn till de mänskliga rättigheterna, arbetstagarnas rättigheter, sociala konsekvenser, inklusive ersättning för "förlust och skada", och frågor som rör klimatanpassning, särskilt i de fattigaste länderna, kommer att beaktas i det nya globala klimatavtalet.

4.14 Besluten måste genomföras på ett öppet och verifierbart sätt, och stater som inte respekterar besluten ska inte längre kunna få ta del av de fördelar som avtalet ger.

4.15 EESK menar att kommissionens förslag att skapa dynamik genom regelbundna översyner skulle kunna möjliggöra större klimatåtaganden som beaktar olika nationella förhållanden och ändrat ansvar.

Förväntningar på EU:s roll i den globala kampen mot klimatförändringar

4.16 Europeiska unionen har under de senaste åren byggt upp ett gott anseende internationellt i klimatfrågan. EESK anser att det är viktigt, både i samband med COP-förhandlingarna och genom en aktiv politik utanför dessa förhandlingar, att bygga upp mer förtroende så att man ser till att en ambitiös klimatpolitik inte upprättas till exempel för att vissa vill skaffa sig ekonomiska fördelar gentemot andra nationer eller ekonomiska sektorer.

4.17 EU bör fortsätta att visa vägen globalt, agera trovärdigt och föregå med gott exempel. Utan "pionjärer" och "drivkrafter" inom politik och ekonomi kommer man ingen vart i den här typen av förhandlings- och förändringsprocesser. Det är viktigt att betona att EU kan spela denna ledande roll trovärdigt endast om man kan visa att klimatpolitik och positiv ekonomisk utveckling går hand i hand.

4.18 Det är positivt att andra länder nu har övertagit många av de åtgärder som först infördes i EU och som inte var helt oomstridda. Som exempel kan nämnas stödåtgärderna för förnybar energi men också handeln med utsläppsrätter. Sistnämnda åtgärd har till och med delvis börjat tillämpas i Kina.

4.19 EESK uppskattar att EU:s höga representant, Fredericia MOGHERINI, med sin handlingsplan för klimatdiplomati⁽¹⁰⁾, fäster stor vikt vid klimatfrågan i sin utrikespolitik. Även uttalandet från kommissionens ordförande Jean-Claude JUNCKER om att han vill att EU ska bli bäst i världen på förnybar energi, inte bara för att det gynnar klimatskyddet utan även för att det kommer att skapa arbetstillfällen och främja en tryggad energiförsörjning, är en viktig och riktig signal.

4.20 EU har därmed en hel del att komma med i globala sammanhang, bland annat att man har visat att ekonomisk tillväxt kan frikopplas från utsläppsökningar. Inget annat ekonomiskt samarbetsområde i världen släpper exempelvis ut mindre växthusgaser per BNP-enhet än EU och många europeiska företag ligger i täten när det gäller energi- och resurseffektivitet. Detta beror till stor del på de tekniska framstegen och därmed på de europeiska företagens innovationskraft, som har sitt ursprung i den relativt strikta miljölagstiftningen i EU.

4.21 Men ännu återstår mycket att göra för EU: det eftersträvade målet om att minska koldioxidutsläppen med 80–95 % till 2050 kommer inte att kunna uppnås endast med hjälp av tekniska innovationer. Detta har visat sig till exempel inom transportsektorn, där innovationen inom avgasteknik delvis vägdes upp av att antalet fordon och vägar ökade. Det kommer därför också att krävas strukturella förändringar, dvs. det behövs en betydligt större samstämmighet mellan klimatpolitiken och annan politik än tidigare.

⁽¹⁰⁾ Frågan diskuterades vid rådets (utrikes frågor) möte den 19 januari 2015, 5411/15.

5. Förhandlingsförloppet under de senaste årens COP – och verkligheten utanför förhandlingarna

5.1 EESK har följt klimatförhandlingarna under många år. Samtidigt som vi erkänner den enorma betydelsen av ett positivt resultat i Paris så vill vi framhålla att det inte är besluten i sig som kan rädda klimatet, utan de åtgärder som måste genomföras i praktiken.

5.2 Det internationella samfundet i Paris skulle lättare kunna nå ett samförstånd om exempelvis de gemensamma besluten från Rio+20-konferensen hade genomförts eller var på väg att genomföras, dvs. "att fasa ut skadliga och ineffektiva subventioner till fossila bränslen som uppmuntrar till slöseri och undergräver den hållbara utvecklingen" ⁽¹¹⁾. Redan då fanns det en insikt om att marknadsbaserade instrument (till exempel koldioxidskatter, system för handel med utsläppsrätter osv.) borde användas, vilket EESK anser vore ändamålsenligt ⁽¹²⁾. I ett nytt arbetsdokument från Internationella valutafonden ⁽¹³⁾ beräknas de direkta och indirekta subventionerna av fossil energi på global nivå till 5,3 biljoner (!) US-dollar per år, vilket motsvarar mer än 15 miljarder US-dollar om dagen. Inte ens med den eftersträlvade gröna klimatfonden på 100 miljarder US-dollar per år kan man utjämna de negativa konsekvenserna av dessa subventioner.

5.3 Det finns dock en enorm diskrepans mellan de politiska åtagandena och genomförandet i praktiken, vilket rubbar det civila samhällets förtroende för globala politiska överenskommelser. Det är viktigt att resultaten från Paris inte förstärker denna besvikelse utan leder till en helomvändning i frågan.

5.4 För EU är det emellertid viktigt att följa den utveckling som pågår utanför "COP-förhandlingarnas värld" i den "reella ekonomiska utvecklingens värld". Här är ett par exempel:

- Vid COP 20 i Lima undertecknade Kina och Kalifornien ett avtal om nära samarbete mellan sina mäktiga ekonomiska block om förnybar energi, eldrivna transporter och energieffektivitetsåtgärder. Några motsvarande strategiska samarbetsavtal med Europa finns inte.
- Kina och Förenta staterna toppar sedan några år listan över de länder som investerar mest i förnybar energi. År 2013 satsade man i Kina 54,2 miljarder US-dollar, i Förenta staterna 33,9 miljarder US-dollar och i Japan 28,6 miljarder US-dollar på förnybar energi. På platserna 4 och 5 hamnade Förenade kungariket (12,1 miljarder US-dollar), följt av Tyskland (9,9 miljarder US-dollar). Särskilt i Tyskland och Italien har investeringarna minskat kraftigt ⁽¹⁴⁾.

Global konkurrenskraft: "koldioxidläckage" och/eller "läckage av koldioxidsnål produktion"

5.5 De beslut som är nödvändiga för att uppnå målen i ramkonventionen om klimatförändringar kommer i dag inte bara att leda till situationer som alla parter vinner på. Därför har man med rätta pekat på svårigheterna med att så långt det är möjligt förena besluten från partskonferenser med kortsiktiga nationella eller sektorsvisa (ekonomiska) intressen.

5.6 Detta går inte i alla lägen, eftersom det är uppenbart att det kommer att finnas sektorer som inte kommer att ha någon roll eller en väsentligt mindre roll i det nya systemet med en "koldioxidsnål ekonomi", och som således kommer att höra till "förlorarna" i den nödvändiga strukturomvandlingen. Ingen har något att vinna på att försöka dölja detta faktum. Snarare har dessa ekonomiska sektorer och berörda personer och regioner rätt att få reda på hur politikerna avser att genomföra förändringarna med så få störningar som möjligt och på ett socialt ansvarsfullt sätt. Dessa svårigheter får dock heller inte användas som ett argument mot att handla i dag. Att handla i dag, att främja övergången till ett samhälle med låga koldioxidutsläpp, är nämligen billigare än att reparera skador i efterhand ⁽¹⁵⁾.

5.7 Frågan om utveckling av framtida marknader, t.ex. förnybar energi respektive energieffektiv teknik, är av avgörande betydelse för Europas framtida konkurrenskraft. Naturligtvis måste vi lyssna på de röster i Europa som varnar för t.ex. "koldioxidläckage", och som kräver att vi inte ska gå för fort fram på egen hand i Europa.

⁽¹¹⁾ Se punkt 225 i slutdokumentet.

⁽¹²⁾ Se EESK:s yttrande om "Marknadsbaserade instrument för att skapa en resurseffektiv ekonomi med låga koldioxidutsläpp i EU" (NAT/620) (EUT C 226, 16.7.2014, s. 1), punkterna 1.3, 1.7 och 1.8.

⁽¹³⁾ Arbetsdokument från IMF, "How Large Are Global Energy Subsidies?" (WP/15/105).

⁽¹⁴⁾ Tysklands investeringar minskade från 30,6 miljarder US-dollar 2011 till 22,8 miljarder US-dollar 2012 till nu endast 9,9 miljarder US-dollar (2013). Italiens investeringar minskade från 28,0 miljarder US-dollar (2011, då man låg på fjärde plats i världen) till 14,7 miljarder US-dollar 2012 till nu endast 3,6 miljarder US-dollar (2013, då man låg på tionde plats i världen).

⁽¹⁵⁾ Se studien från World Resource Institute *Better Growth, Better Climate: the New Climate Economy Report*.

5.8 Europa kan heller inte agera på egen hand längre, eftersom konkurrensen är global. Därför måste vi nu också ta itu med "läckage av koldioxid snål produktion", dvs. faran att Europa kan komma att förlora den tekniskt och därmed ekonomiskt ledande roll som man hittills innehaft, t.ex. när det gäller förnybar energi.

5.9 Detta kan ske mycket snabbt. När det gäller förnybara energikällor kan vi konstatera att Europa har halkat efter när det gäller batterilagringsteknik, och på området eldrivna transporter har Kina och Kalifornien övertagit tätt positionerna. Världens billigaste solcellspaneler tillverkas i Kina, och detta går knappast att förklara enbart med lönedumpning. Det krävs omgående betydligt större offentliga och privata investeringar i sektorn för forskning och utveckling.

5.10 I dag saknas det lika villkor på global nivå, vilket är en stor utmaning för europeiska företag som konkurrerar på global nivå. Sektorer som stål, papper och kemi, som är starkt sammanflätade globalt, fortsätter att vara ekonomiskt viktiga. I EU har tillverkningsindustrins klimatpåverkan sjunkit med 31 % mellan 1990 och 2012, tack vare den tekniska utvecklingen⁽¹⁶⁾.

5.11 Det är osannolikt att dessa industrisektors roll fullt skulle kunna ersättas av nya "gröna" näringsgrenar fram till 2050. Varken den europeiska ekonomin eller världens klimat skulle tjäna på att dessa industrier tvingades utlokalisera sin produktion till länder utanför EU, utan att utsläppen skulle minska globalt.

5.12 Omfattningen av detta "koldioxidläckage" är en fråga som ofta leder till diskussion. Det kan dels handla om en direkt form av koldioxidläckage, genom att fabriker och produktionsanläggningar som ett direkt svar på nya politiska åtgärder utlokaliseras till länder utanför EU, dels en indirekt form genom att företagen investerar kraftigare i länder utanför EU samtidigt som de för tillfället har kvar produktionen i EU. Med tanke på att företagen i dag är globala blir detta allt vanligare på grund av de många produktionsfaktorerna. Eftersom produktionen i dessa "gamla industrier" ökar över hela världen måste det införas välvägdade incitament för att främja koldioxid snål teknik inom dessa industrier i EU, utan att deras relativa konkurrenskraft påverkas negativt.

5.13 Industrin och handeln inom EU måste medverka till att företagens klimatpåverkan minskas i enlighet med målet på 80–95 % minskning till 2050. Färdplanen för att uppnå detta mål skulle dock kunna se olika ut för olika sektorer och företag. Industrin och handeln i EU kan genom utveckling, tillverkning och export av produkter och tjänster stödja andra länder i deras ansträngningar att minska utsläppen. Om detta sker genom lägre klimatpåverkan i Europa än i andra regioner, skulle till och med högre sammanlagda utsläpp kunna tillåtas på kort sikt under förutsättning att EU:s minskningsmål för 2050 inte äventyras. Det bör därför undersökas om det är ändamålsenligt att ha särskilda EU-färdplaner för varje industrisektor.

5.14 Problemen med "koldioxidläckage" eller "läckage av koldioxid snål produktion" tas inte upp i COP 21-förhandlingarna. EU måste därför engagera sig på alla nivåer för att se till att det exempelvis införs marknadsbaserade mekanismer som t.ex. beaktar produktrelaterade utsläpp i samband med globala handelsfrågor. Det behövs ytterligare åtgärder för att hantera "koldioxidläckaget", t.ex. koldioxidjustering vid gränserna, ett system som syftar till att minska koldioxidutsläppen, samtidigt som man säkerställer lika konkurrensvillkor. Inom ramen för detta system kommer priset på importerade varor att ökas vid gränserna med utgångspunkt i en beräkning av utsläppsmassan för dessa varor. Modeller i en nyligen genomförd studie visar att koldioxidjustering vid gränserna avsevärt kan minska koldioxidläckaget i relevanta sektorer⁽¹⁷⁾.

5.15 Den typ av koldioxidjustering vid gränserna som diskuteras i dagsläget välkomnas emellertid inte av vissa av Europas viktigaste handelspartner. Frågan måste bli föremål för förhandlingar inom WTO. Avtalet ger möjlighet att beakta sådana "icke handelsrelaterade" frågor. Man bör inte underskatta svårigheten att göra detta i avsaknad av en global överenskommelse om koldioxidprissättning. Problemen kan lösas genom en bättre utformning av koldioxidjustering vid gränserna. En justering av koldioxidskatten vid gränserna är i slutändan inte något antidumpningsverktyg utan snarare ett bidrag till en världsomspännande hållbar klimatpolitik, under förutsättning att den utformas väl⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Europeiska miljöbyrå: Annual European Union greenhouse gas inventory 1990–2012 och Inventory report 2014.

⁽¹⁷⁾ Se EESK:s yttrande om "Marknadsbaserade instrument för att skapa en resurseffektiv ekonomi med låga koldioxidutsläpp i EU" (NAT/620) (EUT C 226, 16.7.2014, s. 1), punkt 3.5.

⁽¹⁸⁾ Se fotnot 17.

5.16 Konkret betyder detta att man t.ex. bör införa lämpliga mekanismer i förhandlingarna om det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar och förhandlingarna om ett övergripande avtal om ekonomi och handel.

Vad skulle (delvis) strandade förhandlingar innebära?

5.17 EESK vill med denna diskussion klargöra att även strandade eller delvis strandade COP 21-förhandlingar, hur beklagligt detta än vore, visserligen skulle innebära ett hårt bakslag, men absolut inte "slutet" för klimatåtgärder. Vi skulle gå miste om den klarhet och förutsebarhet som ett bindande avtal skulle föra med sig och som ofrånkomligen skulle gynna ekonomin och samhället i stort och ge ny drivkraft. I realiteten inleddes dock kampen om framtidens marknader för miljövänlig teknik för länge sedan, och denna kamp måste Europa förhålla sig till, med eller utan resultat från COP 21.

5.18 Steget in i en ekonomi med låga koldioxidutsläpp kan som bekant inte motiveras enbart med att det gynnar klimatet. Den tilltagande bristen på fossila energikällor, frågan om energitrygghet och det faktum att billigare energi redan produceras mer med hjälp av förnybar energiteknik än med konventionella energikällor på många områden, visar att det inte finns någon väg bakåt, bara framåt.

6. Det civila samhällets roll

6.1 Lika helhjärtat som EESK stöder kommissionens ståndpunkter i dess meddelande om Parisprotokollet, lika obegripligt finner vi det att meddelandet helt saknar strategier för hur kommissionen har tänkt förmedla sina ståndpunkter till det civila samhället och organisera och genomföra de kommande besluten med hjälp av det. För EESK är det tydligt att kommissionen måste inleda en strukturerad dialog om sin klimatstrategi med det civila samhällets organisationer, särskilt med de institutionella organ som företräder dem.

6.2 Det civila samhället kommer att ha minst tre viktiga roller. För det första måste det bidra till att övervaka den politiska förhandlingsprocessen och utöva samhällliga påtryckningar, inte bara för att de ovannämnda bindande besluten ska fattas utan även för att se till att dessa beslut ligger i linje med de miljömässiga, ekonomiska och sociala förväntningarna.

6.2.1 Förhandlingar – såsom partskonferenser – behövs ju bara av den anledningen att det inom det internationella samfundet finns olika uppfattningar om frågans brådskande karaktär, omfattning, finansiering, ansvarighet osv. Om alla vore överens skulle det inte finnas något att förhandla om. Också inom det civila samhället gick (och går) meningarna isär på många punkter. De senaste partskonferenserna har dock visat att det inte längre "bara" är miljöorganisationer, utvecklingspolitiska grupper, kvinnoorganisationer eller företrädare för ursprungsbefolkningar – för att bara nämna några "intressenter" – som arbetar för att strikt begränsa klimatförändringarna. En mycket bred global rörelse har vuxit fram i det civila samhället.

6.2.2 Lovordas bör särskilt det intensiva engagemanget i frågan under flera år från den (globala) fackföreningsrörelsen och från många företagare och företag, här kan bl.a. nämnas de insatser som gjorts av IFS och World Business Council for Sustainable Development. Det är allmänt känt att en resurseffektiv och klimatvänlig ekonomi erbjuder nya möjligheter till ekonomisk utveckling.

6.2.3 COP 20 i Lima var i detta avseende en imponerande "demonstration" från bägge sidor, såväl arbetsgivare som arbetstagare, men också från hela det civila samhällets sida, för att visa de ansvariga politikerna att mycket stora delar av samhället vill se mer än vad politikerna hittills förhandlat om.

6.2.4 Även lokalt och regionalt har de klimatförändringsbegränsande åtgärderna nått en helt ny dimension. Även här inser man att det är nödvändigt inte bara att förhindra ytterligare förödelse i vissa regioner och för de människor som bor och arbetar där, utan också att ta till vara de tillfällen som bjuds att bygga nya värdekedjor.

6.3 För det andra bör det civila samhället medverka aktivt till genomförandet av klimatbesluten. Enligt EESK:s uppfattning måste politiken på det här området visa upp en helt ny strategisk sida, så att en sådan medverkan kan bli möjlig, och bemöda sig om ett betydligt intensivare deltagande.

6.3.1 EESK fick t.ex. i sin undersökning av frågan hur det civila samhället deltar i genomförandet av EU:s direktiv om förnybar energi ett mycket tydligt besked om att det finns en utbredd önskan i det civila samhället, inklusive bland många små och medelstora företag, om ett direkt deltagande, t.ex. i form av projekt för småskalig energiproduktion, för att de själva ska kunna dra nytta av de nya ekonomiska möjligheterna i sina regioner.

6.3.2 Den framgångsrika energiomställningen t.ex. i Danmark och Tyskland grundar sig ju på att privatpersoner, jordbrukare, kommuner, kooperativ och småföretag deltar i energiproduktionen och gör ekonomiska vinster, men kommissionen har snarare systematiskt försämrat möjligheterna att delta än förbättrat dem.

6.4 För det tredje kan det civila samhället förutom att övervaka processen och stödja genomförandet av besluten bidra till att sprida god praxis och sakkunskap i förbindelse med positiv utveckling inom företagen. Särskild tonvikt bör läggas vid de ekonomiska sektorer om vilka det finns en allmänt utbredd och felaktig uppfattning att de inte gör något utan bara låter utsläppen öka, såsom inom transport eller industriprocesser. Politiska beslut kan få en större verkan om incitamenten grundar sig på kunskap om aktuell eller framtida utveckling av teknik och affärsmodeller. Det civila samhället kan spela denna roll genom att anordna konferenser och stödja utbytet av information, vilket visas av det starka stödet från den privata sektorn, inte minst i EU:s medlemsstater.

6.5 Vid COP 21 kommer det civila samhällets strategiska roll knappast alls att tas upp. Därmed är det ännu viktigare att de politiskt ansvariga inleder samråd med det civila samhället utanför COP-processen och utvecklar lämpliga strategier.

6.6 Här återstår mycket för EU att göra. Kommittén beklagar till exempel att det varken i EU:s klimat- och energipaket för 2030 eller i förslaget om den europeiska energiunionen finns några konkreta idéer om hur det civila samhället ska involveras.

6.7 EESK uppmanar kommissionen, rådet och Europaparlamentet att äntligen inleda en intensiv och strukturerad dialog på det här området för att inte låta den grundläggande beredvillighet att utveckla nya strukturer som finns i samhället gå till spillo. Den nya klimatpolitiken kan inte och får inte införas ovanifrån, utan måste grunda sig på brett stöd från alla aktörer och genomföras underifrån.

Bryssel den 2 juli 2015.

Henri MALOSSE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska investeringsbanken: En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik

[COM(2015) 80 final],

och

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet: Att nå elsammanlänkingsmålet på 10 % – Att rusta Europas elnät för 2020

[COM(2015) 82 final]

(2015/C 383/12)

Föredragande: Ulla SIRKEINEN

Medföredragande: Pierre-Jean COULON

Den 9 mars och den 25 mars 2015 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska investeringsbanken: En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik

[COM(2015) 80 final], och

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet: Att nå elsammanlänkingsmålet på 10 % – Att rusta Europas elnät för 2020

[COM(2015) 82 final].

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 16 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli 2015) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt med 100 röster för.

1. Slutsatser och rekommendationer

EESK:s slutsatser:

1.1 EU:s energipolitik har delvis varit framgångsrik särskilt när det gäller att öka användningen av förnybar energi och konsumenternas valmöjligheter. De flesta energipolitiska frågor behandlas dock fortfarande främst som nationella intressen.

1.2 Utmaningarna har ökat och rör bland annat risker för tryggad gasförsörjning, ökade energikostnader som skadar konsumenterna och försvagar den industriella konkurrenskraften och effekterna av en hög andel intermittent förnybar energi på elsystemets stabilitet.

1.3 Det behövs massiva investeringar för att säkra en trygg energiförsörjning i Europa. Investeringarna behöver en politisk ram som är så förutsägbar och tillförlitlig som möjligt.

1.4 För att svara på européernas förväntningar måste energifrågorna hanteras på ett mer enhetligt sätt. Samarbeta mellan medlemsstaterna och en fullt fungerande inre energimarknad är oundvikliga.

1.5 Vi stöder förslaget om en europeisk energiunion och anser att den måste genomföras skyndsamt. Detta skulle kunna leda till att den fria rörligheten för energi blir EU:s femte frihet!

EESK:s rekommendationer:

1.6 Initiativets framgång skulle kräva ett tydligare budskap – en ledande vision – om vad de europeiska medborgarna och företagen kommer att tjäna på en energiunion.

1.7 Vid sidan av försörjningstrygghet och hållbarhet bör åtgärder beträffande energikostnader för medborgare och företag ha hög prioritet. När ökade konsumentpriser på el beror på politiska åtgärder, kan rättelser med rätta förväntas.

1.8 Energi måste stå i centrum för EU:s externa politik med tanke på den ökande konkurrensen om energikällor och behovet av att diversifiera försörjningskällorna.

1.9 Vid utarbetandet av förslag till översyn av olika delar av energilagstiftningen, såsom föreslås i färdplanen och stöds av EESK, bör kommissionen undvika inkonsekvenser och ökade kostnader, och i stället försöka förenkla förfarandena.

1.10 Metoder för att aktivera konsumenterna bör utvecklas i samarbete med konsumenterna själva, inbegripet när det gäller innovativ användning av IKT. Energifattigdom bör hanteras i första hand genom socialpolitiska åtgärder.

1.11 För att utnyttja den stora potentialen för ökad energieffektivitet framför allt i byggnader och inom transporter behövs innovativa finansieringsidéer.

1.12 Det behövs en strukturreform av EU:s utsläppshandelssystem, men åtgärder inom sektorer som inte omfattas av utsläppshandelssystemet är lika viktiga.

1.13 Tills lika villkor på global nivå är en realitet måste problemet med koldioxidläckage tas på största allvar. De företag som presterar bäst måste få full ersättning för direkta och indirekta kostnadsökningar.

1.14 Utvecklingen av förnybar energi, inklusive bioenergi, måste stödjas, men detta bör inte öka kostnaderna för användarna.

1.15 För att lösa framtida energiutmaningar krävs förstärkt finansiering för forskning och innovation. Hantering av energi som en insatsvara på ett så effektivt och hållbart sätt som möjligt utgör en stor möjlighet för tillväxt och sysselsättning i EU.

1.16 Den nya styrningen av energipolitiken måste säkerställa att det råder samstämmighet mellan olika energiaspekter och att EU:s mål uppnås. Den stödjande europeiska energidialog som föreslagits av EESK bör inledas utan dröjsmål.

1.17 Åtgärder för att öka sammankopplingen av elnäten måste genomföras snarast möjligt, bland annat genom snabbare processer för godkännande. Man skulle kunna undersöka om samma mål för alla verkligen är genomförbart.

2. Inledning

2.1 EU:s energipolitik har tre huvudsakliga mål: försörjningstrygghet, hållbarhet och konkurrenskraft. EU-lagstiftningen täcker energimarknaderna samt miljö- och klimatrelaterade aspekter av energi. Genom EU-finansiering stöds forskning och utveckling på energiområdet samt infrastrukturutveckling. Effektivitet i energianvändningen hör till sin natur i stor utsträckning till det lokala eller nationella ansvarsområdet, och aspekter som rör den inre marknaden bör iakttas i detta sammanhang. Fördragen ger medlemsstaterna rätt att besluta om hur de ska använda sina energiresurser och sin energimix.

2.2 Energipolitiken i Europa varit delvis framgångsrik. 20-20-20-målen, som ska uppnås senast 2020, för att minska utsläppen av växthusgaser och öka användningen av förnybara energikällor verkar komma att uppfyllas i förtid och energieffektiviteten verkar utvecklas nästan i önskad takt. Detta beror dock till viss del på den ekonomiska nedgången. Marknaderna har öppnats och konsumenternas valmöjligheter ökat. Energipolitiken behandlas dock fortfarande i praktiken främst som en nationell fråga. EU:s lagstiftning har genomförts långsamt eller ofullständigt och en verkligt fungerande inre marknad har inte uppnåtts. På EU-nivå och nationell nivå har politiken för olika energiaspekter varit splittrad och ofta obalanserad.

2.3 För att korrigera detta föreslog Jacques Delors-institutet "Notre Europe" år 2010 att man skulle bilda en europeisk energigemenskap. Detta initiativ fick aktivt stöd av EESK.

2.4 Nya utmaningar har nyligen uppstått på energiområdet. Oron över energiförsörjningens trygghet har blivit akut i vissa medlemsstater. Konsumenterna, i synnerhet de sårbara, lider av ökade energikostnader till följd av den ekonomiska nedgången. Industrin har svårt att konkurrera mot de lägre energipriserna i andra regioner, och om den industriella tillbakagången i många medlemsstater i kombination med koldioxidläckage fortsätter, kommer inte endast sysselsättningen och tillväxten utan också själva energiomställningen att äventyras. Trots stora framgångar på området för förnybar energi riskerar Europa att förlora sin ledande ställning. I vissa länder leder en allt högre andel förnybar energi till förvaltningsproblem i elsystemet, och traditionell energiproduktion blir alltmer olönsam. Enligt kommissionen ⁽¹⁾ behövs mellan 2020 och 2030 investeringar i storleksordningen 2 000 miljarder euro för att trygga energiförsörjningen, inbegripet produktions- och nätinvesteringar, oberoende av frågan om man ska satsa på traditionella eller alternativa energikällor.

3. Kommissionens meddelanden

3.1 Den nya kommissionen som leds av Jean-Claude Juncker har gjort energipolitik till ett av sina tio prioriterade områden. I oktober 2014 fastställde Europeiska rådet energi- och klimatpolitiska mål fram till 2030: att minska växthusgasutsläppen med minst 40 % jämfört med nivån 1990, att öka andelen förnybar energi till minst 27 % och att förbättra energieffektiviteten med minst 27 %.

3.2 Den 25 februari 2015 presenterade kommissionen sitt meddelande *En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik* ⁽²⁾. Strategin omfattar fem ömsesidigt förstärkande och sammanhängande aspekter som ska ge bättre energitrygghet, hållbarhet och konkurrenskraft:

- Energitrygghet, solidaritet och förtroende.
- En helt integrerad europeisk energimarknad.
- Energieffektivitet som bidrar till dämpad efterfrågan.
- En ekonomi utan kol och olja.
- Forskning, innovation och konkurrenskraft.

3.3 Strategin innehåller kommissionens övergripande vision av en energiunion. På grundval av en kort beskrivning av utmaningarna inom de fem aspekterna föreslås 15 åtgärds punkter. En bifogad färdplan innehåller kommissionens planerade insatser för i huvudsak innevarande år och 2016. De flesta av dessa är revideringar av befintlig lagstiftning.

3.4 I samma paket offentliggjorde kommissionen meddelandet *Att nå elsammanlänkningsmålet på 10 % – Att rusta Europas elnät för 2020* ⁽³⁾ och meddelandet *Parisprotokollet – en plan för att möta de globala klimatförändringarna efter 2020* ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2014) 903 final.

⁽²⁾ COM(2015) 80 final.

⁽³⁾ COM(2015) 82 final.

⁽⁴⁾ COM(2015) 81 final.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommittén anser att kommissionens initiativ till en europeisk energiunion liknar den tidigare idén om en europeisk energigemenskap, och stöder därför detta initiativ.

4.2 För att kunna möta de mycket omfattande behoven behöver investeringarna så snart som möjligt en förutsägbar och tillförlitlig rättslig ram från 2020 och framåt. De åtgärdsplaner och den färdplan som lagts fram av kommissionen innehåller inga stora förändringar, utan snarare en översyn och uppdatering av den nuvarande lagstiftningen. Det viktigaste är genomförandet. Det är nu av yttersta vikt att man inte avviker från den snabba tidsplanen. Naturligtvis är det lika viktigt att varken parlamentet eller rådet dröjer i dessa frågor.

4.3 EESK anser emellertid att initiativets framgång skulle kräva ett tydligare budskap – en ledande vision – om vad de europeiska medborgarna och företagen kommer att tjäna på en energiunion. Alla inblandade beslutsfattare bör ha denna vision i åtanke.

4.4 Många intressenter är oroade över inkonsekvent lagstiftning och inblandning i alltför många aspekter av energisektorn. För att svara på européernas förväntningar, särskilt i fråga om nya utmaningar, måste energifrågorna hanteras på ett mer enhetligt sätt. Detta gäller för de olika politiska målen och områdena samt för sammanjämkningen av nationella intressen och bredare gemensamma EU-intressen.

4.5 Kommittén är övertygad om att samarbete mellan medlemsstaterna och en fullt fungerande inre energimarknad är absolut nödvändiga för att uppnå de energipolitiska målen. Fler förnybara energikällor behövs för att minska det externa beroendet och utsläppen. Det är redan uppenbart att elsystem med större andelar intermittent förnybar energi kan fungera bättre på en större marknad än den nationella. Kostnaderna för reservkapacitet, toppbelastning och (gas)lagring är också lägre på en större marknad.

4.6 Vid sidan av försörjningstrygghet och hållbarhet bör åtgärder beträffande energikostnader för medborgare och företag ha hög prioritet. När medborgarna känner sig mer och mer alienerade från EU och lider av den ekonomiska nedgången är energikostnaderna utan tvekan en viktig källa till oro. Detsamma gäller för företag, i synnerhet små och medelstora företag, och deras arbetstagare som konkurrerar på internationella marknader.

4.7 När ökningarna av konsumentpriserna på energi, framför allt på el, huvudsakligen beror på politiska beslut om skatter och avgifter, kan en korrigerande åtgärd med rätta förväntas. Kommissionen bör gå vidare med sina planer på att se över priserna och styra stödåtgärderna. Samtidigt bör kommissionen redogöra för vilka priseffekter som de planerade ändringarna av utsläppshandelssystemet och det utlovade avskaffandet av subventionerna för miljöskadliga energikällor⁽⁵⁾ kommer att få.

5. Särskilda kommentarer

Energitrygghet, solidaritet och förtroende

5.1 EESK håller med kommissionen om att de viktigaste drivkrafterna för försörjningstrygghet är fullbordandet av den inre marknaden för energi och effektivare energianvändning. Utöver detta förtjänar det internationella geopolitiska sammanhanget mycket mer uppmärksamhet. Den globala konkurrensen om energiresurser kommer att intensifieras, och detta samt diversifieringen av energiförsörjningen i EU bör vara centrala delar av EU:s utrikes- och handelspolitiska åtgärder.

5.2 Diversifiering av energikällor är i huvudsak beroende av nationella val av energimix och energitillförsel. EU kan och bör stödja utvecklingen av infrastruktur. Gasförsörjningen är för tillfället föremål för särskild uppmärksamhet. Utvecklingen av efterfrågan på gas i EU bör undersökas noga, och prognoserna för infrastrukturinvesteringar bör anpassas till detta. Mer uppmärksamhet bör riktas till andra, särskilt inhemska, energikällor.

⁽⁵⁾ Dessa uppskattas av Internationella valutafonden till 330 miljarder euro per år.

5.3 Det bör vara klart för medlemsstaterna att det ligger i deras intresse att ha ett närmare samarbete och utbyta information på marknader – för gas eller andra produkter – där de står inför en leverantör med dominerande ställning eller en kartell. Samarbetet bör dock inte hindra marknaden från att fungera. Man bör kunna förvänta solidaritet mellan medlemsstaterna, men detta kan bara grunda sig på förtroende och respekt för gemensamma åtaganden och regler. Problemet med energiöar kräver särskild uppmärksamhet, inbegripet öarnas särdrag jämfört med fastlandet.

En helt integrerad inre energimarknad

5.4 Uppdatering av el- och gasnät är av central betydelse för genomförandet av energiunionen. Frågan om elsammanlänkning behandlas i kapitel 6 utgående från meddelandet om denna fråga.

5.5 Energisektorn och särskilt elmarknaderna lider av ett ofullständigt genomförande av relevanta direktiv och ett ännu svagt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem och nationella tillsynsmyndigheter. EESK stöder kommissionens förslag i dessa frågor, men varnar för att öka de administrativa bördorna och kostnaderna.

5.6 Kopplingarna mellan grossist- och detaljhandelsmarknaderna är svaga, eller åtminstone oklara – mer insyn behövs i priserna. Otillräckliga prissignaler för investeringar och bristande flexibilitet på efterfrågesidan tycks vara avgörande frågor. Utmaningarna består i den ökade andelen energi från förnybara energikällor och frågan om överkapacitet kontra behovet av balans och toppkapacitet. En översyn av de berörda bestämmelserna är nödvändig, men vid utarbetandet bör kommissionen undvika en ökning av användarkostnaderna och samtidigt stödja lösningar som främjar gränsöverskridande marknader.

5.7 El- och gasmarknaderna har i ökande grad redan utvecklats till i praktiken regionala marknader för flera grannländer. Detta är en välkommen utveckling på vägen till EU-omfattande marknader och bör stödjas av beslutsfattarna. Det är särskilt viktigt att utbyta god praxis och erfarenheter mellan regionerna och i hela EU. Även här måste ökade administrativa bördor undvikas.

5.8 Det ligger i allas intresse att aktivera konsumenterna på energimarknaderna, men detta kan inte genomföras med tvång. Noggrant utvalda metoder, särskilt innovativ användning av IKT, behöver utvecklas i samarbete med konsumenterna så att man kan utnyttja den potential som finns i styrning genom efterfrågan och därigenom minska kostnaderna.

5.9 Utsatta konsumenter är ännu mer sårbara i dagens ekonomiska situation i många medlemsstater. EESK ställer sig bakom kommissionens tanke om att i första hand stödja dessa konsumenter genom tillräckliga socialpolitiska åtgärder. Det observationsorgan för energifattigdom som kommittén föreslagit tidigare skulle bidra till att identifiera verkliga behov.

Energieffektivitet som bidrag till dämpad energiefterfrågan

5.10 När det gäller energieffektivitet håller EESK med kommissionen om att den största delen av arbetet måste göras på nationell och lokal nivå. Lyckade EU-åtgärder på detta område är bland annat regler om märkning och ekodesign, som måste ses över regelbundet.

5.11 EESK välkomnar kommissionens avsikt att lägga fram förslag för att säkerställa att åtgärder som rör energieffektivitet och styrning genom efterfrågan kan konkurrera på lika villkor på energimarknaden, förutsatt att detta syftar till att tillgodose användarnas verkliga intressen.

5.12 EESK instämmer i att bygg- och transportsektorerna har en stor energieffektivitetspotential – eller snarare energibesparingspotential – och att den bör utnyttjas genom omsorgsfullt utformade åtgärder. Exempelvis energicertifieringen och märkningssystemen för byggnadsmaterial skulle behöva ses över. Innovativa finansieringsidéer behövs.

Minskad användning av fossila bränslen i ekonomin

5.13 EESK håller även på att utarbeta ett separat yttrande om förberedelserna för klimatmötet i Paris. EESK stöder huvudsakligen EU:s ansträngningar inom den absolut nödvändiga utvecklingen för att uppnå tillräckliga rättsligt bindande globala åtaganden.

5.14 EESK stöder också, liksom i tidigare yttranden, förslagen till strukturreform av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Lika viktigt som detta är beslut om framtida, huvudsakligen nationella, åtgärder inom sektorer som inte omfattas av utsläppshandelssystemet.

5.15 Tills lika villkor på global nivå är en realitet måste EU ta problemet med koldioxidläckage på största allvar. Energiintensiva industrier som hotas av koldioxidläckage måste garanteras kompensation för både direkta och indirekta kostnadsökningar i utsläppshandelssystemet i förhållande till sin växthusgaseffektivitet, så att full kompensation ges till dem som presterar bäst. För de indirekta ersättningarna behövs en EU-omfattande ram så att man undviker snedvridning av konkurrensen inom EU.

5.16 EESK stöder helhjärtat målet att göra EU till världsledare inom förnybar energi. Stödåtgärder är nödvändiga, men de bör vara i linje med konkurrens- och marknadsreglerna, vara marknadsbaserade och undvika en ökning av konsumentpriserna på energi. Stöd till mogen och konkurrenskraftig teknik bör fasa ut. I detta sammanhang stöder EESK kommissionens ansträngningar.

5.17 Förutom förnybar energi bör utveckling av alla typer av teknik och lösningar för minskade koldioxidutsläpp – ren teknik – vara ett mål för EU.

5.18 EESK stöder kommissionens åsikt att EU behöver investeringar i den växtbaserade bioekonomin, som är en viktig källa till permanent förnybar energi. Vid utarbetandet av planer på detta område måste man ta hänsyn till effekter på miljö, markanvändning och livsmedelsproduktion. Även vattenkraft har en potential.

En energiunion för forskning, innovation och konkurrenskraft

5.19 EESK stöder den föreslagna nya strategin för forskning och innovation men upprepar sin ståndpunkt från tidigare yttranden att det behövs mer resurser för att lösa framtida energiutmaningar. Kommittén understryker särskilt behovet av att stimulera privat finansiering genom EU:s åtgärder och att engagera sig mer i globalt samarbete kring forskning och innovation.

5.20 EU:s konkurrenskraft handlar dock inte bara om att vara bäst på energi- och klimatrelaterad teknik. Det handlar i lika hög grad, eller mer, om att hantera energi som en insatsvara på ett så effektivt och hållbart sätt som möjligt, bättre än konkurrenterna. Detta är ett mångsidigare och säkrare sätt att säkerställa tillväxt och fler arbetstillfällen i Europa.

5.21 Omställning är avgörande inom alla sektorer av ekonomin. Kommittén understryker att den är övertygad om att omställningen måste vara rättvis och jämlik. Utbildning och livslångt lärande är viktiga åtgärder för att nå framgång. Den sociala dialogen på EU-nivå och nationell nivå har en central roll i denna utveckling.

Styrningen av energiunionen

5.22 EESK stöder till fullo kommissionens insatser för att säkerställa samstämmighet mellan olika aspekter av energipolitiken och samordning mellan medlemsstaterna. De nya styrelseformerna måste också syfta till att garantera att EU:s mål för 2030 uppnås. Medlemsstaterna bör dock inte åläggas mer planerings- eller rapporteringsskyldigheter, utan i stället måste gällande krav effektiviseras.

5.23 EESK konstaterar med glädje att dess initiativ om en energidialog med berörda parter har beaktats av kommissionen. Kommittén väntar nu på en detaljerad handlingsplan för denna.

6. Kommentarer till meddelandet om att uppnå sammanlänkingsmålet på 10 %

6.1 En ökad andel förnybar, intermitterent el kräver – liksom målet att minska kostnaderna för topp- och reservkapacitet – större nätverkskapacitet. Behovet av ökad sammanlänkingskapacitet är i många fall uppenbart, till och med brådskande. Det är förvånande att man i så många fall är så långt ifrån att uppnå målet på 10 %. De åtgärder som föreslås i meddelandet välkomnas. EESK har tidigare yttrat sig i denna fråga, bland annat i ett nyligen avgivet yttrande på eget initiativ om EU-samarbete om energinäten.

6.2 Metoden med projekt av gemensamt intresse förefaller lämplig. Det förefaller också ändamålsenligt att prioritera finansiering av projekt med den största potentialen att öka sammanlänkingskapaciteten från nuvarande nivåer under 10 %. Men det förefaller också rimligt att ta hänsyn till den ekonomiska situationen i länderna i fråga.

6.3 Ett fullständigt genomförande av förordningen om transeuropeiska energinät är angeläget. Insatser för att förkorta godkännandeförfarandena behövs allra mest. Dessutom är detta ett område där man bör undersöka alla möjligheter att förenkla och påskynda processerna genom att involvera lokala aktörer i ett tidigt skede. För detta ändamål har EESK bland annat föreslagit att inleda en europeisk energidialog. Detta bör beaktas vid utarbetandet av förslaget om ett forum för energiinfrastruktur.

6.4 Man skulle dock kunna undersöka om samma mål för alla medlemsstater, oberoende av deras storlek, energimix, grannskap osv., verkligen är genomförbart. Ett jämnt elpris kan användas som en indikator på tillräcklig sammanlänkingskapacitet.

Bryssel den 1 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Mot en ny europeisk grannskapspolitik

(JOIN(2015) 6 final)

(2015/C 383/13)

Föredragande: Gintaras MORKIS

Medföredragande: Cristian PÎRVULESCU

Den 10 juni 2015 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Mot en ny europeisk grannskapspolitik

(JOIN(2015) 6 final).

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 juni 2015.

Vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 108 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska kommissionen och Europeiska utrikestjänsten har inlett en offentlig diskussion om den nya europeiska grannskapspolitiken (EGP). Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) välkomnar denna omprövning av den europeiska grannskapspolitiken och anser att den är en angelägen och viktig översyn.

1.2 EESK konstaterar att den nuvarande grannskapspolitiken inte återspeglar verkligheten i EU:s grannskap och har ställts inför många utmaningar, som man inte kommit till rätta med. Den europeiska grannskapspolitikens mekanism och instrument måste förändras i grunden.

1.3 EGP-länderna har olika utrikespolitiska prioriteringar och ambitioner för sina förbindelser med EU. EESK framhåller därför behovet av att tillämpa principerna om differentiering och flexibilitet. Kommittén konstaterar att de södra och östra geografiska områden som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken bör upprätthållas, men att politiken beträffande förbindelserna bör utvecklas och förbättras. Vissa av de nuvarande grannskapsländerna bör betraktas som verkliga partner till EU, andra som grannländer. Kommittén understryker samtidigt att erkännande av demokratiska värderingar och respekt för mänskliga rättigheter är principer som bör gälla för alla stater, eftersom tillämpning av dubbla måttstockar skulle demoralisera andra grannskapsländer.

1.4 I sitt gemensamma samrådsdokument *Mot en ny grannskapspolitik* tar Europeiska kommissionen upp många frågor. I detta yttrande kommer EESK dock att fokusera på den viktigaste frågan: det civila samhällets ståndpunkter, både inom EU och i partnerländerna.

1.5 EESK välkomnar det samråd som nyligen hölls i Barcelona med de södra partnerländerna, det informella ministermötet om framtiden för den europeiska grannskapspolitiken (Barcelona den 13 april 2015) – där deltagarna bekräftade sin avsikt att samarbeta för att skapa ett område med välstånd och god grannsämja i Medelhavsområdet – och den gemensamma förklaringen från toppmötet inom det östliga partnerskapet (Riga den 21–22 maj 2015) – där deltagarna upprepade sitt åtagande att ytterligare stärka demokratin, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, samt att upprätthålla den internationella rättens principer och normer. Det är viktigt att EU står fast vid sitt åtagande att stödja den territoriella integriteten, oberoendet och suveräniteten hos alla sina partner.

1.6 EESK föreslår att den nya grannskapspolitiken bör fokusera på verksamhet som syftar till att öka människors säkerhet och stabiliteten i EU:s grannskap samt insatser för att skapa bättre ekonomiska och sociala villkor och välstånd i EGP-länderna. Det främsta målet med den förnyade europeiska grannskapspolitiken bör vara att garantera människors säkerhet och värna om deras möjligheter att leva ett värdigt och välmående liv i sitt land, fritt från våld, förtryck och fattigdom. Den europeiska grannskapspolitiken bör aktivt engagera sig i förtroendeskapande åtgärder och insatser efter konflikter.

1.7 EESK understryker att bättre sysselsättning, en hållbar och öppet fungerande ekonomi, förmåga att locka till sig utländska investeringar, effektiva och tillgängliga offentliga tjänster samt socialt skydd utgör en grund för stabilitet, säkerhet och till och med demokratisering. Vid sidan av de två stora initiativ som omfattar de viktigaste drivkrafterna för att ytterligare integrera grannskapsländerna med EU, nämligen liberaliseringen av handeln (huvudsakligen med hjälp av associeringsavtal och djupgående och omfattande frihandelsavtal) och rörlighet och viseringslättnader (eller viseringsliberalisering för vissa länder), betraktar EESK utbildning och yrkesbildning (särskilt för ungdomar) som det tredje initiativet av stor betydelse inom ramen för den nya europeiska grannskapspolitiken.

1.8 EESK anser att den europeiska grannskapspolitiken inte får betraktas åskilt från den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna (GSFP). Samtidigt som EU bedömer intressena och reaktionerna hos aktörer utanför EGP-området bör unionen inta en fast hållning och se till att ingen stat kan påtvinga självständiga stater sin vilja och diktera dagordningen eller målsättningarna för EU:s medlemsstater och grannskapsländerna.

1.9 EU bör inleda ett närmare samarbete med andra internationella organisationer såsom Nato och FN för att försvara suveräniteten, oberoendet och den territoriella integriteten i alla grannskapsländer. Bättre diplomati och kommunikation utanför EGP-området (särskilt med det civila samhället) är ett viktigt konfliktförebyggande instrument för att bygga upp ömsesidigt fördelaktiga förbindelser som leder till ekonomisk utveckling och högre levnadsstandard.

1.10 EESK efterlyser hantering av rörlighet och migration genom främjande av solidaritet i medlemsstaterna, som en del av EU:s övergripande strategi. Partnerskap med grannskapsländerna och andra länder är viktiga verktyg för att klara av de stora utmaningar som denna strategi ställs inför. EU bör handla snabbt och samordnat för att lösa den humanitära situationen i Medelhavsområdet.

1.11 EESK understryker att viseringslättnader och viseringsliberalisering alltjämt är ett viktigt initiativ ur grannskapsländernas synvinkel. EESK välkomnar förhandlingarna om ett återtagandeavtal med Marocko och inledandet av förhandlingar om ett avtal om förenklade viseringsförfaranden. Kommittén ser fram emot förhandlingar om avtal om förenklade viseringsförfaranden och återtagandeavtal med Tunisien och Jordanien. Avtalen om liberalisering av viseringsbestämmelserna (med Moldavien) och om förenklade viseringsförfaranden (med Ukraina, Armenien, Azerbajdzjan och Georgien) bör genomföras fullt ut och fungera som förebilder för alla länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken.

1.12 EESK föreslår att det civila samhällets roll ska stärkas främst på tre sätt: genom att ge makt åt det civila samhället så att det står bättre rustat att stödja stabiliserings- och demokratiseringsprocesser, genom att låta det civila samhällets organisationer delta i större utsträckning i EGP-relaterade åtaganden och insatser och slutligen genom att bättre ta vara på den sakkunskap och de resurser som finns inom det europeiska civila samhället för att stödja det civila samhällets utveckling i grannskapsländerna.

1.13 Vi anser att uppfyllandet av grundläggande mänskliga och sociala rättigheter, inte minst föreningsfriheten och rätten till kollektivförhandlingar, måste erkännas fullt ut. Den sociala dialogen bör också främjas både inom den östra och inom den södra dimensionen av den europeiska grannskapspolitiken. EESK efterlyser respekt för arbetsmarknadsparternas och civilsamhällesorganisationernas oberoende.

1.14 EESK framhåller att det är viktigt att uppmuntra kulturella (samt ekonomiska och politiska) institutioner för att få igång en dialog och bygga upp samförstånd. Enligt EESK:s åsikt är stabiliseringen och demokratiseringen av de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken beroende av bärkraften hos de kulturella och religiösa modellerna, som bör vara toleranta och inkluderande.

1.15 EESK föreslår att EU sänder en tydlig signal till medborgarna i grannskapsländerna om att denna politik riktar sig till dem och berör deras säkerhet och välbefinnande. Medansvar på det civila samhällets nivå bör bli en prioritering inom hela EU. Översynen av den europeiska grannskapspolitiken måste uppmuntra till att EU:s intressen och värderingar förmedlas på ett bättre sätt, både inom EU och i partnerländerna.

2. Utmaningar för den europeiska grannskapspolitiken

2.1 EU behöver samarbetsvilliga grannar för att trygga sin egen säkerhet och sitt välstånd. Den europeiska grannskapspolitiken hade det ambitiösa syftet att uppmuntra grannländerna att genomföra politiska och ekonomiska reformer i utbyte mot tillträde till EU:s marknader, ökad rörlighet och ekonomiskt stöd. Allt större säkerhetsutmaningar och geopolitiska chocker i EU:s grannskap underströk ytterligare vikten av ett stabilt, demokratiskt och välmående grannskap.

2.2 De dramatiska förändringarna i EU:s grannskap utgör också ett hot mot EU-länderna. Genomförandet av det östliga partnerskapet provocerade fram en aggressiv politik från Rysslands sida gentemot EU:s grannländer, men också gentemot EU:s medlemsstater – särskilt de nordiska länderna och länderna i Central- och Östeuropa. De våldsamma konflikterna i Syrien, Irak och Libyen har lett till humanitära kriser och terrorism som även skulle kunna sprida sig till EU.

2.3 EU måste inse att dess roll och inflytande i EGP-länderna och deras grannländer bidrog till politiska och sociala oroligheter och väckte starkt intresse hos vissa aktörer bortom EGP-ländernas gränser. Den arabiska våren och dess konsekvenser och krisen i Ukraina bör betraktas som bevis för att EU på ett betydelsefullt sätt kan påverka sociala och politiska processer. EU har bidragit till att göra människor mer medvetna och stärkt deras ambitioner gentemot sina regeringar och EU har, åtminstone delvis, väckt till liv civila krafter som satt igång politisk verksamhet.

2.4 Samtidigt har den europeiska grannskapspolitiken stött på motgångar, både inom EU och i partnerskapsländerna. Det måste därför till genomgripande förändringar i översynen av den europeiska grannskapspolitiken och dess instrument, som bör grunda sig på principerna om differentiering och flexibilitet. De södra och östra geografiska områden som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken bör upprätthållas, men politiken beträffande förbindelserna bör utvecklas och förbättras. Den europeiska grannskapspolitiken bör uppmuntra alla grannländer att bli verkliga partner för dialog och samarbete.

3. Den nya europeiska grannskapspolitikens bärande pelare

3.1 *Ekonomi och välbefinnande*

3.1.1 EESK konstaterar att förbättrade relationer mellan EU och EGP-länderna kommer att avgöras av fyra villkor: stabilitet, öppenhet, fria marknadsregler och en långsiktig strategi. Den reviderade europeiska grannskapspolitiken bör inriktas på att skapa förutsättningar för en hållbar ekonomisk och social utveckling i EGP-länderna. Bättre sysselsättning och en öppet fungerande ekonomi skapar ett högt mervärde för hela samhället och lägger därmed en grund för stabilitet, säkerhet och till och med demokratisering. EU bör lägga större vikt vid bättre finansierade instrument som ger stöd till de ekonomiska anpassningar som kommer att krävas för att höja konkurrenskraften, initiativ för hållbara företagsinvesteringar och anpassningar av den ekonomiska produktionen med syftet att generera sysselsättning av högre kvalitet. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att stärka ungdomars, kvinnors och marginaliserade gruppers ekonomiska egenmakt. Initiativ för ekonomisk tillväxt och sysselsättning måste få tillräcklig finansiering och åtföljas av skraddarsydda program. Vid genomförandet av dessa program skulle man kunna dra nytta av god praxis från initiativet för social sammanhållning inom ramen för stabilitetspakten för sydöstra Europa ⁽¹⁾.

3.1.2 Utbildning och yrkesutbildning skulle vara den bästa långsiktiga investeringen för ökad ekonomisk tillväxt och hållbar säkerhet. EU bör överväga möjligheten att utvidga Erasmus+-programmen så att grannskapsländernas deltagande ökar. Dessa program erbjuder den bästa mekanismen för att sprida EU:s akademiska och yrkesmässiga färdigheter till de mest avancerade partnerskapsländerna. EESK välkomnar Erasmus+ första internationella initiativ som lanserades i oktober 2014 och uppmanar EU att utöka möjligheterna för EGP-länderna att delta, samtidigt som man ökar finansieringen till andra utbildnings- och yrkesutbildningsinstrument.

3.1.3 EU bör sträva efter att fullborda ett frihandelsområde mellan EU och samtliga EGP-länder. Detta kan ses som ett viktigt instrument för att främja varaktigt ekonomiskt och socialt välbefinnande. EU bör mer aktivt sträva efter att integrera EGP-länderna i EU:s inre marknad, särskilt genom att inrätta djupgående och omfattande frihandelsavtal så snart som de nödvändiga villkoren är uppfyllda. De EGP-länder som prioriterar en närmare integration skulle kunna fokusera på undertecknande av associeringsavtal eller djupgående och omfattande frihandelsavtal, medan andra skulle kunna delta i alternativa samarbetsplattformar (såsom den europeiska energunionen etc.). Associeringsavtal och djupgående och omfattande frihandelsavtal bör dock inte betraktas som ett mål i sig eller som den enda möjliga vägen. Deras värde bör bedömas med avseende på deras positiva inverkan på hållbar ekonomisk utveckling, innovation, stabil sysselsättning och stärkt finanspolitisk kapacitet i partnerländerna.

3.1.4 EESK välkomnar lanseringen av EU:s finansieringsinstrument för små och medelstora företag i det djupgående och omfattande frihandelsområdet, som syftar till att stödja små och medelstora företag från Georgien, Moldavien och Ukraina och hjälpa dem att utnyttja de nya handelsmöjligheter som uppkommer genom de djupgående och omfattande frihandelsavtalen och nå högre kvalitetsstandarder, i linje med bästa praxis i EU. Vid det tredje affärsforumet för det östliga partnerskapet (den 21 maj 2015 i Riga) betonades det att fler instrument för att hjälpa företagen att omvandla och anpassa sig till högre normer bör tillhandahållas, så att företagen verkligen kan dra nytta av associeringsavtalet/det djupgående och omfattande frihandelsavtalet. Det föreslogs vidare att företagande och handel bör lyftas fram på ett bättre sätt i regionen.

3.1.5 Den nya europeiska grannskapspolitiken bör göra stödet till reformen av den offentliga förvaltningen, rättsväsendet, säkerhetssektorn, rättsliga bestämmelser och ett effektivt genomförande av lagstiftningen till en av sina mest framträdande insatser. Positiva tendenser, såsom ökande investeringar i partnerländerna och stärkt samarbete mellan företag i EU och partnerländerna kan komma till stånd endast om påtagliga framsteg görs i kampen mot korruption och organiserad brottslighet i EU:s grannskap. Alla EU:s grannländer brottas med omfattande korruption. Trots insatser för att begränsa korruptionen, kvarstår den och tränger in i alla delar av det offentliga och privata livet. EU bör därför som en del av sina finansieringsprogram förbättra villkoren för trovärdiga åtgärder mot korruption och utveckla en robust mekanism för att övervaka genomförandet. Lika stor uppmärksamhet bör ägnas åt att förbättra effektiviteten och bärkraften hos och tillgången till sociala tjänster, utbildning och hälso- och sjukvård i grannskapsländerna, eftersom dessa områden har stor betydelse för människors livskvalitet och trygghet i dessa länder.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "Den sociala dialogen i de länder som ingår i det östliga partnerskapet", EUT C 161, 6.6.2013, s. 40.

3.2 *Stabilitet och säkerhet*

3.2.1 Stabilitet och människors säkerhet bör bli det främsta målet för den europeiska grannskapspolitiken. EESK anser att ett säkert och välmående grannskap kan komma till stånd endast om människors säkerhet i regionen ökar avsevärt. Styrelseformer av god kvalitet och respekt för de mänskliga rättigheterna, avsaknad av brott och fysisk fara, ekonomisk utveckling som inbegriper alla samt social trygghet och miljöskydd är samtliga faktorer som påverkar stabiliteten i regionen på medellång till lång sikt. Instabiliteten i EU:s grannskap och bristen på förtroende för den europeiska grannskapspolitikens modell och dess instrument får inte leda till en sänkt ambitionsnivå eller avvisande av EU:s åtaganden. Program och instrument för att skapa stabilitet och förebygga konflikter bör ligga i toppen av den nya europeiska grannskapspolitikens prioriteringar.

3.2.2 EU bör inleda ett närmare samarbete med andra internationella organisationer såsom Nato och FN för att försvara suveräniteten, oberoendet och den territoriella integriteten i alla grannskapsländer. Bättre diplomati och kommunikation utanför EGP-området (särskilt med det civila samhället) är ett viktigt konfliktförebyggande instrument för att bygga upp ömsesidigt fördelaktiga förbindelser som leder till ekonomisk utveckling och högre levnadsstandard.

3.2.3 Den europeiska grannskapspolitiken har en grundläggande uppgift att förhindra radikaliserings och bekämpa terrorism och organiserad brottslighet. Utöver att vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder för att bekämpa terrorism måste EU använda befintliga EGP-instrument för att ta itu med de strukturella faktorer som är avgörande för dess spridning. Investeringar i utbildning och ekonomiska möjligheter behövs, tillsammans med åtgärder för att förbättra styrningen⁽²⁾.

3.2.4 Den nya europeiska grannskapspolitiken bör hänvisa till harmonisering av "hårda" och "mjuka" befogenheter. Den europeiska grannskapspolitiken får inte betraktas åtskilt från den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna (GSFP). Den pågående översynen av den europeiska grannskapspolitiken bör vara nära kopplad till EU:s reviderade säkerhetsstrategi.

3.2.5 Frågan om "grannars grannar" är av yttersta vikt. Ingen kan påtvinga sin vilja på självständiga stater eller diktera dagordningen eller målsättningarna för EU:s medlemsstater och EGP-länderna. EESK betonar att det vore mer fördelaktigt för Ryssland att delta i insatserna för att skapa stabila, demokratiska och ekonomiskt utvecklade länder snarare än att konfrontera de grannskapsländer som strävar efter en närmare integration med EU.

3.3 *Rörlighet och migration*

3.3.1 Viseringslättnader är alltså ett viktigt initiativ ur grannskapsländernas perspektiv. EESK välkomnar förhandlingarna om ett återtagandeavtal med Marocko (som inleddes i januari 2015) och inledandet av förhandlingar om ett avtal om förenklade viseringsförfaranden. Kommittén ser fram emot förhandlingar om avtal om förenklade viseringsförfaranden och återtagandeavtal med Tunisien och Jordanien. Avtalen om liberalisering av viseringsbestämmelserna (med Moldavien) och om förenklade viseringsförfaranden (med Ukraina, Armenien, Azerbajdzjan och Georgien) bör genomföras fullt ut och fungera som förebilder för alla länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken. EESK betraktar avtalen om liberalisering av viseringsbestämmelserna med Ukraina och Georgien som ett kraftfullt verktyg som uppmuntrar dessa länder att snabbare integreras med EU. Genomförandet av dem bör dock åtföljas av ökat internationellt stöd för att säkerställa territoriell integritet och kontroll av ländernas gränser.

3.3.2 EU:s grannskapspolitik bör ingå i den övergripande strategin för migration och rörlighet. Det är viktigt att EU uppmuntrar arbets- och utbildningsinvandring genom lagliga, flexibla och öppna förfaranden⁽³⁾.

3.3.3 I reaktion på den senaste tidens händelser som lett till en ökning av migrationsflödena från Nordafrika – flöden som tragiskt nog ledde till att ett stort antal människor miste livet – bör EU snabbt agera för att rädda livet på personer som försöker ta sig in på EU:s territorium. EU bör åta sig att fördjupa och stärka sitt samarbete med de länder som berörs av migrationsflödena – ursprungs- och transitländerna.

⁽²⁾ EUT C 218, 23.7.2011, s. 91.

⁽³⁾ EUT C 458, 19.12.2014, s. 7.

3.3.4 EU bör ingå avtal med tredjeländer, särskilt med grannländerna samt migranternas ursprungsländer och transitländer, med beaktande av de särskilda omständigheterna i varje land. Prioriteringarna i dessa partnerskap för rörlighet inbegriper faktorer som berör ekonomisk migration och rörlighet. Större uppmärksamhet bör ägnas åt organisering av laglig migration och visumpolitik, erkännande av kvalifikationer, rörlighet i utbildningssyfte, sociala trygghetsförmåner och migrationens och rörlighetens bidrag till utveckling⁽⁴⁾. En prioritering är en reform av Frontex, som omvandlar myndigheten till en europeisk gränsbevakningstjänst som stöder medlemsstaterna, och att utveckla ett mer effektivt och systematiskt redovisningssystem för dess verksamhet⁽⁵⁾.

3.4 Differentiering

3.4.1 Den europeiska grannskapspolitiken bör omformuleras för att mer flexibelt tillämpa principen om differentiering, både i fråga om geografi och – inom regionerna – i enlighet med grannskapsländernas strävanden, medborgerliga friheter och mänskliga rättigheter, den institutionella kapaciteten och säkerhetsbehoven. Samtidigt som de stöder principen om differentiering bör alla partnerländerna förbinda sig att respektera de grundläggande rättigheterna och rättsstatsprincipen. Erkännande av demokratiska värderingar och respekt för mänskliga rättigheter är principer som bör gälla för alla stater, eftersom tillämpning av dubbla måttstockar skulle demoralisera andra grannskapsländer.

3.4.2 EU är fortfarande intresserat av och engagerat i principen om villkorlighet. EESK har framhållit principerna om differentiering och villkorlighet i sina förbindelser med partnerländer⁽⁶⁾. Samtidigt har kommittén uttryckt sin önskan att se till att en "mindre för mindre"-princip inte skulle undergräva ett lands potential att genomföra reformer i den takt man själv föredrar och i enlighet med landets absorptionsförmåga. När de nationella regeringarna i grannskapsländerna avstår från närmare samarbete med den europeiska grannskapspolitikens instrument bör EU:s "mjuka makt" inriktas på det civila samhället.

3.4.3 Den europeiska grannskapspolitiken särskiljer sig från utvidgningspolitiken. Europeiska stater är dock fria att ansöka om EU-medlemskap ifall de uppfyller ansökningskriterierna och ansökningsvillkoren enligt artikel 49 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Om den europeiska grannskapspolitiken inspirerar ett europeiskt land att uppfylla Köpenhamnskriterierna bör vi välkomna detta resultat – som uppnåtts genom metoden "mer för mer".

4. Fokus på det civila samhället och kommunikation

4.1 Det civila samhället

4.1.1 Det civila samhällets roll i att utveckla den europeiska grannskapspolitiken bör omprövas och stärkas. Kommittén har framhållit det civila samhällets insatser. Väsentliga kriterier för att bedöma samhällsstyrningen i ett land är situationen för de mänskliga rättigheterna, de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna och religionsfriheten⁽⁷⁾. Medansvar på det civila samhällets nivå bör bli en prioritering inom hela EU. Samarbetsinstrument som det östliga partnerskapets forum för det civila samhället bör stärkas och utökas.

4.1.2 Reformen bör inrikta sig på främst tre områden: ge makt åt det civila samhället så att det står bättre rustat att stödja stabiliserings- och demokratiseringsprocesser, låta det civila samhällets organisationer delta i större utsträckning i EGP-relaterade åtaganden och insatser och slutligen ta bättre vara på den sakkunskap och de resurser som finns inom det europeiska civila samhället för att stödja det civila samhällets utveckling i grannskapsländerna.

4.1.3 Såsom visades vid övergången till demokrati i länderna i Central- och Östeuropa har det civila samhället en nyckelroll i arbetet med att uppnå stabilitet och demokratisering. Med hjälp av sina instrument bör den europeiska grannskapspolitiken anslå betydande resurser till att förbättra det civila samhällets organisatoriska kapacitet och att integrera det i styrningsprocesserna⁽⁸⁾. En viktig aspekt av detta är att stödja den sociala dialogen och skapa institutionaliserade offentliga samråd, eftersom de är instrument som underlättar samförstånd och demokratiska framsteg⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ EUT C 451, 16.12.2014, s. 1.

⁽⁵⁾ Se fotnot 3.

⁽⁶⁾ EUT C 43, 15.2.2012, s. 89.

⁽⁷⁾ Se fotnot 6.

⁽⁸⁾ Se även EUT C 351, 15.11.2012, s. 27.

⁽⁹⁾ Se även EUT C 248, 25.8.2011, s. 37.

4.1.4 EU bör ta med klausuler om skydd av demokratiska friheter och individuella rättigheter i bilaterala avtal, och när det gäller genomförandet av dem anser EESK att det är viktigt att kriterierna för bedömningen av ett lands styre omfattar riktmärken för behandlingen av civilsamhället (rättsliga ramar, kapacitetsuppbyggnad, dialog osv.), mänskliga rättigheter samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ⁽¹⁰⁾.

4.1.5 EESK anser att det civila samhället måste involveras mer i utformningen, genomförandet och övervakningen av avtalen mellan EU och EGP-länderna ⁽¹¹⁾. Lägesrapporteringen om den europeiska grannskapspolitiken bör inte endast återspegla myndigheters offentliga uppgifter och ståndpunkter utan bör väga in ett bredare bidrag från statliga och icke-statliga aktörer. Kommittén anser att det civila samhället både i EU och i partnerländerna bör vara delaktigt i den bedömning av konsekvenserna för hållbar utveckling som sker inför förhandlingarna, och att de framtida djupgående och omfattande frihandelsavtalen bör inbegripa mekanismer i civilsamhället ⁽¹²⁾.

4.1.6 Den europeiska grannskapspolitikens instrument bör vara lättillgängliga för civilsamhälles-organisationer i medlemsstaterna och EGP-staterna. De bör uppmuntra till dialog, engagemang och utbyte av idéer. EESK påpekar att arbetsmarknadens parter, det civila samhällets organisationer och medlemsstaternas ekonomiska och sociala råd har en mycket viktig funktion att fylla i fråga om utbyte av erfarenheter och lärdomar, informations-spridning, benchmarking, kunskapsöverföring och hantering av administrativa resurser ⁽¹³⁾.

4.2 Social dialog

4.2.1 EESK har ständigt betonat vikten av social dialog för att främja ekonomisk utveckling och demokratisering. Vi har också framhållit den europeiska grannskapspolitikens generella framgång ⁽¹⁴⁾. Den sociala dialogen bör främjas både inom den östra och inom den södra dimensionen av den europeiska grannskapspolitiken. EESK efterlyser respekt för arbetsmarknadsparternas och civilsamhällesorganisationernas oberoende. Detta är en av de grundläggande mänskliga och sociala rättigheter som fastställts av internationella och europeiska organisationer ⁽¹⁵⁾.

4.2.2 Kommittén vill att uppfyllande av dessa grundläggande rättigheter, inte minst föreningsfriheten och rätten till kollektivförhandlingar, ska erkännas fullt ut. Vi uppmanar de berörda länderna att vidta de åtgärder som krävs för att närma sig ett införlivande av de europeiska och internationella normer som fastställs i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och i den europeiska sociala stadgan (Europarådet) samt av ILO (Internationella arbetsorganisationen), och inrätta en "social rättsstat". Uppfyllande av dessa normer måste ingå i de formella kriterier som används vid utarbetandet och utvärderingen av associeringsavtal ⁽¹⁶⁾.

4.2.3 Trots att det finns arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer i alla partnerländer så har den sociala dialogen – som har en viktig roll i uppnåendet av hållbar tillväxt och social fred i samhället – hittills varit rätt så svag i dessa länder. Ett systematiskt program bör utvecklas, i syfte att främja utbyte av bästa metoder från erfarenheter som gjorts inom social- och sysselsättningspolitik, i EU och i partnerländerna.

4.3 Kulturell dialog

4.3.1 Den europeiska grannskapspolitiken bör uppmuntra till större förståelse – mellan partnerländerna samt mellan EU och partnerländerna – av varandras kulturer, religiös dialog och kulturell mångfald. På lång sikt är möjligheterna att uppnå stabilitet och demokratisering i länderna inom den europeiska grannskapspolitiken också beroende av bärkraften i de kulturella och religiösa modellerna och av hur toleranta och inkluderande de är.

4.3.2 Det är viktigt att uppmuntra kulturell – samt ekonomisk och politisk – dialog och bygga upp samförstånd. Detta bör leda till konkret och betydande finansiellt stöd och nätverksstöd till interkulturell dialog, oberoende kulturproduktion och offentliga debatter. Det bör stärka oberoende tänkare, konstnärer och aktivister från grannskapsländerna att höras och synas och främja deras produktiva samspel med inhemsk och europeisk publik.

⁽¹⁰⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 32.

⁽¹¹⁾ Se även EUT C 299, 4.10.2012, s. 34 och EUT C 12, 15.1.2015, s. 48.

⁽¹²⁾ Se även EUT C 248, 25.8.2011, s. 37.

⁽¹³⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 32.

⁽¹⁴⁾ Se EESK:s yttrande om "Det civila samhällets deltagande i det östliga partnerskapet", EUT C 277, 17.11.2009, s. 30, och EUT C 248, 25.8.2011, s. 37.

⁽¹⁵⁾ Se fotnot 1.

⁽¹⁶⁾ Se fotnot 1.

4.4 *Synlighet och kommunikation*

4.4.1 Översynen av den europeiska grannskapspolitiken måste fungera som ett incitament för att bättre förmedla EU:s intressen och värderingar, både inom EU och i partnerländerna. Detta är särskilt viktigt nu när vågen av propaganda från terroristgrupper och Ryssland tilltar ⁽¹⁷⁾. EU måste sända en tydlig signal till medborgarna i grannskapsländerna om att den europeiska grannskapspolitiken ställer människorna och deras säkerhet och välbefinnande i centrum. Detta kommer att kräva att det inrättas nya instrument som kan nå lokala myndigheter, medier samt icke-statliga organisationer.

4.4.2 Allmän medvetenhet är avgörande för att utvärdera och förstå den europeiska grannskaps-politikens inflytande på människors behov. Yttrandefrihet, trosfrihet, mediefrihet och informationssäkerhet i EU:s grannskap är av avgörande betydelse. Att stödja människors tillgång till internet, fria och oberoende medier, undersökande journalistik och initiativ till mediasamarbete mellan EU och grannskapsländerna bör bli ett av de viktigaste målen för att stärka samhällets förmåga att hantera aggressiv propaganda.

Bryssel den 1 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Se EESK:s informationsrapport REX/432 om "Hur medierna används för att påverka de sociala och politiska processerna i EU och de östliga grannländerna" (ännu ej offentliggjort i EUT).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upphävande av rådets direktiv 76/621/EEG om högsta tillåtna halt av erukasyra i oljor och fetter och rådets förordning (EG) nr 320/2006 om inrättande av en tillfällig ordning för omstrukturering av sockerindustrin

[COM(2015) 174 final – 2015/0090 COD]

(2015/C 383/14)

Den 27 april 2015 och den 11 maj 2015 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upphävande av rådets direktiv 76/621/EEG om högsta tillåtna halt av erukasyra i oljor och fetter och rådets förordning (EG) nr 320/2006 om inrättande av en tillfällig ordning för omstrukturering av sockerindustrin

[COM(2015) 174 final – 2015/0090 COD].

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 509:e plenarsession den 1–2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli) att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 1 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en flerårig återhämtningsplan för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet och om upphävande av förordning (EG) nr 302/2009

[COM(2015) 180 final – 2015/0096 COD]

(2015/C 383/15)

Den 30 april 2015 och den 7 maj 2015 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en flerårig återhämtningsplan för blåfenad tonfisk i östra Atlanten och Medelhavet och om upphävande av förordning (EG) nr 302/2009

[COM(2015) 180 final – 2015/0096 COD].

Eftersom kommittén stöder förslaget, som inte föranleder några särskilda kommentarer, beslutade EESK vid sin 509:e plenarsession den 1—2 juli 2015 (sammanträdet den 1 juli) enhälligt att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 1 juli 2015.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE

ISSN 1977-1061 (elektronisk utgåva)
ISSN 1725-2504 (pappersutgåva)

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV